

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MORTEN KAMPHØVENER
DET SLESVIGSKE
REGIMENT

FORLAGT af H. ASCHEHOUG & Co
KJØBENHAVN · MCMXIX

MORTEN KAMPHØVENER

DET SLESVIGSKE REGIMENT

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO.
KJØBENHAVN MCMXIX

Copyright 1919 by H. Aschehoug & Co., Kjøbenhavn

Et eller andet Sted ved Fronten, i en Jordhule ved det flakkende Skær fra et Tællelys, lovede jeg mine Kammerater, naar Krigen engang var endt, at skrive en Bog om vore Bedrifter. Det var halvejs Spøg halvejs Alvor. Derude havde vi jo næsten alle opgivet nogen Sinde at komme hjem igen.

Jeg blev en af de faa, der opnaede denne Lykke, og indfrier da nu mit Løfte. Maaske er det ringe gjort; kan være, at jeg ej rigtig har kunnet magte det Sprog, jeg elsker saa højt, men som jeg under Prøjseraaget ikke har haft Lejlighed til at tilegne mig saa fuldtud, som jeg kunde ønske det. Læserne bedes derfor tilgive, om der hist og her skulde forekomme en Vending, der maaske i sproglig Henseende skulde vække Anstød.

Jeg har tænkt i efterfølgende Kapitler at skildre Livet derude og Forholdet mellem Kammeraterne indbyrdes. I Krigen lærer man at sætte Pris paa gode, trofaste Kammerater. Hvor er den Soldat dog usigelig fattig, der ikke engang har een god Kammerat; han maa bære alle Byrder og Genvordigheder helt alene. Har man derimod flere gode Kammerater eller maaske kun een, ja saa deler man baade ondt og godt med dem, baade Sorger og Glæder; man deler

den sidste Brødskorpe og den sidste Draabe i Feltflasken.

Mange tror, at Krigen virker demoraliserende og forraaende. Maaske. Men et er sikkert; i mangt og meget virker den opdragende. Man lærer at være taknemlig og nøjsom. De Soldater, der til daglig er vant til at se Døden lige i Øjnene, og som derfor maa gøre sig fortrolige med hvert Øjeblik at blive flyttede over i Evigheden, de bliver naive Sjæle, store Børn, bløde Kærner under haarde Skal.

Kære Kammerater! I der blev derude paa de store Valpladser. Mindet om Jer tilegnes denne Bog.

p. t. Hadsten Højskole i December 1918.

MORTEN KAMPHØVENER.

Forspil.

Der festedes i Borgmesterhuset i den lille franske By Stenay, eller rettere der soldedes; men det var ikke den gamle ærværdige Maire Monsieur Firin og hans Venner, der hævede Glassene med den perlende Champagne til en Skaal pour la France. Nej, han havde forlængst maattet rømme sit hygelige gamle Hjem med de smukke lune Stuer, de svære magelige Lænestole og Kaminerne med de tunge Marmorgesimser.

De, der havde samlet sig om det store massive Bord i Borgmesterens Stue, var en Stab af Erobrerens Officerer, tyske Officerer med funkklende Ordener og Stjerner og brede blodrøde Striber paa Benklæderne.

Stuen laa badet i Lyset fra den store Lysekrone, og Straalerne brødes i Glassene med den perlende Vin, der fik Officerernes Ansigter til at gløde. Fra den mægtige Kamin kom en behagelig Varme, der gjorde sit til at skabe et eget Velvære hos alle.

Foran Bordenden, under et stort Maleri af Bonaparte, let henslængt i en magelig Stol sidder en yngre, slank Officer i Generalsuniform; der ligger et bestandigt Smil over det smalle, mærkeligt brunede Ansigt, mellem Fingrene holder han en Cigaret, han ryger kraftigt og tager hvert Øjeblik en ny.

Det er Kejserprinsen, Føreren af 5. Armé, Sejrherren fra Longvy, der sammen med sin Stab fejrer sin kejserlige Faders 58aarige Fødselsdag i Krigsaaret 1916.

Der soldes paa ægte tysk Maner, Glassene fyldes og tømmes uophørligt. Det er jo ogsaa en dobbelt Fest, der fejres, thi endelig har den unge, smilende cigaret-rygende Arving til Tysklands Kejserkrone opnaaet sin Papas Tilladelse til at angribe den stærke franske Fæstning Verdun. Et mægtigt Stød skal nu rettes mod Frankrigs Hjerte.

I Generalernes Taler hyldes han allerede som Sejrherren, der skaales og raabes Hurra for Verduns Erobrer; og stadig smilende tager Kronprins Wilhelm mod alle Hyldest- og Lovtaler. Det smigrer ham, og han ynder i Aanden at se sig selv foran sin Armé holde Indtog i Paris, i Lighed med sin kejserlige Oldefar og Bedstefar.

Nu bøjer han sig over mod en gammel Hugaf af en General med et skægløst, forunderligt dybtfuret Ansigt; det er den gamle Feltmarskalk Grev Häselser, der stadig venter paa den Dag, han kan faa Lov at spise Frokost i Paris.

»Om fjorten Dage, Deres Excellence,« siger Kronprinsen, »har jeg mit Artilleri koncentreret, og Sagen kan begynde. Vi lader det bayerske Infanteri ride den første Storm af, og saa for Resten har jeg hele Skuffen fuld af Tilbud og Bønkrifter fra Korpsgeneraler og Divisionsførere. Sidst har jeg modtaget Tilbud fra den flyvende Division, der føres af General von Wattenfels; han tilbyder med sin Division, der væsentlig bestaar af Slesvigere, at erobre Højde 304.«

»Tapre Folk, disse Slesvigere,« nikker den gamle Hugaf, »men for Tiden vel meget anstrengte, naar man tager i Betragtning, at det var dem, der ved Tilbage-toget fra Marneslaget dannede Arriergarden, dem der stormede Hartmannsweilerkopf; de har gjort sig bemærkede i Champagnekampene og — ikke at glem-

me —, det var dem, der førte Stødet i Centrum ved Hindenburgs store russiske Offensiv i Fjor.«

»Godt, saa faar de vente,« svarer Kejserprinsen, »det sidste Stød faar de saa tage.«

Der larmes ved den nederste Bordende; det er en gammel Korpsgeneral, hvem Vinen er stegen temmelig meget til Hovedet, der »gehorsamst« anmoder kejserlige Højhed om Ordet, hvilket allernaadigst tilstaaes ham med et stort Smil og en Haandbevægelse.

Han begynder med at udbrede sig over den Ære, der er bleven ham til Del, at fejre den elskede øverste Krigsherres Fødselsdag i Kronprinsens Selskab. Derefter gaar han over til at omtale sit Korps, at rose dets Bedrifter og omtale alle de Træfninger, det har gjort sig bemærket i, baade i forrige Krig og under den nuværende, for at slutte med at lægge sig selv og hele sit Korps med samt dets Infanteri, Artilleri og Train for Kejserprinsens Fødder, alle vil de kæmpe til sidste Blodsdraabe for Kejser og Rige.

»In diesem Sinne: Hans kejserlige Højhed Kronprins Wilhelm, Sejrherren fra Longvy og Verdun et Leve!«

Glassene hæves, sporeklirrende rejser Selskabet sig og hilser deres Fører, der rank og slank staar deroppe under Bonaparte Billedet, takkende og smilende til alle Sider; saa kaster han Cigaretten og begynder at tale kort og fyndigt:

»Kammerater, mine Herrer Generaler! Hans Majestæt har befaleet mig at angribe Fjendens stærkeste Fæstning og stillet alle tænkelige Midler til min Raadighed. Jeg ved, det vil blive en haard Tørn, men vi, mine Herrer, vil med vore Tropper vise Fjenden, at intet kan holde Stand mod os. Vi vil, vi kan og vi maa sejre! Koste hvad det vil, Verdun maa falde, immer feste druff!«

Der var højtidelig Stilhed et Øjeblik, det var, som

gik der en Aand gennem Stuen; det var Døden, den grinende Død, der listede sig ud, op mod de Marker, hvor den nu snart kunde vente rigelig Høst.

— — — —

Men over Hovedet paa Kejserprinsen stod Napoleon Bonaparte, Billedet malet af Delaroche; var det ikke, som spillede der et lille Smil om de fine sammenknebnede Læber — — — —?

Det var kun et Øjeblik, saa brød Jubelen løs igen, Jubelen over endelig at kunne faa Lejlighed til at vise, hvad man formaaede.

Ja, der var Fest i det gamle Borgmesterhus; det gryede mod Dag, da Herrerne ravende forlod Salen. —

Indvielsen til Blodbadet ved Verdun var fuldbyrdet.

— — — —

Lysene sluktes, Gardinerne rullede op, og Solens første flimrende Straaler faldt ind ad Vinduerne og belyste det store Napoleonsbillede; jo, han smilede.

Men Stolen, hvor Kejserprinsen sad, var tom.

Det første Skud.

Solen stod op og belyste de røde Tage i de smaa Byer ude ved Fronten.

Det saa helt fredeligt ud. — Kun ganske enkelte Huller i Tagene viste, at Granaterne havde været paa Spil.

Et enkelt Skud kunde en Gang imellem forstyrre Stilheden, ellers var alt roligt.

Det var, som om der allerede var Foraar i Luften. Oppe paa Mort Homme og Højde 304 stod Træerne paa den kratbevoksede Skrænt, som gemte de noget af

Foraaret i deres mørke Kroner, og dog var det først Februar. —

Nede i Dalen rislede Forgesbækken som en klar Sølvstrib.

Solen steg op, den famlede sig frem i lange Streif over det højtliggende Montfaucon, ind over de tyske og franske Skyttegrave, hen over Dalen, over Mallancourt og Haucourt for at standse ved Højderne deroppe og farve dem luerøde.

Var det ikke, som om disse Morgensolstraaler manede en mystisk Skikkelse frem paa den blodrøde Baggrund, et uhyggeligt Gespenst med et grinende Fjæs og lange Knokkelarme? —

Døden, der ventede paa sit Bytte! — — —

Bag Skyttegravene lurede Kanonerne af alle Kalibre, de ventede kun paa at faa Lov til at tale.

Da lød et Skud, en Rullen i Luften, som Lyden fra et fremfarende Iltog. Det var det langtrækkende Artilleri, der paa Kejsersprinsens Bud aabnede Beskydningen af Verdun; langt i det fjerne hørtes Nedslaget. Ekkoet trak som et Suk langs med Forgesbækken, over Tammittehøjen, ned gennem Dødningekløften og standsede ved Højde 304 — den bloddryppende røde Høj. — Freden og Stilheden var brudt. Verdunslaget var begyndt.

Kammeraterne.

»Knackere« blev de kaldt, disse Mænd. De havde samlet sig i en lille Klynge paa en aaben Plads i den lille By Fontaine.

»Noget for sig selv«, blev der altid sagt om dem, disse rolige besindige Mænd med de vemodige Træk; de

holdt sig ogsaa altid for sig selv og holdt sammen som Ærtehalm.

Nu havde de samlet sig for at drøfte de sidste Begivenheder. Det stod klart for dem alle, at der forestod et eller andet; omsonst havde de ikke været i Ro i over 2 Maaneder. Det var blot et lille Pusterum for at samle Kræfter og for saa rigtig at kunne gaa paa ved et eller andet større Foretagende. Træning til Dødsløbet.

Der var ikke ret mange tilbage af dem, der drog ud hin Augustdag 1914. Da var over Halvdelen af Regimentet dansk, og naar det lange Tog paa Farten til Fronten rullede ind gennem de begejstret jublende, flag-smykkede Byer, lagde Folk uvilkaarligt Mærke til disse alvorlige Mænd i de sidste Kupeer, der syntes uimodtagelige for alle begejstrede Tilraab. — — — Nu var der kun en lille Flok tilbage. De øvrige havde vel lukket deres Øjne i Marneslaget, ved den blodige Storm paa Hartmannsweilerkopf, eller fundet Døden i en af Champagnes Sprængkratere eller og maaske fundet en Grav paa de russiske Sletters Valpladser.

De var kun dragne ud til Kamp, fordi det var deres tunge Pligt. De havde forladt deres højtelskede Hjemstavn, udstyrede med en Bibel eller et nyt Testamente fra deres Mor og i Tegnebogen paa Brystet et lille Dannebrogflag, det Lands Flag, de vilde tilhøre, — men de maatte kæmpe for et andet.

Vel var de tavse og alvorlige, men naar de samledes i et lille fortroligt Selskab som nu, brød det ægte jyske Lune frem.

Størsteparten var »gamle Krigere«, saaledes kaldtes de, der i længere Tid havde staaet i Ildlinien, men enkelte »nye« fra sidste Forstærkningstransport havde ogsaa sluttet sig til og lyttede nu med spændt Opmærksomhed til de gamles Beretninger. —

Der var »gamle Hans« og »gamle Mathias«, ja, saa

gamle var de egentlig ikke, men de havde en Tid lang baaret et stort Fuldkæg, som de dog havde maattet ofre, da den nye moderne Gasmasker kom i Brug. Saa var der Anton Bundsgaard og Anton Rud, begge Gaardejere fra Østeregnet; de var maaske ikke helt fri for at føle sig lidt mere end deres Kammerater, den magre Vesteregns Bønder, men, trods det, herskede der dog et udmærket Kammeratskab mellem dem alle. Herude i Felten var det eneste Tegn paa deres større Hartkorn de store Træpiber, som de i deres ledige Timer røg af. Det mindre Hartkorn nøjedes med ganske almindelige »Spredmøgpiber«, som den lille blisøjede Jens Jensen meget betegnende kaldte de smaa Feltpiber. — —

Det var den samme Jens, der ved Hartmannsweilerkopf havde forfærdiget sig et stort Dannebrog af et hvidt Lagen og et rødt Dynevaar, det havde han hængt op i sit Kvarter, og naar Kompagniet saa rykkede ud i Skyttegravene, havde han det med i sit Tornyster.

»Hvem ved, hvad det kan være godt for?« havde han sagt. — —

»Ja, vi kommer nok til Verdun,« bemærkede Mathias, »noget har de i Sinde med os, siden de beholder os saa længe bag Fronten.«

»Ja, og pisker os igennem med deres forbandede Eksersits,« fuldendte en noget bistert udseende Mand, der talte uforfalsket Christiansfelder Dialekt, og naar han sagde et eller andet, han særlig vilde betone, frembragte han en sugende Lyd mellem Tænderne. Han hadede alt, hvad der var tysk, som Pesten, og især var den daglige strenge Eksersits ham vederstyggelig. Denne prøjsiske Tvangsjakke passede ham aldeles ikke; han var vant til at bevæge sig mere frit og utvungent i sit Taksameterkuskelivré hjemme i »æ Stad«. Derfor var han langt bedre tilpas, naar han laa i de forreste Skyttegrave, hvor man mere var sin egen Mand og ikke

hvert Øjeblik blev paamindet om at sænke højre eller venstre Øre lidt mere, eller i Timevis opfriske Øvelsen i at hilse korrekt paa en Befalingsmand.

»Ja, vi skal nok kom' hen, hvor der er tyk Luft,« fortsatte han, »og for min Skyld maa de godt rejs' til Verdun, men der skal de ogsaa nok løbe Panden godt imod, — a beder kun til, te æ Tyskere maa fo nowe o æ Snue; om a saa sjel faar en Kugle, det gør et nowe, bare de saa faar Klø, men a siger saa meget, den her Krig fik de mig med til, men den næste, da gaar a over æ Hegn, kan I tro.«

»De siger, at hele Skibelund Krat er fyldt med tyske Uniformer, og Træerne hænger fulde af Jernkors,« sagde en tynd, ranglet Fyr med en lys, skrattende Stemme; det var Skrædderen Jens Dam, der for kort Tid siden var kommet til Kompagniet; den øvrige Tid af Krigen havde han holdt sig hjemme i Garnisonen, hvilket han altid maatte døje Kammeraternes Spot for. Men Skrædderen var yderst slagfærdig, saa der tit opstod et Replikskifte mellem ham og een af de gamle, der havde deres Fornøjelse af at trække Skrædderen rigtig godt op.

»Den var go', Skrædder, spilleme lige til Klods Hans,« kom det fra en ung Mand med et glatraget Ansigt, et skælmsk Smil i Øjenkrogene og en Cigaret dinglede mellem Læberne. Det var »den forrykte Maler«, som han kaldtes, Mads Holm hed han ellers, Kompagniets uforbederlige Spøgefugl, han var særlig slem efter Skrædderen, og deres Mundhuggerier fulgtes altid med stor Interesse fra de andres Side. Maleren blev ved:

»Du skulde forresten selv i »Klods Hans«, Skrædder, den Opstoppennæse og det musikalske Baghovede, Du har, er der sikkert ingen, der kan staa for.«

»Kan Du stik' den, lille Skrædder,« sagde Jens Blisøje og dunkede ham i Siden, men det behøvede Skræd-

deren ikke at paamindes om, han vendte sig straks mod Maleren:

»A troed' Do var død, Mads, det er saa længe siden, en har hørt noget til Dig, ellers plejer Du ikke at kunne tie stille saa længe ad Gangen.«

»Det er fordi, jeg har siddet og tegnet dine ædle Ansigtstræk, Skrædder, her skal I se, ligner det ikke godt? — Næsen, det musikalske Baghovede og Skæget med de 9 Haar i 11 Rækker, er truffet paa et Haar; hvad siger Du til det, lille Jens?«

Kammeraterne rykkede interesseret nærmere. Jens betragtede sit Kontrafej og udbrød:

»Nej, er a da virkelige saa grim?«

»Ja,« kom det fra den blisøjede Jens, der havde placeret sig bag Anton Ruds brede Ryg, »det ligner Dig paa en Prik.«

Skrædderen stak Braknæsen lige i Vejret, det var Tegn paa, at Maleren vilde faa Svar paa Tiltale.

»Du trænger sandelig haardt til at komme til Verdun, din Malersnude, Du gaar og hitter paa saa mange Kunste, at det halve næsten var nok, og ved Verdun giver det nok ingen Kyllingesteg som ovre i Rusland, da Georg og Du var ude paa egen Haand. Nej, naar de smaa franske femoghalvfjers Millimeters Granater først begynder og bjæffer, er Du vist ikke saa stor Karl mere.«

Skrædderen satte en Mine op, som troede han, at Maleren var slaaet ud af Kampen, men denne havde sin Ripost paa rede Haand:

»Det kan Du snakke med om, Skrædder, der aldrig har hørt en Geværkugle pibe og langt mindre har Kendskab til femoghalvfjers Millimeters Ritsch Ratscher, fordi Din Kryster har holdt Dig hjemme i Garnisonen og lappet gamle Bukser. Nej, lille Skrædder, lad være med at snakke om Krig, naar Du ikke har den fjerneste

Anelse om det hele. Kom først med en Gang, saa kan vi senere tales ved.«

Det kunde Skrædderen ikke gi' igen paa; Maleren havde her truffet et ømt Punkt hos ham, det, at han ikke havde faaet Ilddaaben endnu og saaledes ikke rigtig kunde tale med, kreperede ham stærkt, han maatte stikke Piben ind, og som en Slags Dækning for sit Tilbagetog indskød han:

»Kalder Du det Krig at slagte uskyldige Høns og Kyllinger, saa er det ingen Sag. Men Georg, fortæl Du os den Historie om jeres Farter i Rusland; det kunde være helt interessant at høre lidt om det.«

Den Mand, Skrædderen havde henvendt sig til, var en kraftig bygget ung Mand med et skægløst mandigt Ansigt; over den smukt formede Ørnenæse hvævede en høj Pande sig over et Par ærlige blaa Øjne; det var Gefreiter Georg Halk, en gammel Kriger uden Frygt — man havde aldrig set Georg være bange. Men om han i de foresattes Øjne var helt uden Dadel, kunde maaske ikke paastaas, thi Georgs Valgsprog var nemlig: Man skal hytte sit Skind, saa godt man kan, og aldrig være for dristig, naar man som jeg har en Kone og en lille Pige, der venter paa mig derhjemme; og saa plejede han at tage et Billede af sin unge Hustru frem og betragte det kærligt. »Hun er jo en Dansker, kan I se det?« og med lykkelig Faderstolthed fremviste han Billedet af sin lille gullokkede Pige. —

»Den Historie har jeg jo fortalt saa tit,« begyndte han, »men hvis I gider høre den en Gang til, saa skal jeg gerne fortælle den. Se, det var jo ovre i Rusland, i Fjor, en Dag i August, vi forfulgte Russerne — de stak jo af, som de var betalt for det —, at Maleren og jeg fik Ordre til at undersøge en stor russisk Bondegaard, om der muligvis skulde have gemt sig Kosakker derinde. De Bæster var man jo aldrig sikre for; vi greb

selvfølgelig Tjansen med Begær, her var da endelig Lejlighed til at faa sig noget at leve af. Og Levnedsmidler var da ogsaa noget af det første, vi saa vort Snit til at faa fat paa. Vi kunde jo nok være lidt sultne somme Tider, saa maatte Kosakkerne vente til senere. I husker jo nok, den til Tider stod paa at rode i Sandet paa Bunden af de russiske Skyttegrave, vi havde stormet, for om muligt at finde en af de Brødkorper, Russerne havde kastet bort. Men nok med det, vi stiledede vore Skridt mod Indgangen i Stuehuset, men fandt Døren lukket; Maleren gav sig saa til at dundre paa Døren, saa hele Huset rystede, og endelig hørte vi Slaaen blive trukket fra, en Mand aabnede Døren og tittede forsigtig ud. Vi hilste meget elskværdigt paa ham for ikke at gøre den stakkels Mand bange. Maleren slog op i sin lille russiske Ordbog og gjorde Manden forstaaelig, at vi var gyselig sultne. Han saa nu, at der ingen Fare var, og kom snart efter igen til Syne med et vældigt Rugbrød, af Form og Størrelse som en lille Mølløsten, det skar vi os en forsvarlig Skive af, og Resten forsvandt under Tornysterlaaget.

Det lavede jo svært op at vide sig i Besiddelse af saa stort et Proviantforraad, og Maleren, den Snuspotte, gjorde endda et værdifuldt Fund: en Skaal med Flæskegrever og en Slags brun Dyppeelse. Det var noget, Kosakkerne havde tilberedt og saa maatte lade i Stikken.

Jeg stod netop og beundrede Malerens Forslugenhed, da der kom noget listende op fra Kældertrappen, og til min store Forbavselse kom der ikke mindre end seks gamle Kællinger paa Rad; een efter een bøjede de sig til Jorden, greb derpaa min Haand og kyssede den ærbødigt. Jeg blev saamænd helt flov. Maleren stod og saa til med stigende Forundring og aaben Mund. Skeen, han netop vilde føre til Munden, var standset midtvejs, — han lignede et stort Spørgsmaalstegn. Men til Ma-

leren vankede der ingen Kys, de gamle Damer har vel antaget, jeg var noget mere fornemt, eller ogsaa har han set for uappetitlig ud — han var nemlig den Gang ikke saa soigneret som nu, han havde et ret kraftigt, filtret Fuldskæg, og saa var han ikke blevet vasket i fire Uger, det Svin, saa det var saamænd ikke saa underligt, de ikke havde Lyst til ham.

Til Kosakkerne mærkede vi intet, vi maatte jo ogsaa videre for at træffe vort Kompagni igen; men forinden aflagde vi Gaardens Frugthave et Besøg, og her var alt, hvad Hjertet begærede, baade Æbler og Pærer. Jeg tror neppe, Adam og Eva har fundet sig bedre tilpas i Paradisets Have, end vi to gamle Krigere, vel Mads?»

Men Maleren var forsvunden, han var ubemærket listet bort.

»Naa, han er nok paa Farten igen,« fortsatte Georg, »han har heller aldrig Ro paa sig, men da vi den Dag forlod Godset for at opsøge vort Kompagni, kan jeg just ikke paastaa, at han var saa urolig stemt; vi var ikke komne ret langt, før han klagede over Træthed i Maven og foreslog, vi skulde gaa i Bivuak et Stykke Tid og faa os en lille Middagslur. Den hjalp paa Humøret; vi optog vor Vandring igen, ude foran hørtes Geværskydning, det var maaske vort Kompagni, der var stødt paa Russerne.

»Der kan Du se,« sagde Maleren, »netop derfor var det, vi blev kommanderede til at undersøge Loppereden derhenne; jeg tror bestemt, hvis vi nu havde været med der forude, var vi nok løbet mod en af disse hersens forbistrede Kugler.«

Længere fremme mødte vi en hel Karavane af Flygtninge; de stakkels smaa Heste maatte sætte alle deres Kræfter ind paa at slæbe de tungt belæssede Vogne gennem de dybe, sandede Hjulspor. Vi holdt flere Vogne an og spurgte, om de havde Smør, men de be-

nægtede det paa det ivrigste. Til sidst havde vi dog Held med os alligevel, een af de bageste Vogne i Karavanen havde Smør. Madammen, der tronede ovenpaa hele Flyttelæsset, halede en Smørkrukke frem, helt nede fra Bunden af Vognen, og gav os hver en Portion af den just ikke altfor propre Vare. Til Gengæld forærede vi Manden et Par Cigaretter, som han blev meget henrykt over.

Men Maleren skulde ogsaa faa Haandkys, og det gik saaledes til; vi var naaede i Nærheden af en lille By, hvor flere Huse brændte, og her kom der os en grædende og jamrende Kvinde imøde. Hun strakte fortvivlet Hænderne mod Himlen, og en Strøm af Ord, som vi ikke forstod, kom ustandselig fra hendes Læber. I Hælene paa hende, holdende sig fast i Moderens Skørt, løb en lille skrigende Unge. Maleren troede, hun var sulten, og rakte hende et Stykke Brød, han lige havde kapret ved en af Flygtningene, men hun rystede afværgende paa Hovedet og vendte sig om og pegede ned mod Byen; men da hun fik Øje paa de brændende Huse — maaske havde et af dem været hendes eget Hjem —, gav hun sig til at skribe og jamre igen, det var aldeles umuligt for os at forstaa, hvad hun vilde.

Men pludselig maa hun have taget en Beslutning; hun greb Malerens Haand og trak ham med efter sig, ned mod Byen. Det var et løjerligt Syn, hun og Maleren med hinanden ved Haanden, i Hælene paa dem den stadig skrigende Rolling, og bagefter traskede jeg selv, spændt paa, hvad der skulde blive ud af den Historie.

Saa standsede hun endelig og pegede paa en Mand, som stod ved Siden af en Vogn, der var belæsset med alt muligt Husgeraad.

»Aha,« sagde Maleren, »den Slubbert vil ikke tage Deres Bagage med paa Vognen!«

»Hør min fine Ven,« sagde han saa henvendt til Man-

den og slog paa Bøssekolben, »vil Du sørge for at tage Konens Tøj med paa Vognen, eller alle Landsens Ulykker skal komme over Dig.«

Jeg tror endda, det var paa Dansk, den stakkels Mand blev skældt ud, han forstod bare ikke et Muk af det hele, han saa tvivlraadig først paa os og saa paa Konen, men nu endelig lykkedes det Konen at gøre os sit Forlangende forklarligt, hun gav sig nemlig til at rykke i Vognens Hjul, og nu begreb vi, det var en stor Misforstaaelse. Det var Mand og Hustru, der var kørt fast i Sandet, og den lille Ponnyhest formaaede ikke at slæbe det fuldt belæssede Køretøj løs igen.

Vi posterede os saa alle fire ved hver sit Hjul, og nu lykkedes det os efter en Del Anstrengelser at køre Læsset løs. Manden fik fat i Tømmen, og idet Konen gik forbi Maleren, greb hun med et Snuptag hans Haand og trykkede et rigtigt Smaskkys paa hans snavsede, sodede Næve, saa der blev en hel lys Plet. Maleren blev staaende som forstenet, mens den lille Vogn arbejdede sig frem over den sandede Vej. Saalænge vi øjnede dem, vedblev den stakkels Kone i overstrømmende Taknemmelighed at nedbede Velsignelser over os.

Solen var allerede ved at gaa ned, da vi gjorde vort Indtog i den lille Landsby. Det første levende, vi mødte, var et Svin, der forvildet løb rundt i Byens Gader — og hvorfor skulde vi ikke tage en Gang Flæskesteg med? Men det blev vanskeligere, end vi havde troet. Svinet for hylende omkring et Hus og vi bagefter, Maleren posterede sig ved det ene Hjørne af Huset og ventede, at Svinet, som jeg jagede foran mig, skulde komme til Syne, men det lugtede Luntent, drejede brat omkring og for i rasende Fart ind mod mig igen. Jeg fik lige Tid til at lange det et Kolbeslag over Øret, men det var ikke tilstrækkeligt, Svinet styr-

tede i vild Fart ned ad Gaden og Maleren bagefter. Han standsede et Par Gange og smed Bøssen til Kinden, men vovede dog ikke at skyde; vi havde nemlig set et Glimt af vor Brigadegeneral, der havde taget Kvarter i Byen; ham kunde det ikke gaa an at forskrække, saa var vi nok kommet galt af Sted. — Svinet forsvandt om et Hushjørne længere nede i Gaden, forfulgt af en langbenet Artillerist.

»Der gik vi glip af den Steg,« sagde Maleren og slikkede sig om Munden.

Mørket var nu faldet paa, pludselig som altid i Rusland. I de nedbrændte Huse laa de nedstyrtede Bjælker og glødede som store Ildorme. Inde i Byen havde et Maskingeværkompagni antændt et mægtigt Baal, derhen styrede vi vore Skridt. Vi traf et Par Bekendte, der allerede var travlt beskæftigede med at stege og brase; de havde været heldigere end vi. Vi fik hver et Kødben stukket ud, men det vakte bare Appetiten mere, skuffede og sultne begav vi os paa Vej for at søge et Kvarter for Natten.

Vi fandt en lille Hytte, hvor vi opslog vort Paulun. Ved Flammernes Skær ude fra Lejrilden opdagede vi, at vi havde været heldige, thi paa Gulvet laa en hel Masse Kartoffler, og pludselig lød et Glædeshyl fra Maleren blandet med en Hønes Skrig, den havde gemt sig i et Hjørne af den lille Stue og var blevet et Offer for Malerens Sporsans; han drejede resolut Halsen om paa den. Nu gjaldt det at faa Ild paa, og ingen af os havde Tændstikker. Gode Raad var dyre, men jeg var saa heldig at finde en Stump Stearinlys paa Bunden af mit Tornyster, og med det begav jeg mig paa Vej over til Maskingeværfolkenes Bivuakplads for at hente lidt Ild. Jeg var omtrent halvvejs tilbage, da et Vindpust blæste Lyset ud, og jeg maatte tilbage igen, og denne Gang var jeg mere heldig. Da jeg kom hjem, sad Ma-

leren og ventede utaalmodig paa mig; han havde hugget en Seng til Pindebrænde og lagt det hele til Rette, det var blot den dyrebare Ild, der manglede. Kort efter blussede et vældigt Baal paa Skorstenen, Hønen blev flaaet og stoppet i en Kogekedel og hængt over Ilden. Det russiske Smør, vi havde faaet hos Russerne, kom os nu rigtig tilpas. Stegen brasede og sprudede, og den lille Stue blev fyldt af en vidunderlig Duft, saa Tænderne løb i Vand ved Tanken om, hvor dejligt det skulde smage os.

Maleren var gaaet ud til den gamle Vippebrønd for at hente Vand, men kom snart efter slukøret tilbage. Han havde i Mørket tabt sin Kogekedel ned i Brønden. Vand maatte vi have, saa der var intet andet at gøre end at krybe ned i Brønden efter det. Maleren blev posteret med Lyset ovenfor Brønden, mens jeg krøb ned efter den tabte Kedel. Snart efter hoppede Kartoflerne rundt i det dyrebare boblende Vand over Ilden, mens Maleren dansede Indianerdans rundt paa det ujævne Lergulv. Saa begyndte vi Maaltidet. Jeg ved aldrig nogen Sinde, jeg har spist noget, der har smagt saa godt, som da vi spiste Kyllingesteg derovre i den lille lave, sortsmudsede Hytte. Til Dessert fik vi Kaffe og Rugbrød med Smør og Hestesukker; vor sidste Cigaret blev tændt, ja, I kan tro, vi gjorde os til Gode. Det var blevet sent, før vi kom til Ro, vi havde rigtig følt os tilpas, som var det selve Juleaften, vi havde fejret. Dagen derpaa opsøgte vi vort Kompagni og fik selvfølgelig Huden skældt fuld. —

Georg sluttede sin Fortælling, Kammeraterne havde lyttet interesserede til, endskønt de havde hørt den fortælle flere Gange baade af Georg og af Maleren.

»Det var desværre ikke altid, det gik saa gemytligt til derovre hos Russerne,« sagde Anton Bundsgaard. »Den Dag, vi mistede over 100 Mand af Kompagniet i

Løbet af, 2 Timer, havde Russerne næsten gjort Kaal paa os. Ja, ja, da faldt der jo flere af vore gamle sønderjydske Kammerater, man ved jo aldrig, naar man staar for Tur.«

Germaine.

Da Maleren traadte ind i Estaminet du Roi, fik han Øje paa et Par Landsmænd, der sad ved et lille Bord i et Hjørne af Stuen. Den ene var Andreas Rosenberg, ogsaa kendt under Navnet Onkel Andreas, Kompagniets Fløjmand. Han var høj og kraftig bygget, havde et Par smukke, noget dybtliggende Øjne og let kruset Haar, ret Typen paa en Nordbo.

Den anden var Hans Knudsen, »Mors Hans« eller »Kaffe Hans«; det første Kælenavn havde han faaet paa Grund af, at han ret hyppigt blev forsynet med Madpakker og Godter hjemme fra sin Mor. Kaffe-navnet havde han faaet i Champagne, da han var autoriseret Kaffekoger til Kammeraterne. Han plejede altid at hente Vand til Kaffen i en stor Granattragt; men da Sommerens Varme havde udtørret Vandet, havde man fundet en hel Del Lig af sorte Kolonialtropper paa Bunden af Granathullet. Hans paastod saa, at det var af den Grund, Kaffen var blevet/saa dejlig brun. Siden den Tid hed han »Kaffe Hans«.

De var i en ivrig Samtale med Husets Datter, den lille mørkøjede Germaine. Onkel Andreas kunde til Dels klare sig med det franske og var nu i Færd med at forklare hende, at han ikke var nogen Boche, men oppe fra den danske Grænse. Han fortalte om, hvorledes han og hans Landsmænd maatte trække i den tyske Soldatertrøje og drage ud for at kæmpe i den

Nations Rækker, der i sin Tid havde røvet deres Hjemstavn fra Moderlandet Danmark.

Germaine lyttede med spændt Opmærksomhed; hun havde Taarer i Øjnene, da hun greb Andreas' Haand og trykkede den let.

Maleren havde sat sig hen til Bordet, skænket sig et Glas Cider og faaet en Cigaret tændt.

»Lad Jer bare ikke forstyrre,« sagde han, »jeg forstaar jo dog ikke ret meget af det, I snakker om.« —

»Saa er vi altsaa ikke Fjender, men Venner, oh Monsieur André, hvor er det dog grand malheur, at De skal kæmpe mod Franksmændene.« Hun saa spørgende over paa Maleren, men Andreas skyndte sig at fortælle hende, at Maleren ogsaa var en Landsmand deroppe fra.

»Alle tre Danske! Nej, det maa jeg virkelig fortælle Papa!« raabte den lille Germaine og sprang ud i Køkkenet og kom snart efter tilbage med Værten, en lille, jovialt udseende Mand. Han trykkede de tre Kammeraters Hænder og satte sig ved samme Bord.

Andreas maatte forklare det hele igen. Han fortalte om den ulykkelige Krig 1864, om hvorledes Sønderjyderne var bleven behandlede i de halvtreds Aar, de havde staaet under tysk Herredømme, og om Kampen for Sproget.

»Naa, De taler ikke Tysk?« spurgte Værten.

»Nej, De kan tro nej,« svarede Andreas og smilede lidt, »Tyskerne har gjort alt for at undertrykke Sproget. Endogsaa herude i Felten har de forsøgt det. De har forbudt os at skrive Dansk til vore Paarørende i Hjemmet, men det er altid Forbud, der er svære at overholde, thi vi kan dog ikke skrive Tysk til vore Kære, de forstaar det jo ikke; men skal vi skrive Tysk, saa er der mange af os, der aldrig faar sendt Brev hjem, de forstaar ikke at forme deres Tanker paa det forhadte Sprog.«

»Aah, prøv at sige lidt paa Dansk,« bad Germaine, »jeg vilde saa gerne høre, hvorledes det lyder.«

Andreas foreslog, at Maleren skulde synge en Sang paa Dansk, og det var Maleren straks med paa.

»Ja,« sagde han, »havde jeg blot haft min Guitar.«

»Guitar!« raabte Germaine, »den har jeg, eller rettere det er min Broders, der er ved Fronten.« Hun løb ind i et tilstødende Værelse og kom tilbage med en Guitar med flagrende Tricolorebaand.

»Kan De se, jeg kan forstaa Dansk,« sagde hun, idet hun rakte Maleren Instrumentet.

Maleren var henrykt, han slog et Par Toner an og begyndte at synge:

Jeg længes, naar Vaaren bryder
af Jorden med Liv og Sang,
og Jubel i Luften lyder
af tusinde Strenges Klang.

Da mørknes det i min Tanke,
da tystner min spirende Sang,
naar jeg mindes mit Hjemlands Banke,
hvor som Barn jeg leged en Gang.

Jeg husker hver Plet saa nøje,
hver Busk, der ved Vejen staar.
En Taare dugger mit Øje,
naar jeg mindes mit Hjemlands Vaar.

Da synes jeg, Klokker ringer
med bløde, vemodige Klemt,
jeg synes, Smaafuglene synger
en Sang, jeg alt havde glemt.

Ak, kunde som Fuglen jeg svinge
 mig op i den blaanende Sky,
 og flyve paa lette Vinge
 hjem til min Barndomsby.

»Hvor lyder det danske Sprog smukt og blødt,«
 sagde Germaine; bare man kunde forstaa Ordene!»

»Ja, saa skal jeg synges en paa Fransk,« raabte Ma-
 leren oprømt. »Skal der være Gilde, saa lad der være
 Gilde. Jeg haaber, De nok forstaa mit Soldaterfransk,
 nu skal De høre:

Malheur, malheur, la guerre
 nix de pommes de terre
 Papa couche par terre
 Malheur, malheur, la guerre
 Mama pleure toujours
 Papa jamais retour
 Malheur, malheur, malheur la guerre
 beaucoup »Maschingewehr«.

»Bon, bon Monsieur,« sagde Værten, »De synger jo
 udmærket Fransk, — det har virkelig glædet mig at
 stifte Bekendtskab med danske Garcons, blot Skade
 at det er under saa fortvivlede Forhold. Men nu vil
 vi drikke en Skaal for eders lille Danmark i ægte ufor-
 falsket fransk Cognak.«

Han forsvandt ned i Kælderen gennem en Lem i
 Gulvet, man hørte ham rumstere med Kasser og andet
 Skrammel dernede, og snart kom han igen til Syne med
 en støvet Flaske i Haanden. Germaine hentede Glas
 frem, og Værten skænkede i Glassene, derpaa hævede
 han sit Glas og holdt en hel lille Tale for Landet med de
 grønne Bøge, Vikingernes Hjemstavn, det skønne
 Danmark.

Kammeraterne takkede bevæget for Skaalen, Andreas udbragte et Leve for Frankrig og dets tapre Sønner, »Mors Hans« for Alsace Lorraine og Maleren sang baade »Der er et yndigt Land« og »Marseillaicen«, hvilken sidste han radbrækkede ganske forskrækkeligt, men det tog man ham ikke ilde op.

Det var langt over Tappenstreg, før det glade Selskab brød op. Den lille Germaine fulgte dem uden for Døren. Det var en herlig Nat med klare tindrende Stjerner. Langt ude hørtes Kanonerne buldre. Skudene faldt hurtigt efter hinanden.

»Der er nok Angreb et eller andet Sted i Nat,« sagde Hans, »naa, forhaabentlig bliver vi ikke allarmeret i Nat.« Han tog Maleren under Armen og traskede af Sted mod Kvarteret.

Andreas blev ene tilbage med Germaine; han tog hendes Haand og bøjede sig ned mod hende. Hun havde store Taarer i Øjnene.

»Hvorfor græder Du?« spurgte han kærligt deltagende.

»Oh, monsieur André, hvor er det dog skrækkeligt, at De snart skal derud igen,« hun pegede i den Retning, hvorfra Kanontordenen hørtes. »Og maaske træffer De min Broder og skal kæmpe mod ham, aah, den skrækkelige grusomme Krig.« Hun gemte Ansigtet i sine Hænder og hulkede højt.

»Germaine, Du lille gode Pige,« hviskede Andreas og drog hende ind til sig, naa jeg skal derud igen, saa vil jeg tit tænke paa Dig, for jeg er kommen til at holde saa meget af Dig i de faa Dage, vi har kendt hinanden; maa jeg saa ogsaa haabe, at Du engang imellem vil tænke lidt paa mig? Du ved jo, hvor svært det er for os Danske at skulle kæmpe med i de tyske Rækker, kæmpe med mod en Nation, vi elsker saa højt.« Han tog hende under Hagen og saa hende længe ind i Øj-

nene, og saa fortsatte han: »Germaine, hvis jeg ikke falder derude, saa kommer jeg og henter Dig, vil Du saa tage med mig hjem til det lille Land deroppe mod Nord, med hjem til de grønne Bøgeskove og den smilende Fjord, vil Du?»

Hun klyngede Hænderne om hans Nakke og presede det lille mørklukkede Hoved mod hans Bryst.

»Skal jeg saa komme lille Germaine?» hviskede Andreas.

»Ja, ja,« hulkede hun, »men jeg er saa bange, saa grusom bange.«

»Hvad er det, Du er saa bange for?« spurgte han, skønt han syntes godt at kunne forstaa hendes Angst, som hun stod der lænet op mod ham, og han følte, hvorledes hun rystede som i Feber.

»Hvad er Du da saa bange for, lille Germaine?« gentog han, saa blødt og venligt, som talte han til et Barn.

»Aah, de fæle, fæle Kugler,« hulkede hun, »bare de dog ikke rammer Dig, det er det, jeg er saa usigelig angst for, for jeg elsker Dig, hører Du, jeg elsker Dig, mon chère petit Slesvigois!« Hun rakte sit taarevædede Ansigt op mod ham, og han kyssede hendes varme Læber atter og atter.

»Vær kun ikke bange, min lille Germaine, mig er der ingen fransk Kugle, der træffer, hvorledes skulde det vel ske, vor Kærlighed vil være et Skjold mod de franske Projektiler, de vil ikke kunne træffe mig, fordi jeg elsker Frankrig og Dig, en af dets Døtre.«

Saaledes beseglede de to deres Kærlighedspagt, kun Vaarnattens Stjerner, der blinkede saa venligt ned til dem, var tavse Vidner til de Løfter, de gav hinanden. Det var langt ud paa Natten, før de skiltes — et sidste Kys, og han maatte rive sig løs.

Han var som beruset, da han gik hjem mod Kvarteret; han syntes sig saa rig og lykkelig og stolt. Han

udmalede sig, hvorledes han, naar Krigen snart var forbi, vilde vende tilbage og saa tage den lille Germaine med sig hjem.

»Men hvis jeg dog skulde falde,« tænkte han. Der rejste sig noget stort og stærkt op imod ham — ligesom en sort Skikkelse — den blev større og større. — Men han rystede den Tanke af sig med Magt. Dø, nej, jeg vil ikke dø, der er saa meget, saa forfærdelig meget, som jeg skal have udrettet endnu, — og saa Germaine, nej, hende vilde han ikke undvære for alt i Verden. Hvor vil de spærre Øjnene op derhjemme i den lille By, naar jeg vender tilbage fra Krigen med en lille fransk Kone, tænkte han. — —

Han opsøgte sit Kvarter i en Lade og balancerede over en lang Række af sovende Kammerater til sin Plads ved Siden af Maleren og Hans. Han tændte sin elektriske Lommelampe og tog en lille Medaillon med Guld-kæde frem, den havde hun trykket ham i Haanden til Afsked. Han aabnede Medaillon. Jo, der var hun, den dejlige lille Germaine. »Jeg elsker Dig, jeg elsker Dig,« hviskede han og trykkede Medaillon mod sine Læber.

»Hov Mads og Hans, sover I?« han puffede dem begge i Siden, Maleren vaagnede og gned sig i Øjnene, han var falden i Søvn med en Cigaretstump i Munden.

»Hvad er der løs, er der Allarm?«

Hans for op: »Er der Allarm?«

»Ja, vist er der Allarm, men det har kun lokal Betydning. Jeg er saa forelsket, saa forelsket.«

»Ja, derfor kunde Du da godt lade os ligge i Fred,« surmulede »Mors Hans«, »jeg laa lige og drømte, jeg var hjemme hos min Mor, og vi skulde lige have noget godt at spise, og saa kommer Du her og vækker mig.« —

»Ja, naar man er forelsket, saa er man jo skrup-tosset,« sagde Maleren. »Jeg kan godt tænke mig, at Du

har forlovet Dig med den smaa Germaine, saadan som Du sad og vendte Øjnene i Hovedet i Aften, til Lykke med Forbindelsen, kære Onkel Dres, men lad os nu faa Nattero.«

»Her skal I se!« Andreas viste Medaillonens frem.
»Aah, jeg er saa forelsket, saa forelsket.«

»Nej, Du er skrupskoldet med Din Forelskelse,« sagde Maleren, »men nu haaber jeg ikke, Du bliver forelsket tiere i Nat. Nu har Du allerede fortalt os det ti Gange.« Han drejede Ryggen til og gav sig til at sove videre.

Andreas hængte Medaillonens omkring sin Hals ved Siden af Identitetsmærket, »Dødningemærket«, som det kaldtes, han laa længe, før han faldt i Søvn, der gik tusinde Tanker gennem hans Hjerne, og alle drejede de sig om Germaine. Han byggede smukke Drømmeslotte til sin lille franske Æventyrprinsesse. Ubevidst gled han fra Virkeligheden over i Morpheus Arme. Han drømte, han kom hjem til sin gamle Mor med den lille, sortøjede Germaine ved Haanden. Han saa Moderen lægge sin Haand paa Germaines Hoved og hørte hende sige saa kærligt og venligt, som hun altid plejede at tale:

»Hjertelig velkommen og gid Du vil finde Dig rigtig godt tilfreds heroppe hos os. Men Du er jo næsten en af vore, Frankrig og Danmark har jo altid været lidt i Slægt med hinanden.«

Saa kyssede hun hende. Hvor var det dog godt, Mor syntes om hende. Men saa gav Germaine sig pludselig til at græde. Hvad mon hun dog græd for? Andreas grundede og grundede, men kunde slet ikke begribe, hvorfor hun græd. — — —

Der var een, der ruskede i ham, det var Maleren. »Op med Dig, skynd Dig, vi er allarmede, om en halv Time skal vi være klar. Kl. syvenhalv skal Kom-

pagniet staa opstillet uden for Estaminet du Roi. »Mors Hans« er allerede i Lag med Kaffen til os.«

»Hvor skal vi hen?« spurgte Andreas fuldstændig fortumlet.

»Vi skal marschere til Vervin, derfra bliver vi saa transporterede med Jernbane, der er som sædvanlig ingen, der ved, hvorhen Rejsen gaar, men man har jo Lov at tænke. Skynd Dig nu og faa Tornystret pakket, jeg skal nok rulle din Kappe og dit Teltlagen.«

De to Venner havde lige fuldendt Pakningen, og Andreas havde faaet Søvnens vasket af Øjnene ude ved Posten, da Hans kom med en Kedel Kaffe, og de tre Kammerater drak nu deres Morgenkaffe. Hans havde lige faaet en Pakke med nordslesvigsk Mejerismør, den var kommen lige til Pas.

Rundt om støjedes og larmedes der, det pludselige Opbrud havds givet Stof til Samtaleemne. Man hørte Udtalelser som:

»Nu gaar det endelig løs, hvor tror I, det gaar hen?«

»Ja, nu skal man ind i Skidtet igen!«

»Hvem ved, denne Gang kommer man maaske til at ligge med Næsen i Vejret!«

»Det er klart, vi kommer hen, hvor der er tyk Luft, for Generalen, han er jo tosset efter at faa fat i »Pour le meriten«, vi andre maa bare gaa ud og lade os slaa ihjel, fordi han skal ha' en Orden mere hængt om Halsen!«

Saaledes svirrede Replikkerne rundt mellem de tyske Kammerater; midt i Laden var der en, der rasende hev sin Hjelm ned i Halmen, medens han deklamerede et bekendt rødt Skyttegravsvers:

Der Krieg ist für die Reichen;
der Mittelstand muss weichen;
die Armen sind die Leichen.

Underofficererne begyndte at skælde og smælde: »Naa, kan I snart komme af Sted! Staben staar allerede og venter paa os.«

Soldaterne tumlede ud, og snart stod Kompagniet opstillet paa Appelpladsen foran Estaminet'en.

Oppe paa Fløjen stod Andreas Rosenberg. Hans Blik var stadig vendt mod Døren derovre i Estaminet'en, der stod den lille Germaine. Da Kompagniet stod opmarscheret med fuld Oppakning, kunde hun nok tænke, hvad der var paa Færde. Hun havde saa tit været Vidne til Tyskernes Afmarsch, og hver Gang havde hun læst i Soldaternes Ansigter, at der var noget alvorligt paa Færde. Men nu, denne Gang, var det noget ganske andet, hun følte. Deroppe paa Fløjen stod han, den høje ranke Skikkelse. Hver Gang hun saa over mod ham, brast hun paa ny i Graad. —

Kaptainen havde overtaget Kompagniet. Folkene stod urokkelige som huggede i Sten, ventende paa Afmarschorden, han mønstrede for sidste Gang Rækken, — da styrtede Germaine glemmende alt omkring sig over Gaden og faldt Andreas om Halsen.

»Mon chère petit Slesvigois, mon chère petit Slesvigois,« hulkede hun, »je prierai pour vous, quand vous serez parti aux tranchés!«

Kaptainen holdt forundret inde med Kommandoen og nærmede sig. Andreas bøjede sig hurtigt ned mod den grædende Pige og kyssede hende.

»Farvel, min lille Germaine, og paa Gensyn til jeg kommer og henter Dig,« hviskede han. Han stødte hende blidt fra sig og indtog atter sin ubevægelige Stilling.

Germaine hulkede, som skulde hendes Hjerte briste; hun tænkte slet ikke paa, hvad de øvrige af den lille Bys Beboere, der havde forsamlet sig ved Afmarchen, tænkte om denne gribende Afskedsscene. Hun havde kun fulgt sit Hjertes pludselige Indskydelse. Det var

dog en stor Skam for en fransk Kvinde at falde en af disse modbydelige Bocher om Halsen.

Og Kaptajnen? — Andreas havde ventet sig en Røffel, men den udeblev.

Der var jo heller intet at klage over Rosenberg, og han vidste, at disse Nordslesvigere kunde man stole paa, de gjorde altid deres Pligt. Naa, en lille Kærligheds-historie det var der jo egentlig intet at sige til, han vendte Hesten og kommanderede: »Mit Gruppen rechts schwenkt, ge—rade aus!« Det lød som et skarpt Piske-smeld, dette Kommandoraab, og det sved Andreas i Hjertet. Det lød som et Afgangssignal med et Tog, der kørte ud mod Uvisheden. Han drejede Hovedet, der stod hun endnu og græd, et sidste langt kærligt Blik, og hun var ude af Syne.

Kompagniet begyndte at synge, den gamle Afskeds-sang til den lille By og den elskede Pige:

Muss ich denn, muss ich denn
zum Städtele hinaus,
Städtele hinaus,
und Du mein Schatz bleibst hier.
Wenn ich komm, wenn ich komm,
wenn ich wieder, wieder komm,
kehr ich ein, mein Schatz, bei Dir.

Det var en yndig Morgen; Himlen var høj og blaa. Solen kastede sine Guldstraaler ud over Landskabet og dannede skarpe Farvereflekser paa Marker og Skove. Luften var fuld af Lærkesang. Herligt var det, men inderst i Soldaternes Sjæl nagede Uvisheden: — Hvorhen og hvornaar?

Snart var de uden for Byen, men den lille Germaine stod endnu og stirrede efter dem. Deres Sang hørtes i det fjerne:

— — Wenn ich komm, wenn ich komm,
wenn ich wieder, wieder komm,
kehr ich ein, mein Schatz, bei Dir.

Men Kompagniets Fløjmand gik med bøjet Hoved, han saa ikke den gyldne Sol, de straalende Farver og hørte ikke Fuglenes Kvidren og Soldaternes Afskedssang.

— — Lille Germaine, lille elskede Germaine — —

Paa Jagt.

»Hov hov, min Ven, vent lidt, Du tror vel, Du er ved at lave Parademarch, ja Du behøver ikke at lave Sektionssvingninger, jeg skal nok kommandere »Holdt«, naar det passer mig. Du maa lære at underordne Dig prøjsisk Disciplin, min Far! Knak, knak; nu er Du færdig; knak, knak, der var to paa een Gang, uha, uha!«

Den, der talte saaledes, var Skrædderen, han sad ved en Grøftekant, og hans Tiltale gjaldt de Lus, han var i Færd med at fange i sin Skjorte, som han havde krænget af Kroppen.

Han sad halvnøgen, kun iført Benklæder, den lille Felthue havde han som sædvanlig trykket ned i Panden, saaledes at det musikalske Baghovede ret kom til Syne.

»Det er herligt at nyde Friheden, bare de forbistrede Lus vilde lade en i Fred,« tænkte Skrædderen. Men den Frihed vilde sikkert snart faa Ende; Kompagniet var ankommet til sit Bestemmelsessted i Rolejren og havde faaet Lov til at gasse sig lidt et Par Dage, før det gik løs. Det var gaaet, som de fleste havde anet, Regimentet skulde nu deltage i Kampene ved Verdun.

Maleren kom slentrede ovre fra Barakkerne, uden Uniformsfrakke, Hænderne i Bukselommerne og Felt-huen i Nakken med Kokarderne vendt den forkerte Vej; det var noget, man kunde tillade sig, naar man en Gang imellem fik Lov at raade sig selv og saadan ligesom at være Menneske igen. Naar ellers under Tjenesten Kokarderne sad een eller to Miliemeter til venstre eller højre for Næsen, blev man straks adspurgt, om man havde i Sinde at flytte sit Lugteorgan.

»Naa, hvorledes gaar det, Jens, fanger Du mange?« begyndte Maleren.

»Om a gør, ja hvis vi allesammen havde slaaet saa mange Franskmænd og Englændere ihjel paa en halv Time, saa havde vi haft Fred for længe siden.«

Maleren blev ved: »Ja, og saa er det vel din første Besætning?«

»Ja, men den er skam god nok, kan Du tro, jeg har lige fanget en gammel Oldemor, eller Tipoldemor kan man vel næsten kalde den, der paastaas jo, at de Bæster bliver Bedstefædre og -Mødre ti Gange paa et Døgn.« Jens gnubbede sin Ryg, der var ilde tilredt af Bid.

»Saa skulde Du have kendt de russiske, de var meget større og meget graadigere, og saa havde de Jernkorset baade af første og anden Klasse paa Ryggen. Og som de bed!« Maleren satte sig og gav sig i Lag med at hjælpe Skrædderen ved Arbejdet.

»Pas paa, Du ikke faar din Race blandet,« sagde Skrædderen, »det vilde være meget uheldigt for Dig at faa Bastarder.«

»Nej, det har saamænd mindre at sige med et Par fra eller til, og jeg er bange for, Du ikke rigtig kender at gaa paa Lusejagt, se her skal Du se,« — Maleren havde fundet en halv Snes Stykker, der var krøbet sammen i en Rynke af Skjorten. — »Saadanne Steder er det, man skal finde dem. Kan Du høre, det lyder omtrent som

et lille Maskingevær, naar man knækker dem? Hvor er Du dog overfyldt med Lus, de æder Dig jo fuldstændig op til sidst.«

Der var kommen flere af Kammeraterne til Stede, baade Hartkorn- og Spredmøgpiberne var repræsenterede.

»Naa, hvorledes gaar det?« spurgte Anton Rud, »jeg ser, Skrædderen har aabnet Offensiven.«

»Foreløbig udmærket,« svarede Maleren; »cirka 3000 Døde og lige saa mange Saarede og Fangne, deriblandt flere Officerer og 2 Generaler; vi er fuldstændig Herrer over Situationen.«

»Du er ogsaa uforbederlig, Maler,« sagde gamle Mathias og rystede paa Hovedet, »men nu skal Du jo lidt til Verdun, det hjælper maaske lidt paa Dig.«

»Hjælpe paa mig, kære Mathias, hvor kan Du tro, at jeg skulde tabe mit glade Humør, og taber jeg det, saa har man jo altid en god Portion Galgenhumør tilbage. Og skulde der denne Gang være en Kugle, der havde Bud til mig, ja saa maa man jo af Sted, der er maaske ikke mange, der vil græde en Taare for min Skyld,« svarede Maleren og kastede en »død« i Ansigtet paa Skrædderen. —

»Hør, hvor de skyder derovre,« sagde Georg, »det synes, som om der er noget i Gang, men saaledes gaar det jo Dag og Nat her, lader det til.«

Kammeraterne saa uvilkaarlig over mod den Retning, hvorfra den stærke buldrende Lyd hørtes. Jorden bævede som i smaa fine Ryk, en langtrækkende fjendtlig Kanon sendte med korte Mellemlum Granater over til en By, der laa højt hævet over Landskabet. Midt i Byen hævede Kirken sig majestætisk op over de andre Bygninger, der til Dels var sønderskudte. Granaterne kom hylende og klagende gennem Luften, indtil de borede sig gennem Taget paa et Hus deroppe og eksplo-

derede med et frygteligt Brag; Ekkoet sloges mangedobbelt tilbage og for rundt i de mennesketomme Gader og Huse for endelig at ebbe ud i et dybt Suk. Et Par Flyvere var paa Vej mod Fronten for at udspionere et eller andet. Rundt omkring stod Lænkeballonerne — eller Leverpølserne, som Soldaterne kaldte dem — holdende et vaagent Øje med, hvad der passerede ude i Terrænet.

»Hvad hedder den By deroppe egentlig?« spurgte en af de ny ankomne Rekrutter.

»Montfaucon!« svarede Andreas Rosenberg, der just stod og studerede sit Kort, »den skal vi passere, naar vi rykker i Stilling.« —

Et Par saarede Soldater kom i det samme gaaende forbi; den ene havde Hovedet, den anden Armen forbunden. De standsede og spurgte om Vej til Forbindingsstationen. De saa frygteligt ud, overtrukne med et Lag af Ler og Snavs, Ansigterne var gustne og blege, Kinderne indfaldne. I deres Øjne stod endnu Rædselen at læse over det, de maatte have gennemgaaet. De maatte tilhøre et bajersk Regiment, da de havde rød-hvide Kokarder i Huen og Løveknapper paa Uniformen.

»Hvor kommer I fra, Kammerater?« spurgte Maleren. »I ser jo forfærdelig tilrakkede ud.«

»Vi kommer fra selve Helvede,« svarede den ene, en lille undersætsig Fyr. »Fra Højde 304, hvor selve Djævelen er løs. — Aah, men er der ikke en, der har en Draabe Vand; vi er ved at kvæles af Tørst?«

Georg Halk rakte dem sin Feltflaske, som de tømte til sidste Draabe.

»Hvorledes er Skytegravene deroppe?« spurgte Georg, da de rakte ham Flasken tilbage.

»Skyttegravene?« — ja, dem kender man ikke deroppe. I faar jo nok Syn for Sagen, naar I selv skal derop.« De to Saarede gik videre med trætte, slæbende Skridt.

»Her er vi nok kommen med til noget godt,« sagde Anton Bundsgaard, »det lader til, det ikke er rene Narrestreger, der gaar for sig her.«

Der var ingen, der svarede, tavse stod de og saa over mod Fronten. Derovre lurede Døden og Rædselen ogsaa paa dem.

Andreas knyttede uvilkaarligt Hænderne. »Den forbandede Krig, den forbandede Krig!« udbrød han. »Hvornaar mon dette Myrderi skal faa en Ende?«

»Ja, for vort Vedkommende kan den jo ende naar det skal være,« sagde gamle Mathias, »ingen ved, naar ens Tur er.«

»Aah, lad nu bare være med at spekulere for meget paa den Død, Gamle,« sagde Maleren. »Det kan saamænd se sort nok ud endda.«

Mørke Tanker.

Maleren laa og gassede sig paa en Græsplet i Nærheden af Barakkerne. Han laa med halvt lukkede Øjne og nød Solskinnet. Alt rundt omkring var indhyllet i sitrende Varmebølger.

Af og til gled der som en Skygge hen over hans Ansigt, og der viste sig smaa, nervøse Trækninger ved Munden, det var Krigen, der ogsaa havde sat sit Præg paa hans Ansigt. Disse tusinde sjælsoprivende Ting, en Kriger er udsat for, tegner sig paa hans Ansigt som med smaa, hurtige Blink, der ligner Kornmodsløynene paa Nathimlen eller Skærene fra fjerntstaaende Kanoner.

Stadig væk gik den samme Tanke gennem hans Hoved: »Aah, denne Krig, Krig, Krig og intet andet, nu

skulde det saa snart gaa løs igen, Ordren maatte jo snart komme, Afmarchordren til Afløsning.« Han lod alle sine Oplevelser passere Revy for sit Blik. En efter en steg Erindringerne frem og viste sig for hans Sjæls Øje.

Den første, han hørte ligge og jamre sig, havde faaet et stort, blødende Saar i Underlivet.

»Kammerater, kære Kammerater, hjælp mig, hjælp mig dog,« havde han stønnet. Men ingen kunde hjælpe ham, der var intet at hjælpe.

Og den unge russiske Soldat, han havde fundet i den erobrede russiske Skyttegrav; han havde venstre Side fuldstændig oprevet af en Granatsplint, et eneste stort gabende Saar. Maleren havde givet ham at drikke. Han kunde endnu se disse taknemmelige Øjne vendt mod mig. Han havde taget den stakkels unge Mands Hoved i sine Hænder og støttet det. Den Saarede havde dog ikke langt tilbage, ikke et Ord kom over hans Læber; det Syn vilde Maleren aldrig i Livet glemme. Dengang havde han truet rasende over mod det tyske Artilleri, der var Skyld i dette forfærdelige, og han havde forbandet Krigen af sin inderste Sjæl. Saa kom der Ordre til Opbrud, Forfølgelsen af Russerne skulde optages, og saa gik det videre, hen over Valpladsen med de jamrende Saarede og de gustne Lig. Siden den Dag havde det hele været en Vandren over Slagmarker, forbi klagende Saarede og tavse Døde.

Og Kammeraterne, de havde begravet! Han minde- des endnu saa tydeligt den Aften, de havde begravet Niels derovre i den russiske Bondehave, disse alvorfulde Krigeransigter rundt om den aabne Grav — saa havde de kastet de første Skovlfulde Jord i Graven, først ganske blødt og nænsomt, som for ikke at gøre den Døde ondt.

Og Anders, ham havde de begravt ved en Korsvej ved Siden af et mægtigt Krucifiks, dækket Graven til

med Blomster, mange Blomster, og ovenpaa havde de lagt hans Hjælm med det faldede Overtræk. — — —

Nu skulde det gaa løs igen, dette elendige Myrderi, maaske denne Tørn vilde blive den sidste, maaske vilde han her faa den Kugle og den Granatsplint, der var bestemt for ham, og saa en Grav med hans Hjælm ovenpaa, maaske et Trækors med den sædvanlige Inskription: »Gefallen fürs Vaterland.«

»Fürs Vaterland«. Maleren spyttede langt ud fra sig, som havde han faaet noget ubehageligt i Munden.

Eller maaske slet ingen Grav; det fortæltes jo, at her ved Verdun var det umuligt at begrave de Døde.

Jaja, da, der var maaske ogsaa kun faa, der vilde savne ham, og skulde han endelig have en Kugle, bare den saa vilde være saa barmhjertig at ramme lige i Hjertet, saa han ikke skulde ligge og pines. Han gøs uvilkaarlig ved Tanken.

»Nej, Nej!« raabte han ganske højt, »jeg vil ikke dø, jeg vil hjem.« —

Hvorfor man i det hele taget gik med ud til Kamp, det Spørgsmaal havde Kammeraterne tit drøftet.

Ja vel, det var Disciplinen, den forbistrede Disciplin, der næsten var traadt i Stedet for Samvittigheden; thi en Befaling ved den tyske Armé er hellig og maa ubetinget adlydes, ligegyldigt om man er dansk Sønderjyde, »Musspreusse« eller ej, ligegyldigt om de der ovre paa den anden Side Ingenmandsland var Fjender eller ej. Og viste der sig en af disse og blottede sig den mindste Smule, ja, saa var Fingeren straks ved Aftrækkeren, man sigtede uden at ryste paa Haanden. Det var Kainsblodet, der endnu randt en i Aarerne. Men straks efter var Røsten der: »Hvorfor slog Du din Broder ihjel?« Ham, Du skød paa derovre, har maaske Hustru og Børn, der beder for hans Beskærmelse, en gammel Moder, der venter, eller en Brud, der vil græde. Saa kunde man

angre, ligefrem anklage sig selv, og saa ønskede man af sin ganske Sjæl, at Kuglen var gaaet forbi. Man kunde godt kaste Riflen langt fra sig, dette modbydelige Mordvaaben.

»Gott mit uns«, stod der paa de prøjsiske Bæltespænder, som om Gud havde noget med Krig at gøre. Nej, det var den Onde selv, der for i Kain, da han slog sin Broder ihjel. Djævelen var det, der havde sluppet Krigens løs, og Helvedes Luer var brudt frem gennem Jordens Overflade. Det var en nem Sag at tale om Gud i det store Hovedkvarter, langt bag Fronten, der var man udenfor Helvedes Porte og hørte kun Krigens Bulder, Larm og Jammer som en fjern Musik. —

Inde i de tyske Byer flagedes og festedes, naar Sejren forkyndtes, der holdtes Takkegudstjenester i Kirkerne, medens der ude paa Slagmarkerne laa Lig ved Lig, klagende Saarede og rallende Døende. Derude herskede de onde Magter, og Djævelen lo i sin Vælde, han havde faaet Magten.

Taabelige Mennesker! I Sæk og Aske skulde de klæde sig, tigge om Naade i Stedet for at takke. Først skulde de komme Budet om Næstekærligheden ihu; men hvorledes kunde det forenes med det, der nu skete paa den Jord, hvorfra Abels Blod raabte mod Himlen.

— — —

Der kom en Mand løbende ovre fra Barakkejren, det var den lille Schwabe Konrad Strobel, han kom for at hente Maleren; der skulde uddeles Levnedsmidler; det gik nok snart løs. Da de gik over mod Barakkerne, spurgte Maleren pludselig ganske umotiveret:

»Du, Strobel, hast Du noch Vaterlandsliebe?«

»Nein!« svarede den lille Schwabe, »schon längst non plus!«

Kompagnichefen.

Regimentet afløser et bajersk Regiment paa Højde 304. Afløsningen foregaar Kl. 10¹/₂ i Aften«, lød Befalingen. Soldaterne var travlt beskæftigede med at pakke Tornystret med Levnedsmidler til 5 Dages Ophold i Ildlinien. I Officersbarakkerne sad Officererne og drak sig Mod til i Champagne, mens deres Oppassere masede med at faa Officerernes og deres egen Bagage pakket, og det var ikke saa lidt, de Herrer skulde have med.

Soldaterne raabte og larmede, enkelte forsøgte at synge en lystig Sang; men de lød saa skærende i Øret disse Sange, de havde jo dog deres Udspring fra en forpint Sjæl — Galgenhumor.

»Knackerne« havde søgt sammen, det var, som om de knyttedes fastere til hinanden, naar det skulde gaa løs.

Lidt afsides fra de andre sad Anton Rud og betragtede længe et Billede af sin Hustru og sine smaa Dreng, han lige havde faaet hjemme fra. Hvor kunde Hjemveen knuge haardt, naar han betragtede de kære Ansigter paa Billedet. Hvor havde hans lille Hustru dog grædt ved Afskeden paa Banegaarden sidst, han var hjemme paa Orlov, og de smaa Dreng vilde slet ikke give Slip paa Fars Haand. — Han gemte varsomt Billedet paa sit Bryst.

Kompagnichefen, Kaptajn Hähnel, viste sig ved Barakkens Indgang. Han var en høj, statelig Officer med stærkt markerede Ansigtstræk, paa Brystet bar han Jernkorset af første Klasse; det havde han modtaget efter Stormen paa Hartmannsweilerkopf. Han var trods sin Strenghed afholdt af sine Soldater og gik under Navnet »Pascha« eller »Pappa«. Det havde virket imponerende paa Folkene, at han, Dagen efter at han havde

modtaget sit Jernkors, lod bekendtgøre, at det var ikke ham, der havde fortjent Korset; men han bar det kun for Kompagniets Fortjeneste. Da han fik at vide, at der var faldet saa mange af hans Folk ved Stormen, havde han grædt bitterlig.

Soldaterne vidste ogsaa, at de kunde forebringe ham alt, alle deres Sorger og Bekymringer. Og lovede han at tage sig af en Sag, blev den som Regel gennemført. Om det saa var den Gang, Orloven til Nordslesvig var spærret for de danske Sønderjyder, havde han stillet sig i Brechen for dem og indsendt Klager til Overkommandoen, indtil det igen tillodes dem at rejse hjem.

Han forlangte ens Ret for alle og havde ogsaa Forstaaelse af, hvor svært det var for Nordslesvigerne at skulle gaa med i den dem paatvungne Krig, godt kendt med Forholdene deroppe fra Tjenesten i den nordslesvigske Garnisonsby.

Han nærmede sig den lille Gruppe, der hilste ham ved alle som een at smælde Hælene sammen, og gav sig i Snak med dem. Han spurgte Anton Rud, hvorledes det stod til derhjemme, om Høsten tegnede til at blive god, gamle Mathias, hvorledes det gik med Gigten, og Maleren, hvorledes Humøret stod. Et lille venligt Ord havde han til alle.

Det var, som om Folkene ikke havde saa svært ved at gaa frem, naar »Pappa« blot var med. »Han overiler sig ikke,« sagde de.

Pappa Hähnel var en Mand, der bar sin Hat, som han selv vilde. Man kunde ofte se ham spadsere rundt i en engelsk Officerskappe, og til Parade generede han sig ikke ved at stille med en fransk Artillerisabel. Engang ved et Fremstød, da Kompagniet holdt et Øjeblik Pu-sterum, havde Obersten spurgt med barsk Stemme: »Hvorfor gaar ottende Kompagni ikke frem?« Da havde

»Pappa« rejst sig mellem en Klynge menige Soldater og raabt: »Ottende Kompagni er under min Kommando.«

Saadan var »Pappa«, og saadanne Officerer er Guld værd.

Dødens Residens.

Voldsomt rasede Kampen langs Verdunfronten. Division efter Division havde Kronprinsen sendt mod den stærke Fæstning, og Division paa Division var bleven kastet tilbage med braadne Pander.

Fra Forterne Douamont og Souville tordnede Kanonerne, og ovre fra Vaux kom Granaterne hylende, det lød som en tirret Løves Hvæsen. Mort Homme laa indhyllet i Damp fra de franske hurtigskydende »syv Komma femmer«, og Højde 304 glimtede rødt under Mineilden og Granatnedslagene fra svære Kalibre. Chapitreskoven, der havde strakt sig op ad Tamitthøjens Skrænter, var ikke mere. Der stod kun enkelte nøgne forkullede Stammer og rakte splintrede Grene mod den ildrøde Himmel. Hvide og sorte Schrapnel-skyer hang stadig over Kampterrænet. Det hele var indrammet af Ruinerne fra de søndermalede Landsbyer, der i Maaneder havde været udsat for den værste Artilleriild. I Mallancourt og Haucourt var der næsten ikke levnet Sten paa Sten, kun Bryggeriet i Mallancourt og Kirken i Haucourt kunde fremvise Murrester, der endnu holdt sig oprejste. Derimod var Septsarges næppe saa medtaget, den laa endnu og lyste op i Landskabet med sine ildrøde gennemhullede Tegltage.

Oppe paa Højen, ragende op over det hele, laa Mont-faucon rundt om den høje, statelige Kirke og skuede ud

over Naboernes pulveriserede Ruindynger og det granathullede afsvedne Landskab.

I Nærheden af Kirken var en Observationspost anbragt i et stort Træ; herfra havde selve Kejseren skuet over mod den attraaede Fæstning en Dag, der var temmelig roligt ved Fronten. De tyske Artillerister havde i den Anledning holdt inde med Skydningen for ikke at tirre deres franske Kolleger. Det kunde ellers være blevet skæbnesvangert for den kejserlige Observatør.

Foran Byen ud mod Fronten strakte den gamle tyske Stilling sig i sære Bugtlinier. Ved Vejen ned mod Mallancourt vajede et pjaltet Rødekorsflag over en underjordisk Forbindingsplads. Hertil vovede Rødekorsbilerne sig ud for i susende Fart at bringe de saarede Soldater tilbage til Feltlazaratterne, der laa udenfor Kanonernes Rækkevidde.

Fra denne Linie var den første, vældige Stormbølge brudt frem. Den havde væltet sig som en Lavine ned mod Mallancourt; men bag Resterne af de sønderskudte Ruiner havde de franske Skarpskytter givet dem en varm Modtagelse. Gravene undervejs viste, at det havde kostet mangan en Angriber Livet, dette rasende Stormløb. Men ustandseligt var Tyskerne myldrede op af den gamle Skyttegrav, Stormbølge paa Stormbølge. Ved Bryggeriet havde der raset et frygteligt Haandgemæng. Flere Dage havde Kampen raset om dens Ruiner, indtil Overmagten blev for stor. Nu laa de tapre Forsvarere bag Skydeskaarene, de havde hugget i Murresterne, faldne som de kæmpede, endnu i Døden knugende Riflen i Haanden. De havde betalt Tabet af de elendige Murrester med deres Liv. Deres Lig udbredte en frygtelig Stank; men ingen havde givet dem en Grav. Kun en eller anden barmhjertig Granat havde lukket Ruinresterne smamen over enkelte af dem. Hist og her

stak et Ben eller en Arm frem under de sammenstyrtede Stendynger.

Kampen havde raset videre. Den sønderskudte Præstegaard i Haucourt havde holdt sig længe. Med ubeskriveligt Mod havde de franske Forsvarere holdt denne og Kirken, indtil de ogsaa var blevne paa Pladsen. Mange var faldne paa selve Kirkegaarden; men ikke engang den havde undt dem en Grav. Kirkens Krypt laa fuld af Lig, tæt sammenstuede, som var de brugte til Barrikader.

Men ogsaa Haucourt faldt. Friske tyske Regimenter stormede mod Kurvestillingen ved Forgesbækken, men blev slaæde tilbage af en morderisk Ild fra de franske Mitrailluser, efterladende mange Døde i det lave Terrain, der var blevet fuldstændig til Sump, oprevet af de mange Granater.

Tyskerne kastede en ny Division mod Kurvestillingen, og efter at den havde været Genstand for den mest grusomme Granatild, og de vidjeflekkede Stillinger var bleven jævned med Jorden, maatte den give Køb. Uhyre Tab havde det kostet baade Angriberne og Forsvarerne. Den ellers saa klare søvglinsende Forgesbæk blev farvet rød af de franske Hertes Blod, nu ilød den sort og plumret over deres Lig, mumlende en dump vemodig Melodi, en Klagesang tung af Sorg, men dog dyb af Solthed over fransk Heroisme.

Forgæves søgte de franske Reverver at holde Tamtnehøjen, men nøjedes med fra deres bombefaste Blokhus at udspy Ild og Død mod Højens Erobrere, indtil den tyske Flankeild fra Mort Hommes Fod blev for grusom at udholde og Blokhusene tildels maatte opgives. Men endda var man ikke sikker; thi efter at have naaet Foden af Højde 304 lød endnu Skud fra Blokhusene. Skud, der traf deres Mand. Det var brune, arabiske Tropper, der med sorte, feberglødende Øjne bag Gevæ-

rets Visir med fintstrøget Korn pustede Livslyset ud paa mangan en Tysker. — — —

Med Jubel modtog det tyske Folk Meddelelsen fra det store Hovedkvarter, at 304 var taget. Men Faktum var, at de tyske Tropper kun havde naaet Skrænten af den attraaede Høj. Fra selve Højden beherskede Franskmændene Terrænet og holdt med vaagent Øje skarpt Udkig med, hvad der foregik paa den frygteligt hærgede Valplads foran dem, og deres Artilleri overdængede hele Strækningen fra Dødningekløften til Malancourt med rasende Spærreild.

Det før saa himmelske Landskab med de pragtfulde, skovklædte Skrænter var blevet Dødens Residens. Helvede paa Jord.

Afløsningen.

Døren til Barakken blev slaaet op. Stabssergenten viste sig med en elektrisk Lommelygte paa Brystet.

»Ottende Kompagni, træd an!« raabte han.

Der blev et Øjeblik dødsstille, det var, som kom der med dette Raab et Pust fra en anden Verden, fra Uvishedens sorte Dyb.

Det greb hver eneste Sjæl og manede til Brud med al Modløshed og Vankelmod.

Lys paa Lys sluktes ved de forskellige Grupper, langsomt traadte Folkene ud og stillede sig i Rækker, ventende paa Ordrene. En fin Regn strøg dem over Ansigtet. Vaabnene og Redskaberne klirrede. Den hviskende Samtale Mand og Mand imellem lød som en dump Mumlen blandet med Underofficerernes tilrettevisende Kommandoer. De øvrige Kompagnier var alle-

rede afmarcherede; oppe fra Vejen mod Montfaucon hørtes endnu det sidst fremrykkende Kompagnis hændende Skridt. Underofficererne meldte deres Sektioner til Sabtssergenten. En for en traadte de hen, smældede Hælene sammen og meldte: »Alles da«. Ingen maatte mangle.

Danskerne søgte saa vidt muligt sammen i Geledder, saaledes at de havde en Landsmand til Formand, og forblev to sammen, naar Sektionerne svingede.

Kompagniføreren, den lille Løjtnant Voss, kom frem fra Barakken, stærkt beruset. Delingsføreren traadte hen til ham for at modtage nærmere Ordre; men den lille Sakser havde nydt saa meget af de vaade Varer, at han lod fem være lige. Han spurgte blot om alt var i Orden, skubbede Felthuen kækt tilbage i Nakken og raadede Folkene til blot ikke at være ængstelige, det var ikke halvt saa slemt, som de troede.

»Saadan en Smule skal vi nok klare, bare frisk Mod og godt Humør!« raabte han med sin muntre, syngende Halberstädter Dialekt.

Regnen var begyndt at falde stærkere, da Kompagniet svingede ud fra Pladsen foran Barakkerne, ud gennem den lille Bys Gader. Som en mørk Skygge gled den lange, graa Ræke ud mod Fronten. Samtalen førtes hviskende Mand og Mand imellem. Nogle aftalte med hinanden indbyrdes at skrive til Hjemmet, hvis — —, de havde ondt ved at faa det frem dette »hvis jeg ikke kommer tilbage«. Saa faldt de hen i deres egne Tanker igen, givende sig hen til deres Skæbne.

Saaledes forestillede Læserne af de daglige Beretninger fra det store Hovedkvarter sig vist næppe de herlige tyske Tropper. Soldater, der med bøjede Hoveder og ludende Holdning gik mod Døden, lig en Flok Faar, der føres til Slagtebænken. Skridt for Skridt, sættende Foden der, hvor Kammeraten nys havde sat sin

Støvle i Pløret — ham, der maaske vilde blive dér, hvor de nu skulde hen, og ikke mere vilde vende tilbage eller ham, der fulgte efter, eller maaske een selv . . . Saaledes vældede Tankerne ind paa Krigerne.

Det var, som hviskedes der fra Grøft til Krat. Med uhyggelige Stemmer hviskedes om Død, Saar og Jammer. Man satte Fart paa, stødte mod sin Formand for at komme bort fra denne hemmelighedsfulde Hvisken. Inderst i Sjælen smertede og sved Hjemveen, den Længsel, der var saa tung at bære, men som dog var Midlet til at holde Modet oppe. Hjem, hjem! Det var det eneste Lyspunkt i Mørket, Tanken om engang at maatte komme hjem igen. — —

Maleren og Skrædderen gik i samme Sektion. Drillerierne var glemte, enhver havde nok med sine egne Tanker. Bag dem gik gamle Hans og Mathias og længere tilbage i Rækken gik Peter, Taksameterkusken og bandede over den stejle Bakke.

Mathias drog Vejret tungt, det var svært for ham at holde Marchen ud, da han var stærkt medtaget af Gigt. De vandfyldte Skyttegrave og regnfulde Nætter fra Moulin havde gjort deres Virkning.

»Skal jeg ikke tage dit Gevær, ellers kan Du vist ikke vinde med?« spurgte gamle Hans.

»Nej, det gaar nok,« svarede Mathias. Han skammede sig over, at de andre skulde hjælpe ham, saa hellere slæbe sig med, indtil man styrtede.

Kompagniet var naaet op til Montfaucon. Mørke og forladte laa Husene med rugende Mørke over Tagene. Hist og her blev et lille Lysskær synligt fra Kældere, hvor en eller anden Vagtdeling havde opslaaet sit Kvarter, ellers var Byen en død By.

En Granat lod sig høre i det Fjerne, den kom uhyggeligt nærmere, det lød, som den slog Kolbøtter i Luften, saa Brrang, en Lyd som af et mægtigt Hammerslag

mod en stærk Staalplade. Granaten var slaaet ned i en af de smaa Sidegader. Sten og Jordmasser fløj rundt, og en enkelt ondartet Splint kom tænderskærende hvinende over Hovederne af Soldaterne og slog med et haardt Smæld mod Kirkemuren. Længere borte hørtes endnu den snurrende Lyd af Granatens Brandrør. Det var altsammen noget, Folkene var vant til at høre og ikke lagde videre Mærke til. Den næste Granat var allerede undervejs, tre fulgte lige efter hinanden; men de borede sig alle i Jorden med et dumpt, dødt Klask uden at eksplodere.

»Det er nok en daarlig Kasse Franz har faaet Hul paa,« mente Maleren, »har han mange af den Slags, saa . . .« Han fik ikke talt ud; den næste var der allerede Tjssch — huh — brrrrang. Granaten var eksploderet lige i Nærheden af Vejen. Splinterne skar gennem Luften, syngende hver sin Melodi, baade i Diskant og Bas. Det var forbi med den daarlige Kasse. Kompagniet formede i Hast een Række, nu var det for farligt at marchere i Sektioner. Nu da de var kommen uden for Byen var Landevejen ogsaa mere ramponeret af Granaterne, Regnen havde samlet sig i alle Hullerne, og naar Soldaterne traadte ned i saadan et Hul oversprøjtedes de af Vand og Pløre; men der var ingen, der ænsede det, de var jo gennemblødte af den vedholdende Regn. Vejen, der op til Montfaucon havde været temmelig stejl, gik nu brat nedad. Foran blev Fronten synlig. Det blinkede i ét væk af franske og tyske Lysraketter. Fronten laa fuldstændig belyst. De tyske Lyskugler lyste med smaa, hurtige Glimt, mens de franske Raketter steg til Vejrs med en lang Ildhale efter sig, udfoldede deres Faldskærme og svævede langsomt hen over Skyttegravene, hvirvlende med Lyset og Skyggen.

Det var et Syn, der fængslede Øjet, denne Skiften

med Lys og Mørke, Glimtene fra Granaterne, der eksploderede, hvid og sort Damptaage fra Shrapnells: alt sammen synlig gennem det graa Regnslør. Det lød som Boblen i en kæmpestor Gryde, naar Granaterne sprang derude i tusindevis.

Derude ved dette pragtfulde Fyrværkeri, denne Helvedes Larm, laa andre Kammerater og ventede paa dem, overladende alle Farer, al Savn og Elendighed til deres Afløsere.

Maleren var saa optaget af sine egne Betragtninger, at han slet ikke mærkede en høj Skikkelse, der ubemærket sneg sig ind ved Siden af ham. før denne greb hans Haand med et:

»Godaften, Mads, her har Du mig!«

Det var Andreas Rosenberg. Det havde nemlig været en Aftale mellem de to Kammerater at komme i Nærheden at hinanden, saa snart der gaves Lejlighed til det. Rosenberg, der som Fløjmand gik i Spidsen for Kompagniet, havde benyttet Lejligheden til at forsvinde, da Kompagniet formerede een Række, for at opsøge Vennen, der gik længere tilbage i Rækken.

»Naa, endelig kom Du da,« svarede Maleren, »velkommen i de danske Rækker! — Den lavede Du fint; sig mig, hvorledes slap Du fra Løjtnanten?«

»Aah, det var saamænd en let Sag, han er jo saa fuld som et Æg og har nok at gøre med et passe sig selv!«

De afbrødes pludselig af et mægtigt Knald fulgt af et Lysglimt. Det kom saa overraskende, at Skrædderen, der gik foran dem, sank fuldstændig i Knæ. Hans Øre var ikke saa øvet til at skelne mellem Afskud og Nedslag. Det var en Salve fra et svært Batteri, der stod i Nærheden af Landevejen.

»Blev Du bange, Skrædder?« spottede Maleren. »Det var blot en eenogtyve Centimeters!«

»Bange? — Nej, saalænge det ikke er toogfyrré Centimeters, skal Du ikke tro, jeg bliver bange,« pralede Skrædderen for at dække lidt over den Rædsel, han virkelig var blevet grebet af.

Men hvad var det? — Det var, som aabnede der sig en Kæmpeport paa rustne Jernhængsler, et dumpt Slag som et Kølleslag, og nu — væk — bort — det er her. — Der blev ikke Tid til at varsko Kammeraterne. Et rædsomt Brag, en Skælven af Jorden, hvislende Splinter og Sten fløj rundt i Luften. — Det var Franskmændenes Svar til det tyske Batteri.

Skrædderen, Maleren, Andreas, gamle Mathias og Hans kom først til Besindelse i Vejgrøften, hvor de ubevidst havde søgt Dækning. Nogle af Kammeraterne var ikke naaede saa langt, men havde kastet sig plat ned midt paa Landevejen. Længere nede i Rækken laa mørke Klumper mellem splintrede Hjelme og knuste Geværer. Der hørtes en vimrende Jamren og rallende Kalden paa Ambulancen. Et Par af Rekrutterne var bleven paa Pletten. De fik intet at se af Krigen paa nær Haand, men blev Dødens, netop som de skulde træde ind ad den Dør, der havde aabnet sig for dem til den æventyrlige Kamp, Ansigt til Ansigt med Fjenden.

Taksameterkusken sad og bandede over, at Tyskerne havde skudt Hælen af ham, han gav i sit blinde Raseri mod Tyskerne altid dem Skylden for alt.

»De forbistrede eenogtyvere, at de ikke ogsaa kunde holde Kæft, indtil vi var forbi, de kunde vel nok begribe, at Franz svarede med det samme.«

»Er Du saaret, Peter?« spurgte Anton Bundsgaard, der stod i Nærheden.

»Nej, ikke Spor, det var blot min Støvlehæl, der blev revet løs af en lille Splint,« svarede Droskekusken og hamrede løs paa Hælen med en Sten for at faa den slaaet fast igen.

Det gjaldt om at komme bort saa hurtig som muligt fra det farlige Sted. Kun Saniteterne blev tilbage for at forbinde de Saarede og skaffe de Døde til Side.

Henover de fremrykkende Mænd hylede Granaterne, syngende deres uhyggelige Klagesang, enkelte slog endda ned i betænkelig Nærhed. Det var, som om de ved deres kraftige Eksplosioner vilde minde om, at Livet var en tynd, svag Traad, som de ved deres brutale Magt havde saare let ved at bryde.

Da den gamle tyske Stilling passeredes, var Skræderen saa uheldig at faa Benet filtret ind i noget gammelt Pigtraad og faldt plat ned paa Maven med et Vræl. Han kom dog hurtig paa Benene igen og humpede med, saa godt han kunde.

Ruinerne af Mallancourt begyndte at komme til Syne. Naar Lysraketterne steg til Vejr deroppe ved Fronten, kunde man skimte de mørke Murrester gennem Mørket og Regnen. En modbydelig Ligstank slog Folkene i Møde, hver Gang der kom et lille Vindpust dernede fra. Da Kompagniet var naaet ned til Mallancourt, blev der gjort Holdt ved et Pionerdepot, her blev der uddelt Haandgranater, to til hver, og saa fortsattes Vejen. En Fører fra det Kompagni, der skulde afløses, havde indfundet sig for at føre det ny Kompagni gennem Spærreildens Forhindringer og over Granathullernes Kratere.

Ved Kirken i Haucourt kom et Par Granater og sprang med et øredøvende Knald, medens en tredie var »blind« og borede sig med et Klask ned i Kirkegaardens oprevne Jord. Ikke engang de Døde, der var døde under fredelige Forhold, kunde faa Lov til at hvile i Fred.

Der kom Saarede forbi, støttende sig til deres Rifler eller trofast hjælpende hinanden. To let saarede halvt bar en haardt saaret Kammerat. Han havde lagt Ar-

mene om deres Skuldre og slæbte sig kun langsomt af Sted, Benene næsten slæbte efter ham.

»Hvilket Regiment?« spurgte Maleren.

»Det slesvigske,« svarede der neppe hørligt med forknyt Tonefald.

»Kommer I helt oppe fra Linien?« spurgtes der; men der kom intet Svar. Staklerne gjorde Indtryk af at være fuldstændig bedøvede af en grufuld Katastrofe.

Da Kompagniet drejede ud af det, der engang havde været Haucourt, bøjede Føreren af til højre, her netop, hvor Vejen svingede, var Jorden frisk oprevet; ved Siden af laa en Død, lidt længere fremme endnu een. Folkene skrævede over de Dødes Fødder, der laa inde paa den Fodsti, de fulgte.

Hvert Øjeblik belyst Skæret fra Fronten de sorte, vandfyldte Granathuller. Ved dette magiske, fosforagtige Lysskær saa det hele endnu mere uhyggeligt ud, det var, som var dette allerede Indgangen til Dødens Residens. Rundt omkring eksploderede Shrapnells og Granater med grelle Lysblink. Folkene gled og faldt og rejste sig mekanisk igen.

Disse Mænd, der til daglig var vant til at se Døden lige i Øjnene, havde naaet det Stadium, da Skrækken, Angsten for at blive ramt, gaar over til en dorsk Sløvhed. Slog en Granat ned i Nærheden eller kom en Splint eller et Brandrør susende, var det næsten kun vanemæssigt, de søgte Dækning. Vel kunde de pludselig gribes af Skræk, men kun et Øjeblik, saa var Sløvheden der igen. Deres eneste Tanke var kun: Frem, frem, kun marchere, marchere.

Det stoppede op i Rækkerne, Kurvestillingen ved Forgesbækken var naaet. Een for een maatte Soldaterne balancere over et Brædt, der gik over Bækken, og det tog Tid. Enkelte forvildede Kugler peb dem om Ørene. Vandet i Bækken flød sort og plumret over

stinkende Lig, de bløde Skvulp lød som dyb tilbage-trængt Hulken. Endelig var den sidste kommen over Bækken. Et Kommandoraab fra Føreren gik fra Mand til Mand: Forbindelsen maatte for alt i Verden holdes vedlige, thi nu kom det farlige Spærreildbælte.

Da steg pludselig en fransk Raket tilvejs og spredte sine smaragdgrønne Stjerner ud over Himlen. I samme Øjeblik aabnede Kanonportene sig paa de franske Batterier og sendte en Røgn af Jern og Bly ned over det fremrykkende Kompagni. De forreste styrtede frem, de bageste vaklede i deres Beslutning.

»Los, los, geh doch zu!« lød det med klynkende Angst fra de sidste i Rækken.

At tøve her maatte være den visse Død. —

Sløvheden var borte, nu gjaldt det om at handle; men man var fuldstændig magtesløs over for disse Jern- og Staalstumper, der nu endevendte det hele. Det var, som skulde Jorden revne og opsluge alt, som rejste der sig en ufremkommelig Dæmning mod den fremrykkende Skare. Hjernen holdt op at virke, Tanken, Hørelsen, alt var borte. Det flimrede rødt for Øjet, man saa kun Blod og Død, hvorhen man vendte Blikket. I saadanne Øjeblikke er der kun Tale om Sjæle, stakkels forpinte Sjæle, der raaber og skriger til Skaberen om Frelse. De mest forstokkede Ateister paakalder i saadanne Sekunder, hvor Sjælen er løsrevet fra Legemet, den Gud, de ellers fornægter, ham, hvem Sjælen tilhører.

Den rasende Ild hærgede et Par Minutter omkring Overgangen ved Forgesbækken — et Bevis paa, at Franskmændene kendte Stedet nøje — indtil den trak længere bort. Den fulgte Vandløbet næsten nøjagtigt, søgende andre Steder for at spærre for Overgang. —

De faa Minutter havde været rædselsfulde og syntes lange som Dage, langsomt vendte Sjælen tilbage til det

legemlige Hylster og indkapslede sig atter i sort Sløvhed. Men med den bortdampende Krudttaage fløj ogsaa de Sjæle bort, der ikke vendte tilbage til de Lege-mer, der var bleven paa Pletten som Ofre for Overgangen af Forgesbækken. De laa der som sorte Pletter i den mørke Nat. Hist og her lød der en Rallen, en sagte Jamren — den sidste Anstrengelse for at kalde den bortilende Sjæl tilbage. Enkelte Saarede forsøgte ved Kammeraters Hjælp at slæbe sig tilbage den Vej, de var kommen. Da de skulde over Gangbrættet, maatte de krybe paa alle fire eller støtte hinanden for ikke at falde i Vandet.

Femten Mand, Døde og Saarede, havde Kompagniet tabt. De øvrige styrtede snublende i splittede Skarer op mod Tamittehøjen. Forrest Føreren fra det fremmede Regiment og lige i Hælene paa ham den lille Kompagnifører, Sakserløjtnanten, der var blevet fuld- stændig ædru.

Andreas Rosenberg og Maleren var under Katastrofen blevet trykkede ned i et Hul og saaledes blevet i Nærheden af hinanden. De løb bag efter de øvrige, holdende hinanden i Haanden. Skrædderen, der før gik foran dem, saa de intet til. Gamle Hans og Mathias var lige i Hælene paa dem — Hans havde bemægtiget sig Mathias' Gevær trods dennes Vægring. Bagefter dem kom Anton Bundsgaard og Taksameterpeter. Længere fremme stod Georg Halk rolig og ventede paa Kammeraterne.

»Naa, I slap da helskindet,« sagde han paa sin rolige Maade, »er vi her alle?«

»Nej,« svarede Anton Bundsgaard. »Rud blev borte for mig.«

»Ja, og Skrædderen er ogsaa væk,« sagde Maleren, »man skulde dog aldrig tro, de blev ramte?« — — —

Ved Tamittehøjen samledes Kompagniet igen. Her-

fra strakte en gammel fransk Stilling sig, og i den havde man en hel Del Dækning paa Vejen fremad. Nu gik det løs med illsomme Skridt, ned ad Skrænten, der stadig holdtes under Ild. Hvert Øjeblik styrtede Folkene over et Lig eller plumpede i et mudderfyldt Granathul. Fra de til Dels sammenskudte Jordhuler i Grøftens Dækning kom en frygtelig Stank, de var fulde af Lig. Hvert Øjeblik maatte der tages Dækning; thi Graven oplystes som ved højlys Dag af Rakterne, der steg op fra den mørke Høj forude. Og fik Fransk-mændene først Færten af, at der var noget levende i Graven, var man udsat for det værste.

Kompagniet var netop naaet ned i Kløften, da der paa ny steg en grøn Raket til Vejrs, samtidig med at Hundreder af hvide, franske Faldskærme belyste hele Omegnen. Det var Signalet, nu brød det frem som et rasende Uvejr. Shrapneller sprang i Luften og sendte deres Blykugler som Hagl mod Jorden. Granaterne hylede og jamrede; det samme fra før gentog sig. Folkene sprang ind i de tomme Dækninger og gemte sig ved Siden af de stinkende Lig. Andre, der ikke kunde slippe ind, kastede sig plat ned og pressede sig med al Magt mod den Smule Jord, der endnu var tilbage af den gamle Grøft, for at finde saa megen Dækning som muligt.

Andreas og Maleren sprang begge to ind i en Jordhule. En grufuld Stank slog dem i Møde. En Rotte, der havde gnavet af Ligene derinde, for samtidig ud af Hulen. Andreas kom saa hovedkulds ind, saa han satte Haanden lige i Ansigtet paa et Lig. Luften var uudholdelig, de formaaede næsten ikke at aande. Udenfor rasede Uvejret paa det frygteligste. En Granat suste ned paa Brystværnet, saa Jord og Sten væltede sammen over Indgangen til Hulen, og paa et hængende Haar var de to Kammerater blevet levende begravet.

Maleren slog Lys paa sin elektriske Lygte, og ved dens Skin saa de, at der var to Lig. Nederst laa en Franksmand, han laa paa Ryggen, med opadvendt Ansigt, og den aabne Mund viste en Række kraftige, hvide Tænder; Liget var i stærk Opløsning, det var det, Andreas havde grebet i Ansigtet. Henover Franskmanden laa en Tysker. Han var sikkert faldet uden for Hulen og saa kastet derind for ikke at ligge og spærre Vejen. Han havde faaet en Fuldræffer i Ryggen, hvor hans Uniform hang i blodige Laser. De to Fjender laa her forenede i Døden. Døden forsoner. Maleren slukkede Lyset. I Mørket havde man i det mindste ikke dette grufulde Dødens Syn for Øje.

Et øredøvende Knald og et kolossalt Luftryk kastede pludselig de to Kammerater mod Jorden. Hulen bævede og skjalv. Et Øjeblik havde de tabt Bevidstheden. Udenfor hørted endnu Jord og Stenklumper suse rundt i Luften. Nedslaget havde været lige i Nærheden.

Maleren greb Andreas i Armen.

»Kom, vi maa bort herfra, her kan vi umulig blive!«

Med Besvær arbejdede de sig ud af den næsten sammenstyrtede Indgang, en tyk Kruttdamp slog dem i Møde. Udenfor laa en Mand presset op til Gravens Væg. Andreas stødte til ham.

»Kom, Kammerat,« kaldte han, »Du kan ikke blive liggende her.«

Men Manden svarede ikke; han var død.

Luften var fuld af den hvislende Lyd fra Granaterne, der for ganske lavt over Graven, det regnede med Shrapnelkugler og Blyklumper, og Kuglernes Fløjt fra et fransk Maskingevær blandede sig med den øvrige nervepirrende Larm.

En Løjtnant stak Hovedet frem fra en Dækning og

spurgte, om der slet ingen Ordre kom fra Kompagniføreren forude.

»Nej,« svarede en rystende Stemme fra Gravens Bund, »Forbindelsen er afbrudt.«

Den unge Løjtnant vidste ikke, hvad han skulde gøre.

»Ja, der er jo ingen, der kender Vejen,« mente han og trak sig tilbage i sin Hule.

Rundt omkring i Graven laa Folkene og ventede paa nærmere Ordre. — I Spærreilden lider den tyske Soldat frygteligt under sin disciplinære Afhængighed af den Foresatte, og endnu værre var det, naar Førerne som i dette Tilfælde fuldstændig svigtede; da er den stakels Menige fuldstændig prisgivet som Slagtekvæg.

Oppe »over Dækning« kom en lille, tætbygget Fyr halsende. Da han var ud for, hvor Andreas og Maleren laa, maatte han kaste sig ned, da der i samme Øjeblik gik en Lysrakete til Vejrs. Hans Ansigt laa lige over Gravens Brystværn, og de to Kammerater saa nu, at det var den lille Oversergent Jensen, en Landsmand derhjemme fra. Jensen tilhørte en saakaldt hjemmetysk Familie, men stod trods sit udprægede tyske Sindelag i et udmærket Forhold til de andre »Knackere«, thi ogsaa hans Sprog røbede, at han var en Gallilæer.

»Du, Rosenberg, ved Du, hvor Kompagniføreren er?« spurgte han.

»De siger, at Forbindelsen er afbrudt,« svarede Andreas.

»Hvor er Løjtnanten da, der fører anden Deling?«

»Han sidder henne i sit Hul og ved hverken ud eller ind,« svarede Maleren.

»Ja, saa maa jeg se at faa Folkene med,« sagde Jensen, »det er uforsvarligt at lade dem ligge her, vi har haft store Tab i min Deling, og efter min Beregning har vi endnu en Kilometer tilbage, før vi naar 304, og

det er maaske det værste Stykke; men vi maa tage os sammen, saa finder vi nok Vejen alene.«

»Fremad!« rabte han; men ingen rørte sig. Hellere vilde de ligge og vente paa Døden end gaa oprejst i Fordærvelsen. Oversergenten maatte benytte et andet Middel; han sprang op af Grøften og raabte:

»Følg efter mig! Er I da allesammen nogle fejge Hunde og Krystere; det havde jeg ikke troet om Folk fra et slesvigsk Regiment.«

Det hjalp. Een for een rejste Folkene sig og fulgte efter den lille Oversergent, der ufortrødent gik i Spidsen. Selv Løjtnanten krøb frem af sit Skjul og sjokkede med.

Over Hals og Hoved styrtede Folkene fremad. Vejen gik stadigvæk hen over stinkende, opløste Lig. Hist og her laa ogsaa Lig af Folk, der maaske var faldne for faa Timer siden. Soldaterne traade i Mørket paa disse Døde, faldt hen over dem, rejste sig igen uvilkaarlig gysende og styrtede fremad paa ny. Hjertet bankede af Spænding og Overanstrengelse, som skulde det sprænge Brystet. Der krævedes overmenneskelig Kraft og Energi til at udholde denne Styrten sig fremad.

Nede i Kløften — Dødningekløften — rasede Spærreilden i fuld Styrke, og Minerne slyngedes ned mod Kløftens Bund, syngende deres bløde, hvislende Døds-sang. Saa kom det dumpe Smæld mod den bløde, opløste Lerjord, to-tre Sekunders Pavse saa et skarpt Blink, og Uhyret eksploderede, saa Jorden rystede.

En Flok af de Tropper, der var afløste, kom styr-tende. De blev spurgt om mangt og meget: Hvorledes Tilstandene var oppe foran Fjenden, og hvor i det hele tagt Skyttegravene var henad; men ingen havde Tid til at svare, de havde kun een Tanke: Blot bort, bort, ud af dette Helvede.

Endelig var Kløften naaet.

»Nu maa det gaa saa hurtigt som muligt!« raabte Jensen.

Aandeløst gik det ned gennem Ildhavet, og den hjernesønderrivende Larm. Uden Tab gik det ikke, thi de svirrende Splinter lyste op i Kompagniet. Hist og her faldt en ud af Rækken, men ingen lagde Mærke til hans Dødsskrig, enhver havde nok med sig selv at gøre.

Andreas og Maleren var i Spidsen sammen med Jensen naaet op til Skrænten, intet anende, at de nu stod ved Foden af den berømte Højde 304, der allerede havde faaet sit Navn skrevet i den nyfødte Historie med saa blodrøde Tal, da de pludselig modtoges af en rasende Ild fra de franske Mitrailleurser, der fuldstændig berøvede dem Sans og Samling.

»Vi har Franskmændene lige foran os,« hviskede Andreas.

»Ja, vi maa lade formere Skyttekæde til højre, saa faar vi maaske Forbindelse med de øvrige Kompagnier,« svarede Jensen. »Lad Ordren gaa videre, Maler.«

Ordren gik fra Mand til Mand, og kort efter havde Kompagniet trukket en Linie med en Mand i hvert sit Granathul, og det var mere Held end Forstand, at højre Fløj fik Forbindelse med syvende Kompagni, hvor Kompagniføreren havde søgt hen sammen med de fleste fra første Deling og nu kunde overtage Ledelsen af Kompagniet igen.

Folkene fik Befaling til at arbejde paa Forbindelse mellem Granathullerne for paa den Maade at danne en sammenhængende Linie. De arbejdede hurtigt med Hakker og Spader, thi det var i egen Interesse at komme saa dybt ned som muligt. Hvert Øjeblik afbrøds de af det stærke Lysskær fra de opstigende Raketter, og alt var tyst og stille. Saalænge det skarpe

Lys oplyste Marken, vovede ingen at røre sig. De Øjeblikke, hvor Mørket var raadende, arbejdedes der saa destomere ihærdig, og da det gryede, opdagede de forbausede Folk, at de uden at vide det, var trængte ca. 50 Meter frem over den oprindelige Linie, som de bajerske Tropper havde holdt, hvilket foranledigede det store Hovedkvarter til Dagen efter triumferende at melde om ny Fremgang paa Højde 304.

I Ilden.

Hen imod Morgenen havde Andreas og Maleren en dejlig Dækning færdig. Ofte var de blevet afbrudte af Lysraketter og fem og halvfjerds Millimeters, men havde trods alle Forhindringer faaet et ret behageligt Hul færdigt, saa de nu havde Raad til at hvile lidt paa deres Gerninger. Maleren stod netop og lavede en lille Afløbsrende for Vandet, der havde samlet sig i Bunden af hans Hul, da der pludselig dukkede et Par Skikkelser frem ude i Mørket, som netop brødes med Dæmringen. Hurtig snappede han sin Riffel, kastede den til Kinden og brølede et mægtigt: »Halt, wer da!« Han var overbevist om, at det var Franskmændene, der nu forsøgte et Stormløb til Morgen, men de skulde ikke købe de dejlige Huller for billigt. — Han skulde lige til at trykke løs, da den ene af Skikkelserne udbrød:

»Gud ske Lov, det er Mads! — Aah, ta' den Bøs' væk, Mads, det er kun mæ aa Anton!«

Maleren tog Skydetræet til sig, da han genkendte Skrædderen og Anton Rud, der nu aandeløse og pustende dumpede ned i Hullerne til ham og Andreas.

»Du begynder ellers godt, Skrædder,« sagde Male-

ren, »vi er knap nok heroppe, før Du gaar frivillig paa Patrouille. — Men hvor i Alverden har I været henne?«

»Til Grisemarked i Verdun,« sagde Skrædderen og stak Næsen i Vejret. »Vi var lige ovre og høre paa æ Priser, men saa begyndt' de og smid' med Jern, de Bæster, saa vi fortrak skyndsomst.«

Andreas og Maleren kunde ikke andet end le hjerteligt af den uforfærdede Skrædder, og Maleren trykkede endda hans Haand og udtalte samtidig sin Anerkendelse af Skrædderens Mod og Humør.

»Ærligt talt, Skrædder, jeg troede, naar Du først kom rigtig med, vilde dit Mod synke ned til Frysepunktet, som hos de fleste Pralhalse, men jeg ser, at Du gør en Undtagelse i den Retning. — Men se nu og faa Dig et Opholdssted indrettet, min Ven, saa kan Du fortælle os jeres Oplevelser.«

Men Skrædderen havde ikke Hastværk, han satte sig paa Hug ved Siden af Maleren og gav sig til at forklare, hvorledes han og Anton havde tabt Forbindelsen med det øvrige Kompagni, havde løbet længe rundt for at finde en Skyttegrav, indtil de omsider i Mørket havde faaet Øje paa en Del Skikkelser, der var i Færd med at grave en Grøft, og saa havde Skrædderen raabt, om det var ottende Kompagni.

»Men Du kan tro, vi fik ottende Kompagni, Franz byttede i en Fart Skovlskafte om med Skydetræet, og Kuglerne peb os om Ørerne, ping, ping, ping. Vi kastede os ned saa lange, vi var. — Jeg fik hele Tuden dypet i et Granathul fuld af Mudder; men hellere det end en Kugle gennem Skallen. — Uha!«

— — —

Dagen var brudt frem. Landskabets Konturer tegnede sig svagt i Morgenens regngraå Belysning. Kammeraterne sad op langs den nydannede Skytterække. Bag dem gik det brat ned mod Dødningekløften; hist

og her laa et Blokhús. Feltskytset havde ikke haft Kraft nok til at knuse disse Betonklumper, men havde kun formaaet at pille dem fuldstændig rene for alt, hvad der hed Jord. Rundt om dem saas Granathuller, fyldte med sort, stinkende Vand.

Til venstre gik Fronten omtrent i lige Retning, medens den til højre dannede en stor, krum Bue, netop saaledes, at Franskmændene kunde bestryge Højde 304 i Flanken, næsten bagfra. Helt tilbage i Morgendisen saas de sønderskudte Byer. Øverst oppe tronede Montfaucons Kirke som en Falk paa Jægerens Haand, højt til Hest.

Foran laa det ukendte Ingensland, overstrøet med Lig. Lig af baade Franskmænd og Tyskere. Lige udfor, hvor Kammeraterne havde deres Plads, laa en ung Franskmand med Geværét knuget i Haanden. En Haand havde han strakt frem, som om han havde grebet efter noget, da han faldt. Han havde endnu en Klump Jord i den knyttede Haand. Det sidste Tag i Fædrelandets hellige Jord.

Regntaaens Slør laa endnu som et ganske tyndt, gennemsigtigt Silkeslør hen over disse tavse Døde.

Et fransk Maskingevær sendte en knitrende Morgenhilsen over Hovedet paa Folkene, mens Suset af tusinde Granater, der sendtes ud over Landet bagved, stadig opfyldte Luften.

Andreas kiggede forsigtig over Kanten af sit Hul, men trak Hovedet skyndsomt til sig igen.

»Nu skal I bare se!« udbrød han. »Vi ligger i en og samme Linie som Franskmanden, vi sidder rigtignok kønt i det.«

»Ja, et Gode er der dog ved det,« mente Maleren, der havde faaet sin Morgencigarett tændt, »vi bliver da ikke generede af hans Artilleri, naar han selv ligger lige for Næsen af os.«

»Bare han ikke vil sende os for mange af sine Haandbomber,« sagde Anton Rud og gav sig til at uddybe sit Hul noget mere.

»Saa har vi næsten Franskmænd over det hele, baade forfra, fra Siden og bagfra,« sagde Skrædderen, han havde endnu sin natlige Udflugt i tydelig Erindring.

»Og nu har vi ham selv, han angriber,« raabte Andreas ganske højt. Kammeraterne greb deres Rifler og fulgte alle Retningen af hans Blik. Lige foran dem saas en fem-seks Franskmænd i Færd med at forlade deres Skyttegrav, antagelig for at angribe; de blev dog drevne tilbage igen af den tyske Geværild; men samtidig sendte deres nærliggende Kollegaer et Dusin Haandgranater over til deres fjendtlige Naboer. Der hørtes et Par Klageraab fra et Hul til venstre og kort efter kom »Mors Hans« smaaklagende krybende langs med Grøften.

»Hvad, er det Dig, Hans,« prajede Maleren. »Er Du saaret?«

»Ja,« klynkede Hans, »jeg tror, de har skudt Rumpen af mig.«

»Sikke noget Sludder! Kom hen og lad os faa Dig forbundet, det er nok bare et Salonskud,« trøstede Andreas. »Nu kan Du da være glad, Du kommer væk fra det hele, paa Lazaret, paa Orlov og saa videre.«

»Ja, bare jeg var vel borte fra det her,« klagede Hans. »Det er jo næsten umuligt at komme herfra, vi er jo fuldstændig afspærrede.«

Andreas blev ved med at trøste ham: »Naa, bliv Du nu bare hos os her i Dag, saa bliver der nok Lejlighed for Dig til at komme tilbage i Aften, der er nok mange flere Saarede, der skal samme Vej.«

Hans' Saar viste sig ikke at være saa farligt, han havde faaet en fjorten-femten Splinter i Laaret; det sved nok forfærdeligt, men i Forventningen om, at han

nu snart kom hjem, fik han dog hurtigt det sædvanlige tilfredse Smil frem igen. Han maatte love alle Kammeraterne, at naar han nu kom hjem paa Rekreationsorlov, maatte han endelig hilse dem allesammen derhjemme, men han skulde ikke fortælle, at det just var saa slemt, som det var.

»Ja, uha!« indskød Skrædderen, »faar min Far at vide, te a ligger her ved Verdun, saa slaar han min Mors Køkkenbord i Stykker. — Slesvigerne de skal altid holde for, hvor det brænder, siger han altid.« — — —

Der var vist en eller anden Meddelelse undervejs; der hørtes en dump Mumlen fra højre Side.

»Hvad er der for Nyheder?« spurgte Anton Rud sin Sidemand.

»Oversergent Jensen er haardt saaret,« blev der svaret«

Gamle Fritz Kluth og Georg Halk havde forsøgt at bære ham tilbage om Natten, men var ikke kommet længere end til Dødningekløften, saa maatte de vende om igen. Det havde været komplet umuligt at komme gennem den franske Spærreild.

Fritz Kluth var en gammel mecklenborgsk Landeværnsmand. Han var hverken bange for Ild eller Død og var altid parat, naar en saaret Kammerat skulde hjælpes. Han var trods sin høje Alder — 40 Aar — Kompagniets Smertensbarn og Syndebuk, thi han generede sig ikke for at sige sine Foresatte drøje Sandheder. Det var vel ogsaa af den Grund, at gamle Kluth ikke bar Jernkorsets Baand i sit Knaphul, det han havde fortjent Hundreder af Gange for sin dødsforagtende Opofrelse ved at redde hjælpeløse Kammerater. Det Jernkors, han havde fortjent, havde man hængt paa Køkkenkarlen nede ved Feltkøkkenet, en skikkelig Polak, der sjælden hørte en Kugle pibe. Om det saa var Kluths Bysbarn, den »Königlich Kaiserliche Postschaf-

ner«, Wilhelm Harder, der var saa bange som en Hare, saa havde han faaet Korset. Men paa hans Uniform vilde et Jernkors, efter Krigen, tage sig langt mere glimrende ud end paa Kluths sodede Arbejdsjakke.

Gamle Kluth havde flere Gange være bundet til baade Vognhjul og Træer paa Grund af »sein grosses Maul« overfor sine Foresatte, ja han havde endda vovet en Aften, han havde drukket en Taar over Tørsten, at give en ung Fændrik et Stød for Brystet, da denne vilde tale ham tilrette. Fændriken, der i Grunden var en godhjertet Fyr, havde kun bebrejdende sagt:

»Kluth, Kluth, tænk dog paa, hvad De gør, De har baade Kone og Børn!«

»Havde jeg ikke haft det,« svarede Kluth, »saa havde jeg taget Dem helt anderledes under Behandling.«

Dagen derpaa blev Kluth til Straf anbragt i Vagtlokalet som Arrestant; men da der intet Jerngitter var for Vinduet, var Kluth sprunget ud af dette og gaaet til sit Kvarter, som om intet var passeret. Nej, med Kluth var der intet at stille op.

En Snes Meter tilhøjre for, hvor Kammeraterne stod, saa man hans skæggede Ansigt; her stod han sammen med Georg Holk, i Færd med at anlægge en ny Forbinding paa Oversergent Jensens saarede Ben. Jensen havde faaet en Kugle gennem Knæet, han var placeret paa Bunden af Skyttegraven, hvor han laa og smaa-jamrede. Saaret voldte ham usigelige Smerter, og Transporten til og fra Dødningekløften, om Natten, havde ikke gjort det bedre. Ved Mørkets Frembrud skulde der gøres et nyt Forsøg for om muligt at skaffe ham ned til Ambulancen, der var stationeret i Mallancourt. — —

Der var en vis Anspændthed over hele Linien. Hvad mon der skulde udrettes her? Det var jo sindssvagt at tro paa Verduns Erobring, den faldt ikke, om saa Kej-

gersønnen havde sat sig det nok saa fast i Hovedet og var til Sinds at ofre Tusinder af Menneskeliv paa sin Yndlingsplans Udførelse, og om han og hans Generaler regnede den nok saa fint ud, med Passer og Læseglas, at den og den Dag maatte den stærke franske Modstank knækkes. Hvad disse kloge Hoveder troede, var en Selvfølge, havde den enfoldige Menige straks set var en komplet Umulighed. — —

Nattens Nyheder gik fra Mund til Mund, Kompagniføreren, den lille Sakserløjtnant, var falden, ramt af en Fuldtræffer. Hovedet knust, den ene Arm og det ene Ben afrevet. Han havde siddet paa Brystværet af sin Dækning, sammen med sin Oppasser og sin Ordonnants, da den dræbende Granat traf ham. Oppasseren havde mistet Synet, og Ordonnantsen, Christian Aastrup, der var Slesviger, havde faaet et Nervechock. En Ordonnants havde, samtidig med at han meldte Obersten, der laa langt bag Fronten i en bombesikker Hule, at ottende Kompagni havde overtaget sine Stillingen, meldt Løjtnantens Død. Men Obersten, der som sædvanlig havde drukket sig en vældig Perial, havde svaret med sin fordrukne, lallende Stemme: »Det glæder mig at høre noget fra ottende Kompagni.«

»Naa, det glæder ham, den Slubbert,« sagde Maleren, da han hørte Beretningen. »Jeg kunde ønske at faa ham her op en halv Times Tid, det skulde nok hjælpe paa ham. Det er ingen Sag for saadan en Herre at sidde trygt 15 Meter under Jorden, drikke sig snydefuld og saa for Resten lade fem være lige. Bare, at Folkene gaar paa eller i det mindste holder Stillingen, saa er det godt; og saa er saadan et Bæst vel endda fræk nok til at skrive i sine Meldinger: »Jeg overtog Stillingen i Nat Kl. 12,40 og slog samtidig Fjenden 100 Meter tilbage. Det er da altid et Skridt nærmere til Pour le meritten.« — — —

Det var hen imod Middag, da Kammeraterne blev enige om at »dinere«, som Maleren udtrykte sig. Et Tornyster blev lukket op, og Madvarerne taget frem; men ingen havde særlig Appetit; den modbydelige Ligstank stod dem bestandig i Halsen, og det djævelske Spektakel gjorde ogsaa sit til at sætte en Dæmper paa Appetitten. Der var en evig Susen i Luften som af mægtige Fugletræk, en Bragen og Spektakel af de springende Granater og Miner.

Fem Gange havde et Par Franskmænd vist sig visavis Kompagniet; men Tyskerne havde hver Gang faaet Øje paa dem og straks aabnet baade Artilleri- og Maskingeværild mod dem, saa de foretrak at blive i deres Huller. Dette undlod Kompagniføreren — den Løjtnant, der ved Afløsningen havde vist sig saare lidet modig, men var krøbet tilbage i sit Hul — selvfølgelig ikke at melde til Regimentet, det gjaldt jo om at indvi hans nye Værdighed, efter den lille Sakserløjtnants Død, med nogle gunstige Meldinger. Dagen efter lød det tyske Hovedkvarters Beretning: Paa Højde 304 forbedrede vi yderligere vore Stillinger, fem fjendtlige Angreb brød blodige sammen i vor Ild.

Men det havde ogsaa andre Følger. I første Linie kvitterede Franskmændene med en raslende Ild. Ved Reserven, hvor Bataillonschefen, den tykke Major Hochbauer, laa, fik de ligeledes »Katusch«; der fortaltes, at Majoren havde faaet sine to Tusinde Granater sat for Døren, hvilket aldeles ikke blev ham misundt. Ved Regimentet og Divisionen gav det sig Udslag i vældige Perialer til d'Herrer Stabsofficerer. Fra Stenay telegraferede Kronprinsen til Kejseren. Kejseren lykønskede ligeledes Sønnen telegrafisk, og det tyske Folk jublede. Alt dette havde Løjtnantens Melding forarsaget. — Man kan godt være en stor Mand, fordi man er Kujon. — — —

Dagen var gaaet, om end den havde været uendelig lang. Natten begyndte at brede sit dunkle Tæppe ud over Slagmarken, Fronten oplystes atter af Lyskugler og Rakter. Kun i de faa Minutter, hvor disse udeblev, fik Stjernerne Lov til at titte beskedent frem.

Der kom en mørk Skikkelse krybende langs med Skyttegraven, det var Kluth. Da han naaede hen til Maleren, gjorde han Holdt.

»Er Maleren her?« spurgte han.

»Her hænger han,« svarede Maleren.

»Du Maler, vil Du hjælpe at bære Jensen ned til Ambulancen i Nat?« spurgte den gamle.

Maleren saa spørgende paa Andreas.

»Ja, jeg gaar ogsaa med,« sagde denne.

»Saa er vi altsaa fire til at bære,« sagde Kluth. »Georg Halk gaar med i Nat igen. Jeg sagde forresten rent ud til Løjtnanten, at der ingen Tale var om, vi kom igen, om vi ogsaa slap godt fra dette her. Han blev selvfølgelig ved at skribe op om, at det var der ingenting, der hed. Men vi blæser paa, hvad den Kujon siger, thi naar vi først har den Tur overstaaet, har vi fortjent at være fri til det øvrige Kompagni bliver afløst. Jeg har tænkt, at ved 12 Tiden vil det være den bedste Tid at gaa løs, da tar Franz sig vist nok en paa Øjet eller pudser Kanonrøret. Altsaa et Kvarter før tolv kommer I hen til mig!« Kluth stak Maleren og Andreas paa Næven og forsvandt igen i Mørket.

Andreas saa paa sit Ur. »To Timer endnu,« sagde han, »lad os tage os et lille Hvil, Mads, det trænger vi til, for det bliver nok en anstrængende Tur denne her. De satte sig ved Siden af hinanden, med Hovedet lænet mod Grøftens Dækning og hengav sig til deres egne Tanker. Langsomt sneglede Minutterne af Sted. Ved deres Fødder laa »Mors Hans« og sov trygt, udmattet som han var af Blodtabet.

»Du, Dres,« sagde Maleren pludselig, »se, hvor tydelig Nordstjernen er i Aften. Aa, hvor jeg elsker denne Stjerne med sit smaragdgrønne Lys; det er, som har den noget at fortælle mig, en Hilsen at bringe mig, oppe fra sit Hjemland; hvor tit har jeg ikke staaet og stirret timevis mod den paa den lange Nattevagt, og saa har jeg staaet og levet hele mit Liv om igen, saa er Minderne komne frem, alt stod saa lyslevende for mig, særlig Minderne fra Barndomstiden. Aa, hvor var man dog lykkelig dengang, Du. Man bliver saa tung om Hjertet, naar man tænker paa, hvorfor vi i Grunden er her: For at slaas for vore Undertrykkere, myrde og dræbe i Tyskernes Sold, kæmpe mod et Folk, der ogsaa kæmper for vor Befrielse. Hvor er det haardt at tænke den Tanke rigtig til Bunds, at vi maaske skal falde en Gang, før eller senere; men naar saa blot vort Hjemland igen maa blive forenet med Danmark, saa er vi vel ikke faldet forgæves.« —

»Men gamle Ven, hvad er det med Dig? Du, som ellers aldrig vil høre Tale om at falde eller om Døden. Det ligner Dig da slet ikke at være sentimental, Du, som ellers altid opfordrer os andre til at holde Modet oppe,« svarede Andreas, »lad os da hellere tænke paa, hvilken Højtid det vil blive den Dag, vi skal forenes med vort gamle Fædreland igen, og vi bliver befriede for Undertrykkernes Aag. Da vil Trykket fuldstændig være borte. Hvilken Fest! det forekommer mig som selve vort Lands smukke Natur, de blinkende Fjorde, bugnende Agre og lysende Skove vil rejse sig og synge en Takkesalme.

Hvor har vi tit følt dette Tryk; kan Du huske, naar vi som Børn valfartede over Grænsen. Hvor sang Fuglene ikke smukt derovre i Danmark, og Flaget, hvilken Følelse at se det kære, gamle Dannebrog smelde

for Vinden. Naar vi saa atter skulde over Grænsen, var det altid som Højtiden blev borte og Fuglesangen forstummede, Trykket var der igen.«

»Men kan Du ikke ogsaa huske, at vi som Regel stenede den tyske Ørn paa Grænsepælene, saa den med Tiden kom til at se farlig ud.« Maleren lo veltilfreds ved Tanken.

»De Pæle, de Pæle, de maa bort, før faar vi aldrig Fred,« sagde Andreas.

Atter faldt der Tavshed over de to Kammerater. Ved Siden af dem stod Skrædderen og spejdede over mod Fjenden, det var netop hans Tur til at staa paa Vagt; han dukkede hvert Øjeblik Hovedet, naar en Kugle fløjtede forbi, mens han mumlede en eller anden Vittighed i Skægget, som: »Ta' 'en med Ro, Franz«, eller »Gi' Dig sinne te' 'et«. »Den Gang ej, sa' Tordenskjold,« udbrød han, da en Kugle med et skarpt Smeld slog ind i Jorden foran ham. »Nu bliver han mig ellers lidt for næsvis derovre,« vedblev han med sin Enetale, »a maa vist hellere prøve paa at stoppe Munden paa ham.«

Han lagde an og skød, en lang Ildtunge skød frem fra Riffelmundingen og blændede næsten Synet paa Skrædderen; i næste Øjeblik sad han paa Halen i Skyttegraven. Franskmændene kvitterede nemlig hans ene Kugle med en Salve paa femogtyve. Maleren sprang op:

»Blev Du saaret, Jens?«

»Nej,« svarede Jens; »men jeg fik et Par Hundrede Kugler om Ørerne paa een Gang.«

»Ja, Du maa hellere lade Dit Skyderi være, min Ven,« sagde Maleren og satte sig ned igen, »for Franz er ikke til at spøge med paa den Maade; han betaler med gode Renter, og har han først faaet Ildskæret fra Din Riffelmunding at holde efter, kan han nemt puste Dig en gennem Kuppelen.«

»A skal nok holde mig,« sagde Skrædderen og vovede ikke at kige over Dækningen de første Minutter.

Tilbage igen.

Klokken halv tolv vækkede Maleren »Mors Hans«; han og Andreas var allerede færdige til Afmarschen, de slængte deres Rifler og Gasmasker over Skuldrene og begav sig paa Vej hen til Kluth. Hans humpede møjsommeligt bagefter, støttende sig til en Stok.

Det var et besværligt Arbejde at ase sig frem gennem den smalle Grøft, forbi Soldater, der halvt sovende lænede sig ind til Dækningen eller laa plat ned paa Bunden af Graven.

»Mors Hans« kom paa Grund af Mørket til at træde en saadan Kammerat paa Maven. Det var Taksameterpeter.

»Kan Du et se Dig for, Din Tyskersnu'e,« brølede han.

»Hvem siger Du Tyskersnu'e til, lille Peter,« svarede Hans halvklynkende.

»Naa, er det Dig, ja det er der jo ingen, der kan lugte,« sagde Peter i en halvt undskyldende Tone, »men hvad ligger Du her og farer rundt efter?«

»A er da soret, Minnesk,« svarede Hans, idet han skyndte sig af Sted efter de to andre.

»Saa hils hjem'!« raabte Peter efter ham. »Du kan sige, at vi ligger ved Verdun, men vi ta'r den aldrig i Livet.«

»Sikkert Svineheld, han har haft,« mumlede han og lagde sig atter ned paa Bunden af den mudrede Skyttegrav. »Vi andre slipper vist ikke levende herfra.«

Fritz Kluth og Georg Halk stod allerede og ventede paa Andreas og Maleren. Luften var nemlig for Øjeblikket temmelig ren. Der var længere Mellemrum imellem Minerne, der kastedes ned i Dødningekløften. Det gjaldt om at komme af Sted i en belejlig Tid.

Den lille Oversergent laa og klagede sig paa Bunden af Skyttegraven. Kluth og Georg havde allerede lagt ham paa en Teltdug. De fire Kammerater bandt deres Rifler sammen til en Bærestang, over hvilken Telt-dugens Ender blev knyttede sammen, og den Saarede forsigtigt løftet fra Jorden. Vejen gik brat ned mod Kløften med de springende Granater og Miner.

Kluth og Georg havde taget den første Tørn, medens de to andre maatte støtte dem, for at de ikke skulde snuble i det sølede, glatte Føre. Der fordredes umenneskelige Kræfter for at holde sig paa Benene med den tunge Byrde paa Nakken, og hver Gang een gjorde et Fejltrin eller kom til at glide ud, bragte det den Saarede til at klage sig endnu mere.

Da de var halvvejs nede i Kløften, opdagede Maleren, at »Mors Hans« ikke var med. Den lille Trop stod et Øjeblik stille.

»Ja, det nytter ikke noget, ham maa vi ha' med,« sagde Maleren og løb sporenstregs tilbage.

Hans stod oppe i Graven endnu, han havde, begrundet paa den Angst, enhver Saaret bliver opfyldt af, ikke haft Mod til at følge efter Kammeraterne.

»Naa, hvor bliver Du af?« raabte Maleren til ham, da han fik Øje paa ham.

»Jeg var bange for at gaa ned i Kløften, det er jo vanvittigt at gaa ned i saadan en Ild,« klynkede Hans.

Maleren forstod nu, at der maatte bruges et haardere Mittel.

»Naa, saa Du er en Kujon og en Kryster,« udbrød han, »Du skulde skamme Dig at staa og opføre Dig

som et Pattebarn, men for min Skyld gerne, hvis Du vil have Betændelse i Bagdelen, saa bliv bare.«

Det hjalp, Hans tog Malerens Haand, og nu gik det afsted bagefter de andre, som de indhentede nede i Kløften. Nu var det Andreas' og Malerens Tur til at bære. Det gik godt gennem Kløften uden Forstyrrelse; men knap nok var de begyndt at entre op ad den modsatte Skrænt, før der eksploderede fem-seks store Miner nede i Kløftens Bund. De saa sig omkring. Havde de blot været fem Minutter senere paa Færde, var de alle bleven knuste.

Det var kulsort Nat. Terrænet oplystes kun faa Sekunder af Lysraketterne fra Frontlinien. De var nu naaede ned i den gamle franske Løbegrav med de stinkende Huler. Pludselig oplystes Himlen af et grønligt Lys. Der gik et Gys gennem de fire, der stønnende og svedende af Anstrængelse asede op mod Tamitthøjen, thi de vidste, at nu om et Øjeblik vilde de franske Batterier udspy Død og Fordærvelse, det var Spærreilden, den frygtelige Spærreild, der nu vilde bryde løs.

I samme Øjeblik fejede en Snes Granater lige over Hovedet paa dem, hvæsende og hvislende som arrige Katte. Fem-seks Shrapneller eksploderede over deres Hoveder og sendte en syndig Regn af Blykugler ned over dem. I en Fart blev Jensen lagt ned paa Bunden af Grøften, saa godt i Dækning som muligt, medens de andre, saa godt det lod sig gøre, trykkede sig op til Løbegravens Kant. Dette gentog sig tre Gange, men tredie Gang var det, som alle onde Aander var slupne løs og Dommedag var inde.

»Nu er det ude med os,« udbød Andreas, »hvis ikke der sker et Mirakkel.«

»At blive her er den visse Død,« raabte Kluth i samme Øjeblik som en Granat hylende borede sig i

Jorden nogle faa Alen borte; den eksploderede med et mægtigt Knald og overdængede dem med Sten og Mudder. Halvt bedøvede rejste Kammeraterne sig op igen, ingen af dem havde faaet saa meget som en Skramme.

Det var en Larm og et Bulder, som baade Himmel og Jord var i Oprør og aldeles umuligt at komme videre. Kammeraterne krøb ind i en Hule, hvor der egentlig kun var Plads til to. Der var ikke mere Plads til Jensen, end han maatte lade det saarede Ben være uden for Hulen.

»Av, mit Ben, mit Ben,« stønnede han uophørligt. Det var næsten uudholdeligt at ligge saaledes sammenstuvende i den lille Hule og saa med Tanken om, at hvert Øjeblik kunde en Granat begrave dem alle levende. Saaledes blev de liggende, indtil det begyndte at dæmre og Skydningen saa smaat holdt inde. Ravende som berusede begav de sig saa paa Vej ned mod Mallancourt og naaede næsten mere døde end levende Forbindingsstationen. Her blev Jensen og Hans afgivet til Lægerne, og de fire Kammerater begav sig atter paa Vej, efter at have taget Afsked med de to Saarede.

De gik lidt omkring mellem Mallancourts Ruiner. Døde fandtes overalt i denne Dødens By. Inde mellem to Murrester stod en halv Deling Soldater ret op, døde som Sild; de stod endnu med deres Rugbrød under Armen og Kogekedel i Haanden. Øjensynlig havde de været til Fordeling af Levnedsmidler og var bleven dræbte af Luftrykket fra en Granat. Dybt rystede af dette Syn forlod de fire Kammerater Mallancourt og vandrede op mod Montfaucon og derfra ned til Rolejren. Kluth forsikrede højt og dyrt, at ingen levende Magt skulde faa ham til at gaa gennem dette Helvede igen.

I Nantilois.

Efter at de fire Kammerater var ankomne til Rolejren i Nantilois og havde meldt sig tilbage paa Stabssergentens Kontor, begav de sig over i Barakkerne for at faa en Smule Hvile oven paa de store Anstrengelser. Kluth havde af Staben faaet en Flaske Cognac og et mecklenborgsk Fortjenestekors for sin opofrende Daad. Den gamle Kriger blev aldeles henrykt for Cognacen, medens Mecklenborgkorset med det samme vandrede i Lommen. Med den kære Cognaksflaske, baaren i Triumf, holdt han sit Indtog i Barakken, fulgt af de andre tre.

Efter at de havde opsøgt sig et Leje, slængte Kluth sin Riffel fra sig og raabte:

»Prosit, Kammerater! Det var godt, vi slap ud af Skidtet for denne Gang.«

Derpaa drak han over Halvdelen af Flaskens Indhold og tumlede om paa sin Straasæk. Han opslog en skraldende Latter og lallede med belagt Stemme:

»Stakkels Dreng, stakkels Dreng, det var godt, vi fik ham bragt i Behold.«

Saa faldt han i en dødlignende Søvn uden at skænke Mecklenborgkorset den ringeste Tanke.

Andreas, Georg og Maleren laa længe, før Søvnens meldte sig. De mægtige Indtryk, de havde været Genstand for, steg atter og atter frem for deres Øjne. Foreløbig var de uden for Fare, men Tankerne vendte altid tilbage til de stakkels Kammerater derfremme i Skyttelinien. Hvorledes mon de havde det? —

Det var ikke fri for, at de følte en Smule Samvittighedsnag. Var deres Plads i Grunden ikke hos dem, var det ikke deres Pligt at dele Savn og Farer med dem?

Men det var Vanvid, bundløs Vanvid, at gaa frem igen.

Endelig meldte Søvnen sig, blytung faldt den over deres udslidte og forslæbte Legemer og fyldte deres Sjæle med urolige Drømme.

Det var langt ud paa Formiddagen, da de vaagnede. Forundrede saa de paa hinanden. Havde de virkelig sovet saa længe? Kluth sov endnu som en Sten; den halve Flaske havde gjort sin Virkning.

»Lad ham bare sove, den gamle Knægt,« sagde Maleren, »det har han sandelig fortjent.«

»Jeg synes hellere, vi maa faa gjort lidt Morgentoi-lette og faa alt dette her Skyttegravsmudder skruppet af, det trænger vi svært til,« foreslog Georg.

Morgentoiellet blev fuldført ved et Vandløb uden for Barakken, en Biflod til Meuse, kaldte Maleren den.

»Det er, som man var født paany,« sagde han efter fuldendt Arbejde.

»Lunchen« blev indtaget ved Feltkøkkenet i Form af dejlig dampende Kaffe og »Kommisskinke«, som Soldaterbrødet populært kaldtes. Saa opsøgte Kammeraterne sig en Solskinsplet, kastede sig paa Ryggen og nød den dejlige Frihed i fulde Drag.

Fra Fronten hørtes det stadige Akkompagnement fra de brølende Kanoner. I Synskredsen saas en syvotte Lænkeballoner, der holdt et vaagent Øje med, hvad der passerede i og bag ved Skyttegravlinierne. Over dem snurrede et Dusin Flyvemaskiner, i Færd med at jage en fræk fransk Pilot, der havde vovet sig ud over de tyske Linier. Solen belyste netop Bærefladerne paa hans Maskine, de blinkede som to Sølvstriber og fremviste triumferende Tricolorens Farver, medens den steg højt op over de mindre hurtige, jernkorsbemaalede Forfølgere og behændig undgik deres Maskingeværild og Shrapnelregnen fra det tyske Luftværn.

Et Par Kompagnikammerater, der netop var vendt tilbage fra Orlov, sluttede sig til Selskabet.

»Hvor kommer I fra?« spurgte Georg.

»Vi kommer fra Fontaine, hvor vi netop indtraf 2 Dage efter, at Regimentet var afmarcheret,« svarede den ene, en høj blond Holstener, »Vi overnattede i Etaminet du Roi til næste Dags Morgen.

»Saa Du noget til den lille Germaine?« spurgte Andreas og rejste sig op med et Ryk.

Holsteneren smilte lunt.

»Ja, det kan Du tro; hun serverede »Café au lait« og »Pommes de terres frites« for os; og saa bad hun mig tage dette her med til Dig.«

Han tog et Brev op af Lommen og rakte det til Andreas, der næsten rev Brevet ud af Haanden paa ham.

»Tusind Tak skal Du ha',« raabte han, »jeg er saa glad, som om Du havde foræret mig tusinde Mark eller et Orlovspas.«

Han aabnede Brevet og gav sig til at læse. Langsomt stavede han sig gennem de tætskrevne Linier:

Mon chère André!

O, hvor jeg er glad for at faa Lejlighed til at sende Dig et Par Linier. Jeg har ikke haft en rolig Nat, siden Du, min kære lille Slesviger, er rejst. Jeg kan stadig høre Kanonerne tordne ude i det fjerne og maa saa altid tænke paa, at Du er derude omgivet af Død og Farer. Ja, var jeg en Mand, hvor gerne vilde jeg da staa ved din Side og dele alle Farer med Dig. Men ak, jeg glemmer jo, at jeg er fransk, og min Plads er ikke i de Rækker, Du staar i, men alligevel er mit Hjerte helt og fuldt hos Dig, min Elskede. Jeg ved jo, at Du er tvunget af en Magt, der lader haant om alle personlige Følelser, til at kæmpe med i en Hær, der bekæmper mit Fædreland. Men jeg er maaske en lille dum Pige, der

er for bange og tror paa dumme Anelser. Jeg maa altid tænke paa alt det, Du er udsat for. Ja, jeg ved, Du vil smile og sige paa din rolige, besindige Maade: »Vær bare ikke bange, mig er der jo ingen fransk Kugle, der træffer.« — Men jeg drømte forleden, jeg saa Dig ligge bleg og død, og det Syn har siden aldrig villet forlade mig. Men nej, nej, min kære André, Du skal komme igen og hente din lille Germaine, der gaar i dødelig Angst for din Skyld. Jeg vil vente med Længsel til den Dag oprinder, da den grusomme Krig er forbi.

Præsten mødte mig forleden paa Gaden og gav sig i Tale med mig. Han havde faaet at vide, jeg havde kysset Dig, den Dag Du drog bort, og foreholdt mig, det var urigtigt at flirte med en Boche. Men saa sagde jeg til ham, at Du slet ingen Boche var, men kun var tvunget til at gaa med i Krigen. Dit Hjemstavnsland havde Bocherne røvet fra Danmark, der egentlig var Dit rigtige Fædreland. Da skulde Du have set den gamle Mand faa Taarer i Øjnene. »Saa har jeg jo gjort Dig Uret, mit Barn,« sagde han. »Stakkels unge Mand, stakkels lille Pige,« mumlede han, da han gik videre.

André har Du den lille Medaillon, jeg gav Dig, bærer Du den om Halsen, kan Du huske, Du sagde, at ingen fransk Kugle kunde ramme Dig, naar Du bar en saadan Amulet.

Jeg synes, det er saa forfærdelig længe siden, Du var her hos mig, skønt det kun er faa Dage siden, Du tog herfra. Men kom igen. Du maa. Du skal! Jeg vil slet ikke tro, at Du falder derude. Det er forkert at tro paa disse dumme Anelser. O, saa vilde jeg græde mine Øjne ud.

Jeg beder Gud beskærme Dig for alt ondt og slutter med mange kærlige Hilsener. Tag tusinde Kys fra
Din egen lille Germaine.

Der var et forpint Udtryk over Andreas' Træk, da han havde læst Brevet; han rejste sig og gik med bøjet Hoved langsomt over mod Barakkerne.

— — —
Kompagniet skulde afløses efter fem Dages Forløb; men da Dagen oprandt, var det umuligt at foretage en Afløsning begrundet paa den frygtelige Ild. Uden Mad og Drikke maatte de stakkels Mennesker endnu udholde et Døgn, fuldt af Rædsler, i deres Jordhuller.

Den Nat, de kom, vækkedes Kluth, Maleren, Georg og Andreas af en støjende Larm fra Pladsen udenfor. Kort efter blev Døren til Barakken slaaet op paa vid Gab, og ind ad denne styrtede en Flok, der næsten mere lignede Dyr end Mennesker. Mænd med fordrejede Træk, blodunderløbne, blodsprængte Øjne og en gul gusten Ansigtsfarve, vaklende faldefærdige, støttende sig til deres Rifler, raabende og skrigende i Munden paa hverandre:

»Mad, Mad! Aa, Gud i Himlen, blot en Draabe Vand!«

Ligstanken fra Valpladsen hang endnu i deres Klæder, det var, som bragte de et Pust med fra det stinkende Helvede, de kom fra.

Staben kom til Syne i Døren og meddelte, at der straks kunde modtages Mad ved Feltkøkkenet. Hurtig blev Kogekedlerne spændt af Tornystret, og som vilde Dyr styrtede Folkene ud til Køkkenet, hvor den gode Bernhard fik nok at gøre med at tilfredsstille alle de sultne Munde.

Der var blevet fuldstændig Ro over hele Barakken, kun Skeernes Skraben mod Kogekedelen hørtes. Soldaterne var alt for optagne af at stille den glubende Sult og havde ikke Tanker for andet. Som de sad der paa Hug med Kogekedlerne foran sig, lignede de mest en Flok umælende, der blev fodrede. De lignede for-

pinte og forjagede Dyr, der var undsluppet deres Forfølgere, men Udtrykket i Blikket var dog fuldt af Taknemmelighed over nu at kunne nyde den Bevidsthed at være fri for det ødelæggende Spektakel der oppe i Skyttegravene.

De fire, der var kommen forud, havde svært ved at forstaa, at disse Mænd med de blege, afmagrede Ansigter og de tilsølede Uniformer virkelig var deres Kammerater.

De dødstrætte og udasede Soldater krøb snart efter sammen under deres Tæpper og Kapper. Der blev Stilhed over alt, kun hist og her fra en eller anden Baas lød en Jamren og Klynken, eller der var een, der for op i Søvn og raabte: »Holdt, holdt, de kommer, de kommer.« Indtrykkene levede igen i Drømmenes Verden.

Fem Dages Ro.

»Fem Dages Ro, jeg kan ikke forstaa, hvad de tyske Abekatte kalder Ro,« sagde Taksameterpeter. »Den første Dag, vi skulde nyde Friheden, maa vi allerede møde med ren Uniform og stille til Parade med Skydetræet. Jo, jeg kender den Ro, i Morgen gaar det selvfølgelig løs med Eksercitsen igen. Til højre og venstre sving, Parademarch og hele Reglementet fra A. til Z. De er bange for, at vi bliver for stivbenede, saa vi ikke kan udholde at jages ind i Ilden igen. Ja, de er omsorgsfulde for os, de kære Tyskere, saalænge de har os i Live. Naar vi er døde, taber de pludselig Interessen for os. Saa kan vi godt faa Lov til at raadne uden saa meget som at faa en Smule Gravhøj eller et lille Trækørs.«

De danske Kammerater var i Færd med at pudse deres Rifler. Den sædvanlige Klike var samlet. Georg og Maleren var hinanden behjælpelige med at indfedte deres Geværløb. De to Antoner sad og rensede Laasetøjet paa Riflerne med en Mine som gjaldt det Livet, om Laasetøjet fungerede eller ej. Skrædderen var i Færd med at rense sin Bajonet for Rust, den var blevet slemt medtaget af Regn og Snavs. Droskekusken blev ved at buldre løs:

»Ja, han, Tyskeren, havde Ret, da han fortalte, at hans Ven har haft det godt nu under denne Krig.«

»Er han da »unabkömmlich« eller har andre Skavan-ker?« spurgte Jens Blisøje.

»Nej, han faldt efter at have været ved Fronten i en halv Time,« svarede Peter.

»Han er fri for meget,« vedblev han. »Det er knusende haardt at tænke paa, at vi skal jages frem som en Flok Dyr, for fem Dage senere at blive jaget tilbage igen for at samle Kræfter i lumpne fem Dage til en ny Tørn. Vi Mennesker er bleven til Slaver og Trælledyr. Jeg forstaar blot ikke, at der er nogen, der tror paa, der er en Gud til, endda en god og kærlig Gud. Hvorledes skulde han kunne udholde at se paa al den Elendighed, naar han er god og kærlig?«

»Nej, holdt nu, Peter, nu gaar Du for vidt og snakker om Ting, Du ikke kan forsvare,« udbrød Andreas. »Du staar og raaber op om, at der ingen Gud er til, og jeg er vis paa, at Du i dit Inderste tvivler paa det, Du der siger. Tænk Dig, at Du en Nat skulde ligge saaret til Døden ude paa en Slagmark, uden at noget Menneske kunde komme Dig til Hjælp, tror Du saa ikke, Du vilde komme paa andre Tanker? Jeg er overbevist om, at Du da selv vilde kalde paa den Gud, Du nu fornægter. Tror Du ikke selv det?«

Peter maatte indrømme, at der maaske nok vilde komme saadanne Tanker.

»Men en kærlig Gud kan jeg alligevel ikke tro paa,« sagde han.

»De fleste Mennesker, tror jeg, danner sig selv en Forestilling om en Gud, saaledes som de selv helst vil have ham,« sagde Maleren.

»Jeg for mit Vedkommende tror nu paa en mægtig og en retfærdig Gud. Jeg har tit tænkt paa, naar Faren har været mig allernærmest, og jeg saa som ved et Under er blevet bevaret: Er det da ikke en mægtig, ja, ogsaa en kærlig Gud, der har taget mig i sin stærke Haand.

Jo, sandelig er der en mægtig Gud og en retfærdig Gud. Kan I huske, at Anders Wind, min gamle Kammerat, der faldt ovre i Rusland, altid sagde: Jeg tror, at Krigen er en Straf for vor Synd, og havde han egentlig ikke Ret; for vor Skyld, for min og din Skyld har vi nu Krig, fordi vi ikke vilde høre det største af alle Bud: Elsk din Næste som Dig selv. Sig mig, er der nogen, der har holdt dette Bud? Jeg tror det næppe. Nej, først os selv, saa kan man siden se, om der bliver noget tilovers for Næsten. Er det saa ikke en retfærdig Nemesis, at Straffen er kommen over Menneskeheden, fordi den ikke vilde høre dette Bud.

Selvfølgelig kan man tale om, hvem der har den politiske Skyld i denne Krig, og det er der vel ingen Tvivl om. Kejseren selv har saamænd ogsaa dannet sig en Gud i sit eget Billede, een der passer ind i hans Væsen, en rigtig tysk Gud med besporede Hæle, Hjælm paa Hovedet og Sværd ved Lænd. Den Slags Guder holder aldrig Stand, men vil en skønne Dag falde i Støvet for den mægtige, retfærdige og levende Gud. Det er ham, der vil sejre gennem denne Krig, og over vore Lig og Ruinerne af den gamle Jord vil der kunne op-

staa en ny Jord, naar de Mennesker, der skal opbygge den, vil elske Næsten som sig selv. Da vil der blive Himmel paa Jorden.«

Maleren havde talt sig varm, han saa fra den ene til den anden som for at udforske deres Meninger.

»Ja, Du skulde nu ha' væ't Præst, Mads,« sagde Skrædderen. »»Det er da noget andet, Du fortæller, end det Feltpræsten fyldte i os forleden. Det Sludder, at vi nok skulde blive salige, naar vil faldt for Tyskland og Tysklands retfærdige Sag, er der vel ingen, der tror paa.«

»Det er en vældig Karl, den Divisionspræst,« sagde Georg, »jeg husker, han sagde en Gang: Vi, der staar midt i de oprivende Skyttegravskampe, og saa har han aldrig i sit Liv været i en Skyttegrav, den Pjalt, det skulde da være i een, der ligger flere Mil bag Fronten. Jernkorset har han selvfølgelig, han har jo forstaaet at raabe op om alle Divisionens Bedrifter.«

»Han maa absolut være en Tilbeder af Kejsereens Gud,« mente Anton Bundsgaard. —

Samtalen afbrødes ved, at en lille, tætbygget Underofficer havde sluttet sig til Selskabet. Han var aldeles ikke Typen paa en prøjsisk Underofficer og holdt aldeles ikke paa sin Værdighed som saadan, men var og blev den lille gemytlige Marskbonde. Men i Dag manglede det sædvanlige glade Smil. Marius Petersen — saaledes hed han — lignede slet ikke sig selv. Han havde en Flaske Snaps i Lommen, han var beruset.

»Ja, I skal ikke bryde jer om, jeg har en lille en paa,« begyndte han, »men jeg drikker blot for at glemme, glemme det hele, forstaaer I. Det staar for mig hele Tiden, det er det frygteligste, jeg har oplevet.«

Han tog sig en forsvarlig Slurk af Flasken og fortsatte:

»Ser I, vort Kompagni laa jo til højre for, hvor I laa,

ved I nok. Jeg og en lille ung Rekrut var kommen for langt ud den første Aften og laa alene ude i et stort Granathul. Vi var udmattede og trætte og lagde os til at sove. Jeg dækkede min Kappe over os begge, og Rekrutten laa i min Arm. Af og til kom en Granat og slog ned i betænkelig Nærhed af os; men man har jo efterhaanden vænnet sig til at sove midt i den værste Ild, saa vi faldt snart i en fast Søvn. Jeg vaagnede først, da det var bleven højlys Dag, og da jeg vilde vække min lille Kammerat, kan I saa tænke Jer det grufulde?

Halvdelen af hans Hoved var borte, en Splint havde dræbt ham i mine Arme uden saa meget som at røre mig den mindste Smule. Tænk Jer, hvorledes jeg blev til Mode. Jeg skreg som et anskudt Dyr, det var, som om en havde stukket en Kniv gennem Hjernen paa mig. Det Syn vil jeg aldrig i Evighed glemme. Jeg sprang ud af Granathullet og løb tilbage, alt hvad jeg kunde, medens de franske Kugler peb om Ørene paa mig. Jeg kom lykkelig over til mine Kompagnikammerater; men siden har jeg ikke været Menneske.«

Han tømte Flasken, slængte den langt fra sig og gik ravende over mod sit Kvarter. — —

En Mand, der bar paa en stor hvid Sæk, gik over mod Barakkerne, det var Posten, der skulde fordeles. Postfordelingen er et af de faa Lyspunkter ved Fronten. En Pakke, et Brev fra Hjemmet er ikke noget dagligdags. Det er dyrebare Budskaber fra Hjemmene til de Kære derude; et Forsøg paa at trøste og opmuntre. Mange af disse Breve var rørende enfoldige, men dog Perler, vidnende om en Moders trofaste, opofrende Kærlighed, eller en Hustrus, en Kærestes og Søskenes Længsel efter den kære fraværende. —

Som en Løbeild var det blevet bekendt, at Posten var der, og rundt omkring fra strømmede Soldaterne til.

»Mon der skulde være noget til mig?« Det Spørgsmaal læstes i ethvert Ansigt. —

Navne blev raabt op, et glad »Her« blev svaret, og ivrige Hænder rakt op for at opfange Pakkerne og Brevene. Men mange Breve og Pakker vandrede tilbage i Sækken igen, de Hænder, der skulde have modtaget dem, var kolde og stive.

Andreas og Maleren gik sammen til et afsides Hjørne for at aabne deres Breve og Pakker, og Skrædderen løb ind til sit Tornyster med en hel armfuld Pakker, det var den saarede »Kaffe Hans'« Pakker, han havde arvet. Skrædderen var lykkelig som et Barn, han fik nemlig yderst sjælden Pakker fra sit fattige Hjem, men var denne Gang holdt fuldstændig skadesløs ved Hans' talrige og delikate Pakker.

Maleren havde faaet Brev fra sin Far. Brevet berettede, at Kornet stod godt, og at det tegnede til en god Høst o. s. v., men hvor savnede han dog det, Kammeraternes Breve fra deres Mødre altid var fulde af: dette personlige Forhold mellem Moder og Barn, noget Maleren aldrig havde kendt til, Hans Mor var død fra ham, da han var ganske lille. Vel holdt hans Far meget af ham, og han elskede sin gamle Far, det var jo den eneste, han havde, men netop her ved Fronten havde han følt, hvad det var at savne den Lykke og Rigdom at eje en Mor!

Der var ogsaa Pakke og Brev fra Julius, hans bedste Ven. En stor Æske med fine Cigaretter, et Par Bøger og Masser af Chokolade.

»Kære, gamle Ven! skrev han. Hvor savner jeg dit glade Smil, din hjertelige Latter og hele dit muntre Sind. Jeg gaar og keder mig siden den Dag, da alle I gamle Venner rejste bort. Det er jo et Held, at jeg er saa lykkelig at være en af de hjemløse; men det er et stort Skaar i min Lykke at tænke paa, hvor ondt og haardt

I har det derude. Naar jeg lægger mig til Ro herhjemme i min gode Seng, saa tænker jeg hver eneste Gang paa Jer, der maaske kun har Bunden af en vaad Skyttegrav til Leje. Jeg sender Dig hermed nogle Cigaretter, lidt Slikkeri og et Par Bøger. Jeg haaber, Du maa nyde det hele med Helsen.

Jeg trykker i Tankerne din Haand. Hold Modet oppe, Du gamle Fyr. De kærligste Hilsener fra din trofaste Ven

Umulius.

Maleren smilede vemodigt, hvor havde det været lyst og herligt dette Venskab med Julius. De havde gaaet lange Ture gennem de hjemlige Skove og sejlet paa Fjorden i Julius' Sejlbaad, de havde været sammen tidligt og sent. Saa var Krigen kommen, og det hele var forbi. Det stod endnu for Maleren som en skøn Rus.

Andreas rakte ham sit Brev fra Hjemmet, Maleren fik altid Andreas' Breve at læse. Det var som en Andagt for ham. Han forsøgte da at gøre sig fortrolig med den Tanke, at saaledes vilde hans Mor maaske ogsaa have skrevet til ham. Andreas' Mor skrev:

Min egen, kære Dreng!

Endelig kom da dit længe ventede Brev, Du skrev jo til os, at vi ikke skulde ængstes, hvis vi ikke hørte fra Dig i lang Tid, da I skulde skifte Opholdssted ved Fronten, og det i den Tid er forbudt at skrive. Men Far gik dog rundt og var pirrelig i de Dage og kunde ikke begribe, hvorfor Drengen ikke skrev. Han gik endda Postbudet i Møde hver Morgen for at spørge efter Brev fra Dig. Saa i Dag havde han endelig Held med sig, han kom farende ud i Køkkenet til mig med Brevet, tog mig om Halsen og dansede rundt som en

tolv Aars Skoledreng. Saa glad har han ikke været i lang Tid.

Hvorledes har Du det nu, min kære Dreng? Du maa kanske ikke skrive noget om, hvor I er, og hvorledes det hele staar til. — Det er saa underligt, for naar jeg i disse Dage tænker paa Dig, saa maa jeg altid tænke paa den Tid, da Du var Barn, og jeg lagde Dig i Seng og bad Aftenbøn med Dig. Jeg husker, Du en Gang spurgte mig, da Du havde bedt Fadervor: Mor, hvad er det onde? Dengang havde jeg svært ved at forklare Dig, hvad det var; men nu har Du nok tilfulde faaet det lært, min stakkels Dreng. Hvor vilde jeg gerne kunne staa ved din Side, naar Du lægger Dig til Hvile i en Jordhule eller en skummel Barakke, og hvor vilde jeg gerne bede din Aftenbøn sammen med Dig som den Gang, Du var Barn; men det er jo en Umulighed. Vi kan kun her hjemme følge Jer i vore Bønner og bede Gud beskærme Eder fra det onde. Men hvor er det dog svært at bede: Din Villie ske.

Naar jeg staar oppe i vor Have og ser ud over vort kære Land, der lyser af Frodighed og Grøde, saa maa jeg altid tænke paa, hvor haardt vort Folk dog bliver prøvet. I hvert af alle de tusinde Hjem ud over Landet er der næsten en, og mange Steder flere, der er draget ud. Enten en Far, Mand, Søn eller Broder. Jeg maa spørge: Hvorfor? Hvorfor maa alle disse Mænd falde og bløde for de Tyranner, der i over halvtreds Aar har været en Svøbe for vor Hjemstavn. Men maa-ske har vi fortjent denne Prøvelsestid. Maatte vi saa gaa lutrede ud af Ilden, saa ogsaa dette grusomme, der sker nu, maa blive en Velsignelse for vort Land og vort Folk.

Andresens Søn, Peder, det var jo din Skolekammerat, er falden i Galizien. De stakkels Mennesker tager

sig det meget nær. Der skal være Sørgegudstjeneste for ham paa Onsdag.

Du skriver om en ung fransk Kvinde, Du har lært at kende, min kære Dreng. Er hun virkelig halv saa indtagende, som Du skriver, maa hun jo være en hel Skønhed; men det glæder mig dog allermost at høre om hendes gode Hjerter og kærlige Sind, og kommer Du med Guds Hjælp uskadt tilbage fra denne Krig, saa kan Du tro, din Mor nok skal tage kærligt mod din lille mørkøjede Germaine og hjælpe med at omplante hende til vor hjemlige Jordbund.

Jeg sender Dig en Pakke med lidt Godter, som Du og Mads Holm nok vil dele. Det glæder mig, at Du i ham har faaet en god Kammerat, og jeg tænker altid særlig paa ham, fordi han ingen Mor har, der kan tage sig lidt af ham. Din Søster strikker Vanter og Strømper til Jer begge, det kan I nok faa Brug for nu til Vinter.

Saa lev da vel, min kære Dreng. Gud beskærme Dig for det onde i Liv og Død. Mange kærlige Hilsener fra Søster og Far, og skriv saa tit, Du har Lejlighed.

Jeg trykker i Tankerne din Haand og kysser Dig til Godnat.

Din Mor.

Transportafdelingen.

De fem Dage var forbi. Kompagniet stod opstillet til Inddeling. Afløsningen skulde foregaa om Natten. Staben oplæste en Ordre fra Brigaden, hvorefter der skulde udtages en Deling paa tolv Mand, der fra Reserverstillingen skulde bære Kaffe op i første og anden Linie til de tørstende Kammerater.

Det var et farefuldt Hverv hver Nat at traske gennem Spærreildens Forhindringer, og saa ti Dage i Træk, fem Dage til anden og fem Dage til første Linie.

Der blev spurgt om frivillige.

Ingen meldte sig.

»Ja, saa maa de udtages,« sagde Løjtnanten. Han gik langs Geledet og udtog hist og her en Mand. Ud for Maleren standsede han.

»De er jo en kraftig Mand, Holm, — Og De er vel ikke bange?« spurgte han.

»Nej, Hr. Løjtnant.«

Maleren havde haft det paa Følelsen, at han nok skulde blive een af de udvalgte, han plejede altid at skulle holde for, naar der var noget særligt, der skulde udrettes.

De udvalgte maatte træde frem for Fronten. Løjtnanten maatte have en særlig Tillid til »Knackerne«, da de fleste af de udtagne tilhørte dem. Han vendte sig for at tælle Ofrene, da han fik Øje paa Andreas Rosenberg, der var traadt ud i Rækken.

»Naa, Rosenberg, De er jo ikke udtaget,« sagde han.

»Nej, jeg har meldt mig frivillig,« svarede Andreas, »jeg vil gerne have Lov at blive sammen med Holm.«

Løjtnanten havde egentlig ønsket at beholde Rosenberg til sin personlige Ordonnans, men nænnede dog ikke at nægte Andreas hans Ønske.

Da Kompagniet var traadt af, gik Maleren stille hen og trykkede Andreas' Haand.

»Ja, Du havde gjort det samme,« sagde Andreas.

Transportafdelingen havde sit Kvarter under det sønderskudte Bryggeri i Mallancourt, hvor der tillige var Forbindingsstation. Det hed sig, at Franskmændene var underrettet om dette gennem en nevtral Stat, og Bryggeriet stod derfor under det røde Kors' Beskyt-

telse. Dette benyttede Bataillonsstaben sig ogsaa af, den havde nemlig opslaaet sit Kvarter i samme Kælder. Og to Kompagnier Infanteri havde paa samme Maade søgt Beskyttelse under det røde Kors.

Det gjaldt om at holde sig inden Døre om Dagen, at ikke Franskmændene fra deres Ballon captif fik Færten af, at der løb for mange omkring udenfor Bryggeriets sammenskudte Mure, thi saa vilde de uden Tvivl hævne den ulovlige Maade at søge Beskyttelse under Genferkorset frygteligt.

Et halvthundrede Meter nord for Bryggeriet var en Kilde med dejligt, rislende Vand. Her hentede Soldaterne, der laa indkvarterede i de mange Kældere eller i Kirkens Krypt, deres Drikkevand. Tørsten drev dem derned, skønt det næsten hver Nat kostede en eller flere Livet, og næsten hver Nat hørtes de Saaredes Skrig om Hjælp dernede fra. Franskmændene vidste nemlig nøjagtig, hvor Kilden var, og traf med matematisk Nøjagtighed. Naar de blodige Legemer blev baaret op til Forbindingsstationen i Bryggeriets Kælder, og der spurgtes, hvor de var blevet truffet, svarede der:

»Ved Kilden, han vilde hente Vand« — —

Skvulpende og boblende rislede Vandet hen over det stenede Væld, som vilde det skynde sig at vaske Blodet bort. — — —

De fem første Dage skulde Transportafdelingen kun bringe Drikke op til Tamittehøjen, her laa Kompagniet nemlig i Beredskab i nogle underjordiske Huler, som Franskmændene i sin Tid havde bygget. Naar saa Vognene ved Mørkets Frembrud rullede ind foran Bryggeriets Kælderdoor med Kaffen, der var fyldt paa store grønne Kurveflasker, gjaldt det om at faa fat i Flaskerne til sit Kompagni, saa hurtigt som muligt; thi Kusken havde altid Hastværk med at komme ud af den farlige Zone.

Saa vandrede de tolv Kammerater af Sted, to om hver Flaske. Flaskerne bares paa en Stang, der var stukket ind gennem Kurvens to Hanker. Slingrende gik det fremad, ind over det sumpede Terræn. Der laa altid et ejendommeligt sortgraa, slimet Skær over denne Egn, der var mærket af Dødens isnende Haand, i Sandhed et Billede paa Underverdenen og Dødens Rige.

Oppe i Hulerne sad Kammeraterne og ventede paa den halve Kop Kaffe, der udgjorde deres Ration for et helt Døgn.

Et Glædeshyl opfyldte den lange Hule, naar Transportsektionen kom til Syne.

En Løjtnant, der i det civile Liv ellers var Skolemester et eller andet Sted i Holsten og maaske nok havde haft gode pædagogiske Evner, men militærisk var et stort Nul og tillige en vældig Kryster, havde sendt sin Oppasser hen til Maleren, med fire Feltflasker.

Maleren var i Færd med at dele Kaffe ud til de enkelte Sektioner og saa forundret op, da Oppasseren kom frem med sine Flasker.

»Er det Meningen, de skal fyldes allesammen?« spurgte han.

»Ja, det har Løjtnanten befaleet.«

»Løjtnanten kan faa een Flaske fuld og dermed basta,« sagde Maleren saa højt, det kunde høres over hele Hulen. »Hvis han vil have mere, maa han selv lade det hente i Mallancourt. Vi har faaet Ordre til at bære Kaffe til Mandskabet, saa det er ikke Meningen, at hverken din Løjtnant eller Du, skal ha' det meste af det hele. I Rusland aad I forresten ogsaa det meste af Smørret, den eneste Gang vi fik Smør udleveret.«

»Ja, æde det kan I,« raabte Kluth, der stod i Nærheden. »Det var noget andet den Dag bag ved Laden.«

Spydigheden om Smørret og »bag ved Laden« belønnedes med en rungende Latter.

Historien om Laden kendte de fleste. Det var en Dag ved et Stormangreb ovre i Rusland, at den gode Løjtnant og Skolemester havde gemt sig bag en Lade og derfra tilraabt sine Folk, at de skulde besætte en Landevej, der laa under stærk Geværild. Han selv var for feig til at gaa frem, men kom først listende ved Mørkets Frembrud. — —

Den gode Skolemester havde hørt alt, hvad baade Maleren og Kulth havde sagt, og krøb sammen i sit Hjørne af Skamfuldhed. Han vidste godt, at Folkene foragtede ham og ansaa ham for en feig Pjalt og vovede ikke at protestere mod Fordelingen af Kaffen.

Oppasseren stod og ventede lidt, da han havde faaet den ene Flaske fyldt. Men nu kom Kluth i Aande.

»Forsvinder Du ikke snart, Du krummer Hund«, raabte han rasende. »Tror saadan en Sommerrekruit, han har noget at forlange. Forsvind, og det lidt hurtig, eller jeg skal hjælpe Dig paa Gled, din Spytstikker.«

Kluth rystede Næven foran Næsen paa Oppasseren, der skyndsnst tøfledede af Sted.

»Hils, bag ved Laden!« raabte Kluth efter ham.

Atter en skraldende Haanlatter. — — —

De fem første Dage var gaaet uden Tab. Hver Nat var de tolv kommen godt gennem Spærreilden, kun een Kammerat maatte melde Pas paa Grund af Overanstrengelse.

Nu skulde Turen saa gaa op til forreste Linie ned gennem den frygtede Dødningekløft. Den første Nat var det, som om ingen havde Mod til at gaa. Hvert Øjeblik sendtes en Mand ud for at se »hvorledes Luften var«, men han kom hver Gang tilbage og meldte:

»Vi kan umuligt gaa frem, saadan som de skyder!«

»Franz har nok vejret Afløsningen, saa vi kommer

vist ikke derop i Nat,« mente lille Jens Blisøje, der ogsaa var med i Transportsektionen.

»Det er der ingen Tale om, af Sted maa vi,« sagde Andreas Rosenberg bestemt. »Vi kan ikke forsvare, at Kammeraterne skal lide Tørst. Vi maa jo se Tiden an.«

Henimod Morgen blev det lidt roligere med Skydningen, og de tolv Mand dristede sig til at forsøge Turen. Langsomt begav de sig paa Vej. Det havde regnet, og Føret gjorde Vejen næsten ufremkommelig. Hvert Øjeblik faldt eller snublede de i et Granathul. Hver eneste Sene og Muskel i hele Legemet maatte tages i Brug. Det var overmenneskelige Anstrengelser. Sveden gennemblødte fuldstændig hver en Trevl, de havde paa Kroppen. Stangen, hvorpaa de bar Flaskerne, skar dybt ned i Skulderen og smertede nederdrægtigt. Men hvad var de Smerter og Anstrengelser at regne mod den Tørst, de stakkels Kammerater maatte lide deroppe, og et eneste taknemmeligt Blik fra en stakkels, tørstende Kammerat var langt mere end Løn nok for deres Besvær.

Ved Tamittehøjen mødte de to Mænd, der bar en Mand paa en Bærebaare. Maleren havde straks genkendt de to kraftige Skikkelser, det var to Brødre Hans og Søren Sørensen. De var tre Brødre ved et og samme Kompagni, de var stadig sammen og lod ikke hinanden af Syne, som følte de en vis Ansvarsfølelse overfor hinanden.

»Hvem er det, I kommer med der?« spurgte Maleren.

»Det er vor Bror!« blev der svaret. Det kom saa tungt dette Svar, efterfulgt af et dybt Suk.

»Er han haardt saaret?« spurgte Andreas.

»Nej, han er død!«

Det var den ældste af Brødrene, der havde talt. Der gik en stærk Skælven gennem den kraftige Mand. Han bøjede Hovedet, det saa ud, som skulde han briste i Graad. Det hulkede inden for det brede Bryst; men

hans Læber var stumme, og ingen Taare duggede hans Blik. En Kriger har ingen Taarer, kun Smerte, usigelig Smerte. —

Saa sagde han efter en lille Pavse:

»Han faldt i Morges ved en Fulldræffer fra vore egne eenogtyvere.«

Han løftede Hovedet og lod Blikket glide hen i den Retning, hvor Glimtene fra de svære, tyske Mørsere netop lyste i Horisonten. Der var intet Had at læse i de Øjne, kun grænseløs Sorg og stum Anklage.

»Vi vilde jo gerne have ham ordentligt i Jorden, saa vi da kan trøste vor gamle Mor med, at han har faaet en rigtig Grav. — Han var jo den yngste af os tre, og hun holdt saa meget af ham,« sagde den anden Broder og tog Teltdugen til Side, der laa over den dødes Ansigt.

I det dæmrende Morgenlys saas et groftskaaret Ansigt med rolige, stærke Træk. En Haardusk faldt ned over den høje, klare Pande. De brystne Øjne var kun halvt lukkede. Draabe efter Draabe dryppede Blodet fra Baaren mod Jorden.

»Han fik det i Ryggen og døde med det samme,« sagde Broderen og dækkede varsomt Teltdugen over ham. »Kunde vi blot faa Budskabet om hans Død sendt hjem til vor gamle Mor, saa det bliver meddelt hende saa skaansomt som muligt. Hvad vil hun dog sige, hvad vil hun dog sige.«

»Vi maa skynde os af Sted, saa vi kan naa ubemærket tilbage,« sagde den ældste. »Vi er nemlig gaaede uden Forlov. Kompagniføreren vilde ikke give os Tilladelse til at bære ham ned. Saa gik vi alligevel, for han skal nu ha' en ordentlig Begravelse.«

Med tunge Trin gik de to Brødre videre med deres dyrebare Byrde. — — —

Transportsektionen satte sig igen i Bevægelse. Det gik i ilsomt Løb ned gennem Dødningekløften; først da

de stod i Skyttegravene hos Kammeraterne, aandede de befriede op. Men saa blev deres Anstrengelser ogsaa belønnet. Overalt, hvor de kom frem, mødte de takfyldte Blikke og hist og her trykkede en Kammerat dem i Haanden til Tak. Den halve Kop Kaffe til hver modtoges af de stakkels, tørstende Mænd, hvis Tunge og Gane brændte som Ild af Tørst, som en Gave fra Himmelen.

Befriede for ders Byrder, kun med de tomme Flasker paa Nakken, styrtede de tolv saa tilbage til deres sikre Kvarter i Kælderen, og udmattede, som jagede Dyr, kastede de sig paa deres Leje. Hjertet hamrede voldsomt i Brystet, der hævede og sænkede sig som i stærke Krampetrækninger. Aandedrættet droges rallende gennem Halsen. Saadanne Overanstrengelser var dyriske og overmenneskelige.

Faldt deres oprevne Nerver saa endelig lidt til Ro, fik de Tid til at stille deres glubende Hunger. Brødskorperne, Gullaschdaaserne og Marmeladen kom frem; det var staaende Menu. Bagefter drak de en ordentlig Taar af den fem og halvfems procentholdige Snaps og faldt i en dødlignende Søvn, indtil Tiden atter nærmede sig for deres natlige Tur.

De fem Dage havde været lange som Uger, og da de endelig var omme, var Maleren og Andreas de to eneste, der havde udholdt de ti Dages Strabadser og Rædsler. De andre havde enten maattet melde Pas paa Grund af Overanstrengelse og Udmattelse eller var blevet ramte ved deres dristige Færd gennem Spærreilden.

Jens Blisøje havde faaet et ufarligt Saar i Benet, hvorover han var lykkelig som et Barn.

»Nu siger a Farvel til Verdun!« raabte han, da han humpede afsted til Forbindingspladsen.

Kronprinsen og Skrædderen.

Atter var Bataljonen i Ro, og igen var der frisk Forsyning af Forstærkningsmandskab til at stoppe i de tomme Huller.

De udasede og forkomne Soldater modtoges med det Budskab, at alt maatte gøres i Orden i Lejren og Uniformsgegenstande og Vaaben grundig renses og eftersees. Enhver maatte sørge for at faa sit Ydre saa godt i Orden som muligt. Til Appellen vilde Staben ikke se en eneste med langt Nakkehaar eller med Pindsvinestubbe i Ansigtet. Grunden til disse Foranstaltninger var den, at Kronprins Wilhelm selv, i Løbet af to Dage, vilde inspicere Regimentet.

Der blev kun faa Timer tilovers til at hvile de trætte Lemmer, før det gik løs med Arbejdet, og da den store Dag oprandt, var der overalt baade ude og inde, som om der var blæst. Alt var parat til at modtage den høje Herre. Ekstra fin Mad i Køkkenet, ekstra Cigarer og Cigaretter til Mandskabet og en kvart Liter Snaps til hver — rigtig Rom, ikke den sædvanlige »Remmidemmi«. —

Hele Omegnen var afspærret med Sikringspatruljer og Vagtposter. Parolen lød »Schleswig-Holstein«, og ikke en Sjæl maatte passere Vagtkæden uden at kende dette Feltraab.

Klokken to stod Regimentet opstillet i »Caré« til Paraden. Riflerne, Patrasketerne og Lommerne blev eftersat. Ingen maatte have den mindste Smule Ammunition hos sig. Staben gik rundt og trak hist og her i en Trøjekrave, rettede paa en Hjelms, der sad skævt, eller stillede een af de daarligst udseende Stakler om i andet Geled, for at Kronprinsen just ikke skulde falde over »saadan et Blegnæb, der saa ud til at have været

død og begravet i flere Dage.« De helt forkomne og umulige var bleven placerede som Vagtpatroljer. For alt i Verden maatte Regimentet »nicht auffallen«.

Officererne gik rundt og var febrilske. Det dirrede helt op i deres lange Hjelm-spids af Nervøsitet. Gang paa Gang saa de efter, om Retningen var rigtig.

»Haarscharf muss die Richtung sein!«

Det var Løjtnanten fra Hullet, der var en vældig Karl, naar han var udenfor Fare, som hvert Øjeblik mindede om dette.

»Længere tilbage der, Skrædder! — Saa, selvfølgelig gaar den dumme Græsabe en halv Meter retur. — Endnu saa meget som en Tanke. Brystet frem. Mavnen ind.«

Løjtnanten saa prøvende langs Rækken, men Skrædderens Næse var stadig et Par Centimeter ude af Retning.

»Om i andet Geled med ham, Schweinigel, naar man har et saa umuligt Frontspir, kan man ikke staa i første Række, det var bedre, han var blevet Vagtpatrolje, sammen med de andre Fugleskræmsler.«

»Det havde jeg ogsaa mest Lyst til,« mumlede Skrædderen halvhøjt, da han byttede Plads med sin Bagmand.

»Hvad behager?« brølede Løjtnanten. »Mukker han igen, den infame, krumme Skabning?«

Han stillede sig op lige over for Skrædderen, med Hænderne i Siden, ildrød i Ansigtet af Arrigskab.

»Tror den fordømte Knackersjæl, han har Lov til at aabne sin brede, danske Flab, naar det passer ham? Men vi sees i Morgen til Eksersitsen, min kære Ven, saa skal jeg en Gang prøve at lære ham gammel prøjsisk Disciplin. Jeg skal lære saadan en Rinoceros, saadan en »vom Himmel herab gefallenes Mondkalb« at svare igen!«

Han havde ikke saa meget af Kajen, da han gemte

sig i Granathullet, den feige Hund, tænkte Skrædderen; men han tav klogelig.

Løjtnantens Ordstrøm blev afbrudt af Regimentskommandørens Kommandoraab:

»Giv Agt! Præsenter Gevær!«

Det var Divisionsgeneralen, der var kommen til Stede. Som en eneste Lyd over hele Linien lød det taktfaste Geværgreb.

Obersten meldte Regimentet til Generalen, der steg af Hesten og gik frem foran Fronten.

»God Morgen, Slesvigere!« raabte han. »Lad mig se, I gør Regimentet Ære i Dag. Hvert eneste Greb maa klappe, og ved Parademarschen maa enhver gøre sit bedste. Spørger Hans Kejserslige Højhed een, maa der svares højt og tydeligt. — Jeg haaber, de Herrer Officerer har instruert Folkene om det nødvendige, jeg har givet Ordre til?«

»Javel, Hr. General!«

— — —

Det var begyndt at regne og hele Billedet havde et flovt Udseende. Graavejr, graat i graat. Folkene stod og blev gennemvaade, Ventetiden forekom dem uendelig lang. Endelig hørtes et langtrukket Automobilsignal. En lukket Bil kørte op. Generalen skyndte sig hen for at aabne Vogndøren, men inden han naaede saa langt, aabnedes Døren indvendig fra, og Kronprinsen steg ud med elastiske Skridt. Han var indhyllet i en mægtig Regnkappe, den sorte Husarhue med Dødningehovedet var kækt skubbet tilbage i Nakken. Han hilste meget hjerteligt paa Generalen og gik derpaa ind i Carreen. Regimentet stod med præsenteret Gevær, ubevægelige som Støtter.

»Goddag, Kammerater!«

Soldaterne blev lidt overraskede ved denne Tiltale. Kammerater! Naa, det maa man nok sige. Han saa

jo forresten ganske flink ud, den unge, slanke Mand med det venligt smilende Ansigt, og den Maade, han bar Cigaretten i Munden, klædte ham ganske udmærket. — Men han vilde kanske fedte. Deres: »God-dag, kejserlige Højhed« lød derfor ogsaa temmelig svagt, der var ikke den sædvanlige Appel over det; men maaske havde Regnen ogsaa en Del af Skylden.

Skrædderen kunde ikke bekvemme sig til at raabe med, han stod endnu og tyggede paa de Artigheder, Løjtnanten havde serveret for ham.

Kronprinsen fulgt af Generalen og hele sin Stab gik langs med Fronten og rettede hist og her en venlig Bemærkning til Folkene. Da han kom ud foran, hvor Skræddern stod, standsede han. — Løjtnanten, der stod ved Fløjen, bandede indvendig. Den Ulykkesfugl, nu stod han i andet Geled, og saa vakte han endda Opmærksomhed. Han stod selvfølgelig med Næsen en hel Meter ude af Retning.

Kronprinsen tiltalte Skrædderen yderst venligt, stadig smilende:

»Hvad hedder De, Kammerat?«

»Reservist Dam, Kejserlige Højhed!« svarede Skrædderen med sin hæse, skrattende Stemme.

»Hvor har De hjemme?«

»I Nordslesvig, Kejserlige Højhed.«

»De ser meget bleg ud,« vedblev Kronprinsen, »føler De Dem ikke rigtig vel?«

Løjtnanten var ulykkelig. Bare den Idiot ikke spoler hele Tegningen, tænkte han.

»Javel, jeg er altid saa bleg, Kejserlige Højhed,« svarede Skrædderen.

»Hvad er De i Civil?«

»Skrædder, Kejserlige Højhed.«

»Ach darum so bleich,« lo Kronprinsen og tændte sig en frisk Cigaret.

»Naa, fordi man er Skrædder behøver man jo ikke at have et Harehjerter,« sagde han og gik videre.

Løjtnanten aandede lettet op og fritog i sit stille Sind Skrædderen for den lovede Stroppe. Det vilde jo ogsaa være lidt upassende at lade en Mand stroppe, naar Kronprinsen havde kaldt ham Kammerat.

Kronprinsen standsede atter. Denne Gang var det Georg, han var blevet opmærksom paa. Georgs kraftige, mandige Skikkelse var, som han stod der rolig og støt som et Stenbillede, ogsaa i Stand til at imponere. Ogsaa han blev spurgt om Navn og Hjemstavn.

»Hvorlænge har De været i Felten?« spurgte Kronprinsen videre.

»Siden Krigens Begyndelse, Kejserslige Højhed.«

»Er De gift?«

»Javel, Kejserslige Højhed.«

»Har De Børn?«

»Javel, en lille Pige, Kejserslige Højhed.«

Det var, som gik der et let bevæget Pust over Kronprinsens Ansigt, han vinkede til en af sit Følge, der noterede Georgs Navn og Nummer.

»Nu faar Du Jernkorset,« hviskede Maleren, der stod ved Siden af Georg, »og det kan Du takke Din lille Pige for.« — — —

Det var en drøj Tur at staa med præsenteret Gevær saa længe, og Geværløbene begyndte ogsaa at vakle lidt, da Kronprinsen var naaet Omgangen rundt og belavede sig til at tale.

Folkene bed Tænderne sammen, bare han ikke vilde tale for længe.

»Kammerater!« begyndte han. »Det har været mig en Glæde at hilse paa det tapre Regiment, der har hjemme i det havomslyngede Land. I er stillet over for store Opgaver, og I har vist, hvor I tidligere har været sat ind i Kampen for Fædrelandet, at I er sejge og ud-

holdende, ægte Zimbrer. Vi staar her over for en af Fjendens stærkeste Dæmninger; men den maa og skal falde. Vær paa Vagt over for Fjenden. Lad ikke en eneste Franskmand slippe gennem. Eders Løsen maa være: Fremad! Fremad! — Immer feste druff.«

Endelig fik de dødstrætte Folk Lov til at tage Gevær ved Fod og staa Rør. Regimentsadjudanten traadte frem og raabte en hel Del Navne op. Blandt disse var ogsaa Georg Halk og Andreas Rosenberg.

De udvalgte blev opstillede i Geled over for Kronprinsen og modtog Jernkorset af ham, samtidig med at han gav hver især et kraftigt Haandtryk til Lykønskning.

Til Slut defilerede Regimentet forbi Kronprinsen til Tonerne af Fredericus Rex, og saa var Herligheden forbi. Glade marscherede de gennemblødte Krigere hjem til Barakkerne, hvor der vankede Ærter og Flæsk, det bedste af det hele, trods Jernkors og kejserlige Haandtryk.

Kronprinsen selv steg sammen med General von Wattenfels i sin Bil og rullede op til la carriere Ferme, hvor der ventede dem en Festmiddag med udsøgte Retter og Masser af Champagne. Ganske sikkert vilde der ogsaa blive drøftet Ting, der vilde faa alvorlige Følger, nemlig Angrebet paa Højde 304. Det havde længe ligget i Luften, og en Gang maatte det jo komme. Der vilde blive drukket og skaalet paa Død og Sejr over Fjenden, og ingen af de Herrer vilde tænke den mindste Smule paa Prisen.

Samme Aften sendte Georg Halk sit Jernkors hjem til sin lille Pige.

Et Skud.

Atter var Kompagniet i første Linie efter fem Dages Arbejde og Anstrengelse i Rolejren. Folkene var nu næsten fortrolige med at skulle gennem Spærreilden. Der kunde jo nok regnes med Tab baade paa Hen- og Hjemturen, men hvad, det var jo Krigens Gang. I Dag Dig, i Morgen mig.

Andreas og Maleren var denne Gang med i Grøften; andre havde overtaget deres Post ved Transportkompagniet. De var i samme Sektion som Skrædderen, Taksameterpeter og Anton Bundsgaard. De fire andre var unge Rekrutter, hvoraf den ene var Nordslesviger og første Gang med i Ilden.

Maleren var Sektionens Fører. En Morgen i Dæmringen sad han i Grøften og havde netop faaet sig en lille Skraber ovenpaa Nattens Anstrengelser. Der var forholdsvis roligt ved Fronten, kun langt til højre hørted Knaldene fra en Haandgranatkamp. En enkelt Mine sprang med et søvnigt Knald nede i Dødningekløften. Spærreilden holdtes kun svagt vedlige. Med lange Mellemlum kastede dens Eksplosioner Lysglimt over Tamittehøjen.

Pludselig for Maleren op, en Haandgranateksplosion havde lydt lige i hans Nærhed. Franskmændene angreb.

»Hurtig, hurtig, til Geværerne!« raabte han og sprang hen til Brystvænet og spejdede ud over Marken.

Jo, der foran laa de, han kunde skimte de mørke Punkter gennem Morgentaagen; det var kun et Øjeblikks Sag at kaste Riflen til Kinden og løsne alle Skud i Magasinet. Ogsaa de andre Kammerater brændte løs alt det, de kunde trække gennem Geværerne, men da Taagen lettete saa de, at de mørke Punkter, de

havde antaget for Franskmænd, var Ligene, der laa ude i Ingens Land.

I samme Øjeblik opdagede Maleren, hvor Angrebet kom fra. Lige over for, hvor han laa med sin Sektion, i en Afstand af fyrrer Meter, opdagede han fem-seks Franskmænd, der forsøgte at kaste Haandgranater over til Kompagniets venstre Fløj, der laa omtrent i samme Linie som Franskmændenes fremskudte Stilling, som igen laa lige overfor Malerens Sektion. Det var selvfølgelig Meningen, at den tyske Front skulde rulles op.

Maleren blev opmærksom paa en Franskmand med et blegt Ansigt og sort Skæg, der netop var i Færd med at kaste en Haandgranat. I et Nu havde han sigtet paa ham, fint strøget Korn, en Haandsbred under Hovedet, og Skuddet gik løs.

Det blege Ansigt derovre var forsvundet.

Maleren sænkede Riflen og bøjede Hovedet. Aa, hvor han angrede det Skud. Maaske var det en Familie-fader, ham derovre, han havde set sig saa ængstelig omkring netop da Skuddet faldt, som anede han en Fare. Laa han nu derovre i den franske Skyttegrav med et lille, fint Hul gennem Panden, og var der maaske en Hustru, der vilde klage, og smaa Børn, der vilde græde?

Morder, Morder lød det med mørk, anklagende Stemme i Malerens Sjæl, mens han pressede Panden haardt mod den kolde Lervæg.

Ved Siden af ham stod en af de unge Rekrutter og laa sig en lille Rende i Skyttegravens Brystværn til at lægge Riflen i, for saaledes bedre at kunne staa i Dækning. Han havde netop anbragt Riflen i Renden og skulde lige til at brænde løs, da der lød et skarpt Smeld og et lille, blødt Klask. Maleren vendte sig lynsnart omkring. Rekrutten vaklede, faldt bagover og blev grebet af Andreas Rosenberg. Der hørtes kun en

svag Rallen, en piblende Blodstrøm brød ud af hans Mund og Øjnene blev brystne. Kuglen havde gennem-boret hans Bryst.

Den Kugle har temmelig sikkert været tiltænkt mig, tænkte Maleren, da han gik langs med Skyttegraven for at melde Rekruttens Død til sin Delingsfører. —

Om Natten begravede Andreas og Maleren den unge Rekrut i et Granathul bag ved Skyttegraven.

Et mislykket Angreb.

General von Wattenfels havde ønsket et Angreb gennemført paa Højde 304. Rygtet fortalte, at Brigadegeneralen, den lille von Gøtlitz, havde protesteret mod dette Angreb, da han nødigt vilde udsætte sine Infanteri-Regimenter for unødvendige Tab; men von Wattenfels havde svaret med et affejende:

»Ach was, saa bygger jeg endnu et Par svære Batterier ind, og Sagen maa klappe.«

Angrebet var bestemt til den syvende Juni, og Aftenen før blev Detaillerne i Fremstødet bekendtgjort i Parolen.

Sektionsførerne vendte tilbage til deres Folk med alvorfulde Miner efter at have modtaget Ordrene fra Delingsførerne.

»Naa, hvad var der saa paa Færde?« spurgte Taksa-meterkusken, da Maleren vendte tilbage. »Jeg synes, Du ser saa alvorlig ud.«

»Vi skal storme i Morgen tidlig,« svarede Maleren stille. »Klokken tolv i Nat kommer Stødtropperne. Klokken tre begynder Virkningsilden. Klokken 5,12 bryder Stormtropperne frem, og Kompagniet følger efter,

-- sektionsvis. Hver Sektion har faaet den nøjagtige Tid opgivet, naar den skal springe op. For vort Vedkommende gaar det løs Klokken 5,14. Det er vor Opgave at kaste Franskmanden ud af hans fremskudte Stilling, og vor Sektion har det Formaal at tage det Maskingevær, der ligger lige over for os.«

»Ja Tak,« sagde Taksameterpeter, »der kommer vi aldrig levende over; men vi skal jo slaas ihjel engang før eller senere alligevel, saa lige saa godt i Morgen som en hvilken som helst anden Dag.«

Maleren havde faaet en Del Feltpostkort udleveret og rakte hver Mand i Sektionen et Par Stykker.

»Hvis I vil skrive et Par Ord hjem endnu i Aften, kan Brevene komme med Transportsektionen tilbage. Jeg skal nok overtage Vagten saa længe,« sagde han.

Folkene gav sig straks til at skrive, mens Maleren overtog Vagten. Fra det Sted, hvor han stod, kunde han se langs med hele Linien, hvor Soldaterne næsten overalt var i Færd med at skrive, for manges Vedkommende maaske den sidste Hilsen til Hjemmet. —

En dyb, vemodig Følelse steg op i hans Sjæl. Hvorfor, ak, hvorfor dog dette Myrderi? Der bag Fronten sad disse Herrer i Generalstaben med Fingeren paa Kortet, koldt beregnende, hvor store Tab vel et saadant Angreb vilde koste, og hvor de skulde skaffe Reserver fra til at stikke ind i de udtyndede Rækker. Aa, hvor kunde han ønske, at de Herrer et Øjeblik, blot ti Minutter, fik Lov til at prøve det, de fordømte en stakkels menig Soldat til at udholde.

Han vendte sig om, der var een, der havde rørt ved hans Arm. Det var den unge, nordslesvigske Rekrut, der vilde laane en Blyant. Den lille Fyr stod med Taa-
rer i Øjnene; en grænseløs Hjælpeløshed stod malet i hans Barneansigt.

»Tror Du det bliver slemt i Morgen?« spurgte han med rystende Stemme.

Maleren saa medlidende paa ham. Hvor var det skændigt, at saadan en Dreng, kun atten Aar gammel, skulde sendes ud mod de dræbende Kugler.

»Aa nej, saa slemt bliver det vel ikke, min Ven,« sagde han saa, og som for at indgyde ham mere Mod tilføjede han: »Blot ikke være bange, saa gaar det nok altsammen.«

Drengen satte sig og skrev. Taare efter Taare faldt ned paa Papiret foran ham. — — —

Paa Slaget 3 begyndte det tyske Artilleri sin Virkningsskydning. De første Granater kom pibende, det lød som Vingeslag af tusinde vilde Fugle. Der saas vilde Glimt af Eksplosionerne og der hørtes en Larm som Slag mod utallige, mægtige Ambolte. De nærestaende Kanoner begyndte saa smaat at lægge Ilden paa forreste franske Linie, men begyndte som sædvanlig at skyde for kort. Tyskerne maatte opsende utallige røde Raketter, før Artilleristerne blev opmærksomme paa deres Fejl og efterhaanden fik Ilden mere koncentreret omkring den fjendtlige Skyttegrav. Franskmandene svarede selvfølgelig øjeblikkelig, og en frygtelig Artilleriduel udfoldede sig. Dødningekløften stod i et Ildhav. Byerne dernede i Dalen, Haucourt og Mallancourt, belystes uophørligt af Skæret fra de eksploderende Granater. De franske syv komma fem'er bearbejdede den tyske Linie som rasende, dog uden videre Resultat; den tyske Grøft laa nemlig langs Skrænten, saa de fleste Skud gik oven over. — —

Klokken var 5. Stødtropperne havde fordelt sig over hele Linien. I Haanden knugede de den lille Karabin; over Skulderen bar de hver to Sandsække fyldte med Haandgranater. Ansigterne var blege under den store

Staalhjem. Blikket var stirrende og stift rettet ud i Mørket, der netop var begyndt at vige for Dæmringen.

Tyskerne forstærkede deres Ild voldsomt; de sidste Minutter skulde der gaa saa meget gennem Kanonrørene som muligt. Klokken 5,12 ophørte Ilden fra de tyske Batterier pludselig, der lød et lille Fløjt, overalt steg mørke Skikkelser op over Grøftens Brystværn og forsvandt i Granathullerne. Saa hurtige som Væsler arbejdede de sig fra det ene Sprængkrater til det andet, og var snart ude af Syne.

Maleren spændte Livremmen, satte Staalhjelm fast paa Hovedet og saa paa Uret: 5,13, 5,14. Nu! I et Sæt var han oppe over Kanten fulgt af de andre. Han hørte et dybt Suk bag sig, næsten som Barnegraad; det var den unge Rekrut.

»Kursen er lige mod Maskingeværet,« kommanderede Maleren. »Vi lægger os i en Kreds udenfor Blokhuset og sender dem et Par Haandgranater, kanske vi paa den Maade kan faa dem til at overgive sig!«

I det samme lød det bekendte tak-tak-tak-tak fra de franske Mitraileuser, blandet med Riffelskud. Forsent! De var opdagede. Nu gjaldt det kun om at komme helskindede tilbage. Angrebet var mislykket. Forrest laa Stødtropperne og det var fuldstændig umuligt for dem at komme længere frem — den visse Død.

»Vi maa tilbage!« raabte Maleren. »Men det maa gaa saa hurtigt som Lynet.«

Han greb sin Riffel og styrtede af Sted, fulgt af den unge Rekrut. Kuglerne sværmede som Bier. Pludselig styrtede Rekrutten forover, der hørtes en rallende Jamren. I et eneste Øjekast havde Maleren set, at det var forbi. En Kugle havde gennemboret Drengens Hovede. Feltpostkortet, der vædedes af hans Barnegraad, var den sidste Hilsen, hans Mor fik.

Maleren naaede som første Mand tilbage til Grøften.

Netop som han lod sig glide ned over Brystværnet, hørte han et gennemtrængende Skrig samtidig med, at han saa Taksameterpeter strække Hænderne i Vejret og falde.

En for en kom Kammeraterne plumpende ned i Graven. Georg havde faaet et Par Kugler gennem sin Stormoppakning. Andreas havde faaet sin Staalhjeml revet af Hovedet, ellers var der ingen, der havde faaet en Rift. Men ovenfor laa Liget af den unge Rekrut og Taksameterpeters jamrende Klageraab lød ned til dem. Dette hjælpeløse Raab, denne vimrende, dyriske Lyd, der griber en Soldats forhærdede Sind langt mere end selve Dødens alvorlige, stumme Tavshed. Ingen kunde komme den stakkels Peter til Hjælp; det vilde være den visse Død, nu da Dagslyset var brudt igennem, blot saa meget som at stikke et Hoved frem. — — —

Skrædderen og Georg fik den første Vagt, efter at Sektionen var vendt tilbage til sit Afsnit.

»Jeg kan ikke begribe, at vi ogsaa faar Ild bagfra,« sagde Skrædderen, henvendt til Georg. »Jeg har allerede faaet en tre-fire Stykker forbi Ørene.«

»Jo, det er rimeligt nok,« svarede Georg, »vi ligger nemlig i en Lommestilling, saa vi baade har Fjenden foran os, fra Siden og næsten bagfra.«

Skrædderen fik ikke Tid til at komme med yderligere Spørgsmaal, thi en af Kuglerne bagfra havde igen generet ham: han havde tydelig følt Lufttrykket og set, hvorledes den borede sig ind i Brystværnet foran ham.

»Hov, hov, lille Franz, saa'n narrer Do mæ et'« udbrød han og vendte sig om i den Retning, hvorfra Kuglen var kommen, samtidig med at han stak Næsen i Vejret, som han altid plejede, naar han mente at have sagt en glimrende Vittighed.

»Han har nok narret Dig alligevel,« sagde Georg og kom hen til ham. »Du har jo faaet een gennem Halsen.«

»Hvad behager?« Skrædderen greb sig til Halsen og fik Haanden fuld af Blod.

Georg havde revet sin Forbindingspakke op og lagt den paa det blødende Saar.

»Skynd Dig saa hellere hen til Povl Gram og faa et Plaster paa,« sagde han.

Skrædderen stolprede af Sted og kom snart efter tilbage med Halsen fuldstændig indviklet i Bandager.

»To Millimeter til, saa had' a været færdig,« sagde han med gravalvorlig Mine. »Saa snart det bliver mørkt, gaar det af Sted mod Hjemmet, og I ser mig aldrig mere. A har faat nok af Verdun.« — — —

Da det var blevet mørkt, krøb Maleren op over og hen til det Sted, hvor han havde set Taksameterpeter falde. Hele Dagen igennem havde han hørt hans Klynken. Svagere og svagere havde det lydt, indtil det var helt forstummet. Han fandt ham liggende i en klæget Blodpøl paa Bunden af et Granathul. Han var varm endnu, men Døden var allerede indtraadt. Den stakkels Peter havde faaet et Skud gennem Maven og de frygteligt fordrejede Ansigtstræk vidnede om, at han havde lidt forfærdeligt. Maleren tog hans Pung, Uhr og Identitetsmærke og krøb atter tilbage mod Skyttegraven. Kort efter at han var naaet tilbage, sprang Andreas ned i Graven; han havde været ude for at hente den unge Rekruts Dødsmærke og Værdigenstande; det var dog altid en lille Trøst for Familien at modtage disse Genstande, der havde tilhørt deres Kære, men tillige et smerteligt Bevis paa Dødens ubønhørlige Magt.

»Kan Du huske det, Peter altid havde til Mundheld? Bare Tyskerne fik paa Snuden, saa gjorde det ikke noget, om han selv fik en Kugle,« sagde Andreas.

»Ja, Kuglen har han faaet, men Tyskerne har endnu ikke faaet paa Snuden.«

»Nej, ikke endnu; men den stakkels Peter har i hvert Tilfælde betalt sin Indsats.«

Fremstødet.

Fra Ballon captif havde General Wattenfels været Tilskuere til Angrebet. I Ballonens skarpe Prismeglas havde han tydeligt kunnet overse det hele. Han havde set Granaternes Eksplosioner, set de store Røgskyer, der fremkom ved Nedslagene, set, hvorledes Infanteristerne paa Slaget var sprungen ud fra deres Dækning, hvorledes de arbejdede sig fremad, og set dem blive slaaet tilbage, efterladende sig Døde og Saarede.

Disse Stakler skænkede Generalen dog ikke en Tanke, kun dette herlige, blodige Skuespil, Billedet af en Valplads med springende Granater og fremstormende Tropper, fængslede hans Blik og fyldte ham med Begejstring.

»Ein schönes Bild, ein schönes Bild!« havde han gentagne Gange udbrudt. Han anede slet ikke, at han havde lidt et Nederlag, saa betaget havde han været. Først da Brigadegeneralen om Aftenen havde gjort ham opmærksom paa de store Tab, Divisionen havde lidt ved det mislykkede Angreb, blev han klar over, at det havde været en Fiasko; men et dejligt Syn havde det dog været, disse springende Uhyrer og sprøjtende Jordmasser. Et hæsligt Grin laa omkring hans Bulldogfjæs, da han svor paa, at Franskmændene nok skulde blive pillet ned fra 304, om han saa skulde lade dem ryge ud som en Ræv af sin Hule. — — —

Efter at have været fem Dage i Ro og fem Dage i

Reserve var ottende Kompagni, hvor Maleren og Andreas gjorde Tjeneste, atter i første Linie. To Gange havde de været allarmeret i disse Dage; det var, naar der havde været Angreb i forreste Linie; men hver Gang var Allarmen lidt efter blevet hævet paa Grund af, at Forsøget paa at bryde igennem atter var strandet som Følge af de franske Mitrailleurers vagtsomme Aarvaagenhed.

Forgæves ventede man i Hovedkvarteret paa Meldingen, at Højde 304 fuldstændig var i Tyskernes Hænder og man lod ikke Generalen være uvidende om disse Ønsker. Han besluttede da at sætte alt ind paa et Kort for at vinde, idet han ofrede sin egen Overbevisning om Artilleriets uimodstaaelige Kraft og beordrede det næste Angreb gennemført med Flammekastere i Spidsen. De franske Linier skulde oversprøjtes med Ild og brændende Væske. —

Dagen, da Slaget skulde staa, var oprunden. Flammekasterne var ankomne med deres mærkelige Blikbeholdere, der var fyldte med en tynd, tjærelignende Væske, paa Ryggen. De havde alle et raat, forbryderisk Udseende, disse Mænd, hærdede som de var ved deres uhyggelige Arbejde. —

Solen havde begyndt at kaste de første rødgyldne Straaler paa Morgenhimlen, da der lød et gennemtrængende Fløjt gennem Skyttegravene. I samme Øjeblik sprang Flammekasterne op over Brystværnet og arbejdede sig fremad med Lynets Hurtighed. Som de saaledes bugtede sig frem over den granatpløjede Mark lignede de en Flok springende Djævle, der var paa Jagt efter Bytte.

For sent var Franskmændene blevne opmærksomme paa Angrebet; de springende Bødler havde allerede antændt Væsken og sendte de dødbringende Flammer over mod dem.

Som en glødende Slange krøb Ilden langs med de franske Linier. Rædselsslagne kastede Franskmændene deres Rifler og forsøgte at flygte, men mange blev indhentede af den altfortærende Ildstraale, der var saa kraftig, at den fuldstændig gennemborede deres Legemer. Rundt om lød Skrig af Smerte og Rædsel, de rasende Flammer var ubarmhertige. Blokhuseene holdt sig længst, deres Maskingeværer blev ved med at lade deres snærende tak-tak-tak lyde; men tilsidst maatte de ogsaa give Køb og forstumme.

En Halvdeling Franskmænd, der var posterede i den nederste Ende af deres fremskudte Linie, var fuldstændig afskaarne; de rakte som Tegn paa Overgivelse Hænderne i Vejret.

»Pardon, pardon, monsieur . kamerade allemand,« tryglede de; men forgæves, ubarmhertig rettede en Flammekaster sit Ildrør mod dem, et Skrig mættet af Helvedes Pinsler lød ud over Marken, og de forbrændte forkullede Legemer styrtede sammen som forsvedne, uformelige Klumper.

De tyske Tropper var kommen frem af deres Skyttegrave og optog Forfølgelsen af Franskmændene, der nu ogsaa havde forladt deres Hovedlinie og trukket sig tilbage bag Toppen af Højden, og Artilleriet aabnede dets Spærreild mod de flygtende Skarer med dræbende Virkning.

Tyskerne var Sejrherren; ved Hjælp af middelalderlig Grusomhed havde de vundet Slaget næsten uden Tab for deres Vedkommende; men hvor grusomt for de slagne.

I Øst var Solen nu brudt igennem Morgentaagen og sendte sine luerøde Straaler op mod den blodige Valplads og op mod Toppen af Højden, hvor der laa Lig ved Lig. Grusomt havde Artilleriilden ryddet op i de vigende Rækker. Det stank af brændt Kød fra Løbe-

gravene og Blokhusene, hvor de forbrændte Lig laa opdyngede. Den sødlige Lugt blandede sig med den øvrige Stank af Aadsel og Krudtrøg. —

Der var ikke een i hele Kompagniet, der følte Begejstring eller Stolthed over det gjorte Kup, da de senere besatte de indtagne franske Skyttegrave. Der skuledes slemt til Flammekasterne, som belavede sig til at forlade Stillingen. Disse Bødler blev ikke regnede for rigtige Soldater, langt mindre for Kammerater.

»Det maa være det, Tyskerne kalder for den ærlige Krig,« sagde Maleren til Andreas om Aftenen, da de stod og arbejdede sammen for at uddybe den nye indtagne Stilling.

»Ja,« svarede Andreas, »lad dem kalde deres Krigsførelse, hvad de vil, men at brænde Mennesker i levende Live, det er Toppunktet af Grusomhed, og jeg er overbevist om, at der vil komme en frygtelig Nemesis over dem, der har sat dette modbydelige Myrderi i Scene.«

»Det hele er alligevel ingen Nytte til,« sagde Maleren. »Der er langt til Verdun og endnu længere til Paris.«

Til den anden Meusebred.

Det slesvigske Regiment havde fuldført sit Arbejde. Højde 304 var taget. Stillingen var gjort nogenlunde taalelig, og Folkene havde endda faaet sig indrettet med flere bombesikre underjordiske Opholdsrum. Det var derfor med blandede Følelser, Afløsningsorden blev modtaget.

»Nu faar vi da vist et Par Ugers Ro ved Fronten,« mente nogle.

»Nej, I kan tro nej,« mente andre. »Nej, Sagen er den, at vi havde det for godt nu, vi skal blot et andet Sted hen, hvor der er lidt mere paa Færde.«

Det sidste slog til. Regimentet fik Ordre til at sy graa Lapper over Regimentsnummeret paa Skulderstropperne og Hjelmovertrækket, saa det gjaldt nok en længere Tur. Enkelte kloge Hoveder vilde endog vide for ganske bestemt, at nu gik Turen til Rumænien, der lige var traadt ind i Krigen paa de allieredes Side.

Afmarschen forgik en tidlig Morgen i September. Efter en Marsch paa femten Kilometer blev Bataillonen, hvortil ottende Kompagni hørte, læsset paa Jernbanevogne og ført et langt Stykke tilbage fra Fronten og kom i Kvarter i en større Landsby. Her havde Soldaterne allerede begyndt at indrette sig hyggeligt, da de to Dage efter Ankomsten pludselig overraskedes af en ny Marchordre. Ingen vidste, hvorhen det gik. Paa ny blev Bataillonen proppet i et Jernbanetog, paa ny sneglede Toget af Sted langs Fronten, og endelig var Maalet naaet: Den anden Meusebred. Atter foran Verdun.

Ved Ankomststationen blev gjort et kort Holdt. Afløsningen skulde foregaa med det samme, og Bataillonsføreren ønskede at klarlægge Situationen for Folkene forinden.

»Vi havde haabet,« sagde han, »at vi kunde faa en tre-fire Ugers Ro; men den store Hærledelse har ikke ment at kunne undvære os. Da der nu atter har sluttet sig en ny Fjende til de talrige øvrige, maa vi bruge alt, hvad vi har, for at vise, at vi kan holde Stand mod en Verden af Fjender. Vi vil derfor ikke gaa aggressivt til Værks her ved Verdun, det har vi under de nuværende Forhold ikke Raad til; men vi vil forsøge paa den bedst mulige Maade at gaa over til Defensiven, og netop dertil har Overkommandoen ment at kunne bruge de slesvig-

ske Tropper. Slesvigerne er jo bekendte for deres iskolde Ro og som Følge deraf deres Evner til at befæste og hævde en vunden Stilling. De holder, og viger aldrig. Vi skal overtage Stillingerne ved Fleury og Thiaumont, og efter de Officerers Udsagn, der for Tiden ligger i dette Frontafsnit, er Stillingen udmærket. Der skal være en hel Del Spærreild; men naar man først ligger i forreste Linie, er man som i Abrahams Skød.«

Der var mange af Folkene, der maatte trække lidt paa Smilebaandet. De kendte godt de sædvanlige Fraser, der brugtes for at indgyde dem Mod. — —

Hen mod Aften naaede man Rolejren, hvor der atter blev gjort Holdt. Der kom et Par Soldater, der hørte til de Regimenter, som laa i Stilling ved Fleury og Thiaumont, og gav sig i Samtale med de slesvigske Tropper.

»Naa, skal I nu prøve det?« spurgte de. Det var, som om der laa lidt halvt medlidende i dette Spørgsmaal.

»Det er ogsaa kun denne ene Gang, saa er I færdige,« mente en anden.

»Mere end een Gang kan ingen dødelig udholde at gaa i Stilling her.«

»Ja, men Du skal faa at se, at vi nøjes ikke med een Gang, jeg er vis paa, vi nok skal komme til at gaa den Vej mange Gange, — vi er nemlig Slesvigere,« svarede en ældre Mand.

»Saa vil jeg ønske god Appetit,« sagde den fremmede Soldat med et Skuldertræk og gik over til sine Kammerater.

M. Werk.

Slagmarkerne ved Fleury og Thiaumont omfattede et mægtigt Terræn, baade i Dybde og Bredde af langt

større Udstrækning end ved Højde 304 og Mort Homme. Her var Kløft ved Kløft og Højdedrag efter Højdedrag, altsammen under Ilden fra de franske Batterier.

Til venstre laa det mægtige Fort Doaumont, lig en saaret Kæmpe. Rundt omkring Fortet og ved dets Ind- og Udgange eksploderede utallige Granater; men Kæmpen rystede paa Hovedet, som forstod den ikke et Muk af det hele. Den kunde ikke begribe, at den nu blev bombarderet saa rasende af de Mennesker, der havde iklædt den dens mægtige Vælde og iført den sit uigennemtrængelige Jernpanser. Kun med lange Mellemrum aabnede den sin Mund, og ligesom modstræbende tordnede den da over mod Søsteren, Souville, der hvæsedede som en Vildkat, der er geraadet i gnistrende Raseri. Før havde de to Søkende sammen udspytet Ild og Fordærvelse mod Kronprinsens Hærskarere; men nu var Souville ene tilbage. Den sværlemmede Broder var falden paa sin Uriaspost. Da havde Søsteren grædt af Arrigskab.

»Saa dø da midt i din Skam og Elendighed; hellere vil jeg se Dig ligge sønderlemmet i Støvet end se Dig trælle i Bochnes Vold,« havde hun raabt og samtidig antændt de tre elektriske Ledninger, der førte til Dynamitmagasinerne under Broderens Hus. Et mægtigt Brag havde lydt, saa selve Souville rystede i sin Grundvold. To Trediedele af Fortet var sprængt i Luften med samt Hundreder af tyske Angribere og franske Fanger. Kun een Trediedel blev tilbage, her havde Tyskerne betids faaet den elektriske Traad overskaaret og saaledes reddet et Opholdsrum for tre-fire Tusinde Mand.

Tavs havde Fortet til højre, »Vaux«, »den døde Løve«, hørt Broderens Dødsraab. Den havde selv gjort sin Pligt til det sidste, indtil den maatte bukke under for Overmagten. Nu laa den stivnet i Døden og kunde ikke

komme den store Bror til Hjælp. Dens Pansertaarne og Kanonerne var smadrede, og dens Kassematter laa fulde af Lig.

Søsteren, Souville, var blevet ene tilbage for at hævne de to Brødres Død og Fald. Hun kendte hver Vej og hver Sti til de to andres underjordiske Gemmer og overdængede dem med en Regn af Granater. Tusindfoldig sloges Ekkoet tilbage fra Højder og Kløfter. Det hele smeltede sammen som til et eneste bragende Harmudbrud:

Rrrrrrr—e—van—che! — — —

Midtvejs mellem Souville og Douamont, klods op ad Stillingerne ved de sammenskudte Byer Fleury og Thiaumont, laa et stort, underjordisk Opholdsrum, af Tyskerne kaldet M Werk — Munitions Werk — paa Grund af, at det havde været benyttet som Ammunitionsdepot, da det var i fransk Besiddelse. Det laa ca. tyve Meter under Jorden, var forsynet med et Udkigstaarn og kunde vel rumme en Bataillon. Man mente, at det var Brudstykket af en underjordisk Gang mellem Souville og Douamont. Der fortaltes ogsaa, at der under den østlige Del, der var fuldstændig demoleret, laa Masser af Lig.

I dette M. Werk havde Tyskerne anbragt deres Reserver for at have dem i Nærheden og hurtig Beredskab ved et eventuelt fransk Fremstød, og herfra bragtes hver Nat Materiale til Udbygning af Skyttegravene over til første Linie, der kun laa hundrede Meter borte. Disse Materialer: Planker, Pigtraad, Skovle, Hakker, Levnedsmidler, Ammunition o. s. v. blev af Transportafdelinger, der var posterede stafetmæssigt i de forskellige Stilling længere tilbage, slæbt op til M. Werk, hvis Mandskab saa maatte sørge for, at Sagerne blev afleverede i forreste Linie.

Bataillon, Andreas og Maleren tilhørte, havde netop

faaet M. Werk anvist til Opholdssted for det sædvanlige Tidsrum af fem Dage. En bælgmørk Nat var de marcherede derop over endeløse Strækninger af Granatkratere, over Højdedrag og gennem Kløfter, hvor Marchen fremskyndtes til Løb, thi her svævede Døden over Afgrundene. Hele det flere Mil dybe Terræn var nemlig inden for den frygtelige franske Artillerispærrezone.

Mulm og Mørke laa tæt over den uendelige Ødemark, der kun oplystes af Granatnedslagene uhyggelige Blinken.

Hvert Øjeblik snublede Folkene over en Død, der laa paa den smalle Fodsti, eller de styrtede i et friskt oprevet Granathul; men hurtig kom de paa Benene igen, her hvor det var Livet om at gøre, gjaldt det om at komme saa hurtig frem som muligt. Fremfor alt maatte Forbindelsen holdes vedlige, de maatte ikke tabe den Kammerat af Syne, der gik foran dem, hvis de ikke vilde fare vild i den uhyre Ørken.

Stadig forfulgtes de af den franske Ild. De franske Artillerister kendte den smalle Fodsti, de klyngede sig til, saa godt som deres egen Bukselomme og beskød den med matematisk Nøjagtighed.

Ved det saakaldte »Steilhang«, hvor anden Stafetpost havde sit Stade, havde Tyskerne forsøgt at grave en Løbegrav, men havde kun opnaaet at faa Franskmændenes Opmærksomhed henvendt paa sig. Arbejdet paa Graven maatte indstilles; men Franskmændene fortsatte med at beskyde Stedet, hvorfor det var yderst farligt at passere.

Netop som Kompagniet kom til »Steilhang«, hylede og pøb Granaterne over den paabegyndte Grøft; det var fuldstændig umuligt at komme forbi. Det var derfor ikke uden Ængstelse, at Folkene igen satte sig i Bevægelse, da Skydningen endelig holdt inde. Halvdelen af Kompagniet var kommen lykkelig forbi, og endnu var

det roligt, da . . . fire lynsnare Blink i Horisonten samtidig med et mægtigt Lufftryk. Soldaterne pressesedes mod Jorden som af en usynlig Haand, et Brag, saa Jorden sitrede, et Par halvkvale Skrig, saa var alt forbi. Løbegraven havde sin Tribut og Døden sit Bytte.

De Døde fandt man aldrig, de var revet i Stumper og Laser og begravede under de oprodede, blodmættede Jordmasser.

Aandeløse styrtede Folkene fremad. Lysraketterne fra Fronten viste sig i Synskredsen. De blinkende Lys lignede Buelamper i en fjern Havnestad, og Lyset var netop stærkt nok til at belyse Folkenes Ansigter, der var ukendelige med de af Anspændelse og Overanstrengelse fortrukne Træk.

»Er vi der dog ikke snart?« hviskedes overalt fra bange Sjæle.

»Ved det ikke,« var det korte Svar.

Efter omtrent en Times Styrtten sig frem blev der gjort Holdt foran.

»Hvad er der dog paa Færde?« spurgte en ængstelig Stemme.

Intet Svar.

»Er vi der?«

Der var ingen, der gad svare den ængstelige. Om-sider kom der dog en Kommando gennem Rækken:

»Enhver bliver rolig liggende, indtil der kommer anden Befaling.«

»Er vi her?«

»Hvad er der?«

»Franskmanden har skudt Indgangen sønder og sammen, vi maa vente, til de, der er derinde, faar gravet Døraabningen fri igen.«

»Ach Gott, ach Gott!« —

»Stille, vi er tæt ved Franskmændene, lad os bare

ikke faa Franskmændene gjort opmærksomme paa os, saa er vi fortabte.« —

Minutterne sneglede sig af Sted, som var de Timer. Man undredes over, at der ingen Granater kom. Franskmanden maatte have sine Interesser henvendt paa andre Steder.

Da gik der brat en grøn Lysraket til Vejs, og i næste Sekund var Spærreilden der. Splinterne fløj omkring som sværmende Bier.

Andreas og Maleren sprang ned i et stort Granathul, og et Øjeblik efter var Hullet overfyldt af rystende Mennesker.

»Der var da andre Huller nok,« stønnede Maleren, der laa nederst, bærende Vægten af fem-seks Soldaterkroppe.

»Ja, Du, det tænker man ikke paa i saadant et Øjeblik,« sagde en tyk Holstener, der laa øverst.

»Nej,« sagde Andreas, »Menneskene er saamænd ikke Spor bedre end Hønsene, naar der er Fare paa Færde.«

»Naa, lad hellere være med at spørge,« sagde Holsteneren, »I kan sagtens føle jer ovenpaa, naar I ligger nederst.«

»Det er uudholdeligt,« stønnede Maleren fra Gravens Bund. »Mon de dog ikke snart har faaet det Hul skovlet fri, saa vi kan komme i Husly.«

Rrrr—rrr—rrrrrrr. Det var en Splint, der kom susende og afbrød al videre Diskussion. Der lød et Skrig, den havde truffet sin Mand.

Malerens Taalmodighed blev sat paa en haard Prøve, indtil han endelig mærkede, at Holsteneren forsvandt, og kort efter sad han ved Indgangshullet, der lige var saa stort, at en Mand kunde presse sig igennem.

En efter en dumpede Folkene ned gennem det lille Hul, famlede sig ned ad en Trappe, indtil de endelig

stod i et stort, hvælvet Rum, hvorfra en kvalm Varme slog dem i Møde.

Her var Soldaterne stuvede sammen som Sild i en Tønde, baade de, der skulde have Ophold hernede de kommende fem Dage, og de, som nu var afløste, men endnu ikke havde dristet sig til at forlade den sikre Dækning.

I M. Werk var den første Forbindingsplads, og hele Natten igennem bragtes klagende og jamrende Saarede fra Fronten. Lægerne arbejdede ustandsøligt. Som de stod der med opsmøgede Ærmer og blodige Hænder, lignede de næsten mest Slagtere. Ved Daggry bragtes de Saarede saa bort, eskorteret af en Mand, der bar en Rødekorsfane paa en lang Stang. Denne Fane respekterede Franskmændene og indstillede deres Spærreild, indtil de Saarede var i Sikkerhed. — — —

Natten derpaa begyndte Arbejdet. Kompagniet blev inddelt i Delinger, hvorefter hver Deling igen fik en Fører, der skulde gaa i Spidsen for Tropperne som en Slags »Stifinder«.

Mærkelig nok blev ingen Underofficer udtaget til denne Førertjeneste; der skulde spares paa Kræfterne. — Det vil sige paa Underofficerernes.

Baade Maleren og Andreas var udtagne til Førere og maatte af Sted med det samme. En Ordonnans, der var kendt med Vejen, forklarede dem, hvorledes de skulde forholde sig.

»Naar I kommer ud af Hulen her,« sagde han, »saa gaar I halvtreds Meter lige frem; der ligger en Død med Benene inde paa Fodstien, der skal I bøje af til højre op over Banedæmningen, og der vil I finde et hvidt Bændelbaand, der er spændt derfra og over til vore Linier.«

»Første og anden Transport gaar løs!« blev der raabt.

Maleren og Andreas, der skulde føre de to Afdelinger, arbejdede sig frem til Udgangen.

Hvorledes er Luften udenfor?» raabte Andreas op til Vagten, der stod ved Udgangen.

»Udgangen bliver netop beskydt af et Maskingevær, det er umuligt at komme ud nu,« svarede Vagtposten. Det lød saa underlig hult ned gennem den lange Gang.

De ventede en rum Tid endnu. Andreas vilde netop gaa opad Trappen for at »se til Vejret«, da der arbejdede sig noget slæbende ned fra Indgangen.

»Hvem kommer der?» raabte han.

»Det er Saarede,« svaredes der.

»Hvormange?»

»Der er fire, alle haardt saarede,« svarede den første af Bærerne, der netop kom til Syne i Døraabningen.

De Saarede blev varsomt lagt paa Jorden. De Telt-duge eller Baarer, de laa paa, sivede af Blod.

»Jeg fik selv en Splint i Benet, da vi gik henover, men det er ikke saa slemt; forhaabentlig er det nok til en Billet hjem,« sagde den ene Bærer. »Det er værre for min Kammerat der, han han faaet begge Ben ødelagt. Bare han dog snart maa blive forbundet.«

»Vand, Vand,« kom det sagte klynkende nede fra den Saarede, Kammeraten havde hentydet til. I det samme blev han hentet ind til Lægen. Kameraterne kunde høre hans jamrende Beden om Vand; de saa Støvlerne blive klippet af Fødderne paa ham, saa maatte de af Sted. —

De to Førere krøb først ud af Hullet. En forfærdelig Stank slog dem i Møde; her laa nemlig Ligene af Folk, Døden havde indhentet, netop som de var i Færd med at naa under det beskyttende Tag, og Ligene af dem, der var døde af deres Saar nede i Hulen og saa var kastede udenfor.

Maleren og Andreas løb langs Fodstien som et Par vejrende Hunde, fulgt af deres Folk.

»Her er Liget,« hviskede Andreas.

»Saa maa vi til højre. Enhver sørger for, at Forbin-

delsen bliver holdt oppe, og saa snart en Lysraket viser sig, kaster I jeg plat ned paa Jorden og vender Ansigtet bort fra Lyset; thi faar Franz Kig paa for mange lyse Punkter i Terrænet, er vi forlorne,« instruerede Maleren.

»Jeg har Snoren,« raabte Andreas oppe fra en høj Vold; det var den, der før havde været Jernbanelinien Metz—Verdun. Nu var den kun en sørgelig sammen-skudt Masse.

Folkene satte sig i Bevægelse; hvert Øjeblik maatte de kaste sig ned, naar et Par næsvise Granater kom hvæsende, eller naar Marken blev oplyst af Lysraketterne. Det var et vanskeligt Arbejde at finde det hvide Bændelbaand, hvert Øjeblik var det borte, enten var det skudt i Stykker eller ogsaa havde Granaterne rodet Jorden op omkring det. Tilsidst var det helt borte. Forgæves ventede Folkene, til den næste Raket steg til Vejs; der var intet at se og intet andet at gøre end at gaa løs efter frit Bestik.

»Jeg tror, vi er temmelig langt ude af Kurs,« sagde Maleren. »Nu har vi rodet rundt her i over en Time.« —

»Dæk!« raabte han pludselig og dumpede ned i stort Granathul. En tolv Centimeters eksploderede samtidig, og de hvinende Splinter for fløjtende omkring.

»Gik det godt?« spurgte Maleren og stak Hovedet op.

»Det er da godt, at Granaterne selv sørger for at lave Dækning,« sagde den tykke Holstener, der ogsaa var med, idet han krøb op af en stor Trag. De andre havde alle fulgt hans Eksempel og var uskadte. — —

Langt om længe var Folkene endelig kommet i Nærheden af Raketterne. Men hvad var det? — Foran sig havde de tyske Lyskugler, og bagved svævede de franske Faldskærmsraketter i Luften. Hvad skulde det dog betyde.

»Her ligger de nok rundt mellem hinanden, som de

bedst kan,« sagde Andreas. »Det skulde ikke undre mig, om vi pludselig dumper ned til Franz, og jeg er just ikke overbevist om, at han tager alt for venligt mod os.«

Maleren krøb paa alle fire hen mod en Grøft, men kom hurtig tilbage.

»Hys, stille!« formanede han. »Vi maa fjerne os fuldstændig lydløst og gaa længere til venstre. Den Grøft her foran os er besat af Franskmændene.«

»Holdt! hvem der?« lød det pludselig ud fra Mørket.

»Ottende slesvigske, Parole Hindenburg. Vi kommer med Ammunition og Sandsække til tredie og fjerde Kompagni af det slesvigske Regiment,« svarede Andreas, der var forrest.

»Godt, men skynd jer blot at komme i Dækning, vi ligger kun ti Meter fra Franskmændene her. Forøvrigt maa I meget længere til højre, her er tiende Kompagni, tredie og fjerde ligger helt ude paa højre Fløj.« — —

Det var ingenlunde behageligt at mase sig gennem den snævre Grøft, hvor Vandet flere Steder gik til Knæene. Her stod Kammeraterne, rystende af Kulde og saa med stive, anspændte Blikke ud over Brystværnet. Som de stod der indhyllet i deres Kapper og Teltduge, lignede de næsten mere Mumier end Mennesker.

Langt om længe naaede Folkene deres Bestemmelsessted, fik deres Sager afleverede og begav sig paa Tilbagevejen over den øde Slette af Granathuller, forbi raadnende Lig og blege Skeletter. Det gryede af Dag, da de naaede Indgangen til M. Werk. Her maatte de vente i længere Tid, inden de kunde slippe ind, da den snevre Gang var optaget af Transporten med de Saa-rede, der skulde tilbage bag Fronten.

— — —
Den sidste Nat, Kompagniet skulde være i M. Werk,

meldte Udkigsposten fra Taarnet, at Terrænet foran Værket var under en frygtelig Spærreild.

»Ingen Transport maa gaa ud nu!« raabte Kommandanten saa højt, at det kunde høres over hele det store Rum.

»Til Tjeneste, Hr. Kaptajn!« svarede den tjenstgørende Løjtnant. »Men Holm fra ottende gik lige ud med sine Folk, før det brød løs.«

»De er fortabte,« mumlede Kommandanten og rystede paa Hovedet.

Der blev død stille under de høje Hvælvinger, der ellers altid genlød af en dump Mumlen som fra en mægtig Bikube.

Hvem kendte ikke Holm? — Den gale Maler.

Kompagniets Knackere stod i Nærheden og havde hørt det hele.

»Denne Gang koster det ham da vist Livet, den forvovne Knægt,« sagde gamle Mathias.

»Han vilde jo aldrig høre,« indskød Georg. »Jeg har saa tit sagt til ham, at han skulde være lidt mere forsigtig.«

Andreas var blevet bleg, han syntes saa tydelig at kunne se sin bedste Kammerat ligge kold og blodig derude i et Granathul. Det var jo komplet umuligt, at noget Menneske kunde slippe gennem den Ild, der rasede nu for Øjeblikket. Han gik hen mod Indgangen, han vilde dog forsøge at kigge ud. — Da netop kom der noget rutschende ned ad Trapperne. Det var Maleren. Hans Blik var vildt og stirrende, han aandede tungt, og idet han greb Andreas haardt i Armen, fremstammede han med stort Besvær:

»Gud — ske — Tak, at vi er her igen.«

Bare han ikke er blevet vanvittig, tænkte Andreas.

»Tyve Minutter har vi ligget midt i den allerværste Spærreild uden kunne røre saa meget som et Lem.

Splinterne slog ind i Jorden rundt omkring os; vi kunde ordentlig mærke det kolde Pust, naar de svirrede forbi os. — Vi kom ikke længere end ned til det Sted, hvor Liget ligger, da der gik en grøn Raket til Vejrs, og det var over os med det samme.« —

En for en, rystende over hele Kroppen som Espeløv, kom Malerens Folk ned fra Trappen og listede sig bort til deres Leje.

Kommandanten nærmede sig.

»Naa, Holm, igen tilbage,« sagde han venligt.

»Javel, Hr. Kaptajn!« meldte Maleren og smeldede Støvlesinkerne sammen. »Det var mig umuligt at komme gennem Ilden, saa jeg maatte vende tilbage igen. Mine Folk er alle uskadte, men fuldstændig forkomne og ødelagte af den Spænding, de har været i.«

»Det er et Guds Mirakel, at de ikke allesammen blev derude,« sagde Kaptajnen. »Lad nu bare Folkene have Ro i Nat, derimod vilde jeg gerne bede Dem bringe en vigtig Melding til forreste Linie, De kan saa tage andre Folk med paa den Tur.«

Halvanden Time senere var Maleren atter paa Vej til Fronten.

I Fort Douamont.

Det var en Dag sidst i Oktober.

Fort Douamont var saaret til Døden, men holdt endnu Stand mod Souvilles hadefulde Angreb. Allerede Dage forud havde den segnende Kæmpe været Genstand for et rasende Bombardement. Granater af alle Kalibre, fra syv komma fem til enogtyve Centimers, havde boret sig i dens tredive Meter tykke Jorddække. Besætningen var krøbet sammen nede i Kassematterne. Bombarde-

mentet havde for deres Øren lydt som en dump rullende Torden. Men den haardt prøvede Fæstning holdt ogsaa Stand mod dette Overfald.

Undrende bemærkede Udkigsposten i de franske Bal-lon captif, at Douamont endnu holdt sig oprejst. Nye Batterier af sværere Kaliber blev kørt op i den tidlige Morgen.

Men ved Douamont var det saa roligt og fredeligt som paa en Kirkegaard. — Stilheden før Stormen.

Inde i Fortet herskede der fuldstændig kasernemæssig Orden, der var baade Kassemattjeneste og Kassemat-ældste. Det mægtige Rum, der med dets lange, hvælvede Gange næsten mere lignede en Kirke, var fuldt oplyst som ved højlys Dag, thi Fortets Lysmaskiner var endnu uskadede. Her inde havde Franskmændene først holdt Stand, indtil den tyske Overmagt blev for stor. En toogfyrre Centimeters Granat havde et enkelt Sted formaaet at trænge gennem Fortets Panser. Fem Hundrede Mand havde Tyskerne taget til Fange, de havde trukket sig tilbage til den bageste Del af Fortet; men de blev alle sprængt i Luften sammen med de Tyskere, der havde taget Fortet i Besiddelse, og begravet under de sammenstyrtende Jord og Stenmasser. Det eneste, der mindede om dem, var en Marmortavle med Inskriptionen:

Hier ruhen 1500 tapfere Deutsche
und
500 tapfere Franzosen.

For Tiden havde det slesvigske Regiment til Huse i denne underjordiske Kaserne og havde allerede været her i fire Dage. De to første Dage havde de næsten ikke mærket Spor til Krigen, undtagen naar de skulde en Tur til Linierne ved Fleury og Thiaumont, det gjaldt da om at komme saa hurtigt som muligt gennem

Udgangen, thi den var altid under den franske Ild. Men sad de saa igen i Kassematterne, var Granatekspllosionerne næsten uørlige.

Den tredie Dag havde Stillingen med eet Slag forandret sig. Fortet havde skælvet og bævet i sine Sammenføjninger, det havde været, som om mægtige Kølleslag hvert Øjeblik vilde knuse det sikre Dække, og Murene skulde styrte sammen. Men der skete intet. Folkene begyndte at føle sig helt sikre, og en lun Lygumklosterjyde havde bemærket:

»Æ tror, vi hæ Fremmet o æ Lowt i Daw.« — — —

Den fjerde Dags Morgen var fuldstændig rolig. Kun foran Indgangen faldt nu og da en Salve Granater. Stilheden varede indtil over Middag, og i Kassematterne begyndte man at tro, at Franskændene havde opgivet at kunne tage Douamont under virksom Behandling.

Da paa Slaget to brød det løs. Et frygteligt Stød gennemrystede Fortet. Skulde der komme flere af den Slags, vilde det umuligt kunne holde Stand.

Den rasende Ild tog til, det var, som om Douamont dukkede sin Kæmpenakke under det morderiske Tryk af de centnertunge Granater, og i Løbet af faa Timer var den blevet mindst ti Meter lavere, saa frygtelig var Virkningen af de franske otteogtredivende Centimeters Kraft.

Inde i Kassematterne var det uudholdeligt. Folk krøb sammen i Klynger og ventede hvert Øjeblik, at Hælvingerne vilde styrte sammen. Det hele duvede og gængede som en Skude i stærk Søgang.

Klokken blev syv om Aftenen, og endnu var der intet passeret, da kom der en Ordonnans fra forreste Linie ligbleg og rystende over alle Lemmer styrtende ned i Fortet. Det var i sidste Øjeblik, thi umiddelbart efter styrtede Indgangen sammen. Han fik lige fremstammet:

»Forreste Linie er tabt, om kort Tid er Franskmændene her.« Saa faldt han sammen af Udmattelse.

Fortkommandanten bed sig i Læben; han vidste kun altfor godt, at Fortet var fortabt. Kort efter lod han følgende traadløse Ciffertelegram afgaa til Overkommandoen:

»Forreste Linie i Franskmændenes Vold, Fortet kan umuligt holdes længere.«

Svaret kom omgaaende:

»Opgiv Fortet, jeg kaster en ny Division ind. Hold Steilhang!

Wilhelm.«

»Vi skal tilbage for at holde Steilhang!« gik det som en Løbeild fra Mand til Mand.

»Gud i Himlen, det er jo umuligt at komme ud af Fortet, der er ikke een, der kommer levende igennem.«

»Her kan vi umuligt blive, der er gaaet en otteogtredive Centimeters ind i den nederste Ende i Nærheden af, hvor Franskmændene selv sprængte.«

Soldaterne saa tvivlraadige paa hinanden. En ung Løjtnant trængte sig frem, »Præsten« kaldtes han og var Præstesøn fra Als, selv var han theologisk Kandidat, men til Trods herfor bekendt for sit dumdristige Mod.

»At blive her er den visse Død, Kammerater,« raabte han, idet han nærmede sig Udgangen. Vi maa forsøge at komme bort herfra. — Jeg havde aldrig troet, jeg nogensinde skulde opleve at se det slesvigske Regiment flygte.«

Han knyttede Næverne, bed Tænderne krampagtigt sammen og styrtede ud i Mørket, fulgt af Mænd, der vilde trodse Døden for om muligt at redde Livet.

De franske Fortropper, der to Timer senere tog Douamont i Besiddelse, fandt Dynger af Lig foran den Ind-

gang, der endnu ikke var brudt sammen under de alting knusende Granater. Men Kassematterne var fuldstændig mennesketomme, kun i et afsides Hjørne fandt man en lille Flok, der havde vovet at blive tilbage, blandt disse var ogsaa Georg Halk, Gamle Hans og gamle Mathias.

Der var fuldkommen Dødsstilhed omkring Fortet, da de blev ført tilbage som Fanger.

For Fædrelandet.

Andreas og Maleren var blandt de sidste, der forlod Fortet. Der gik en Gysen gennem dem, da de skrævede over Ligdyngerne foran Udgangen. De satte i Løb ned mod Kløiten.

»Det lader til, at Franskmændene indstiller Skydningen,« sagde Maleren og saa op efter Fortet, der laa sort og forladt.

»Tror Du saa ikke, vi kan hvile os lidt?« sagde Andreas. »Det er, som jeg ikke kan længere og som om det er mig umuligt at gaa gennem Kløften dernede. Det er, som om der er noget, der vil holde mig tilbage, noget der er stærkere end min egen Villie.«

Andreas' Blik flakkede saa mærkeligt omkring, og hans Læber skælvede. Maleren svarede intet, men satte sig stille ned ved Siden af Vennen.

»Det er saa trist at skulle dø i saa ung en Alder, netop naar man føler, at der er noget at leve for, og noget der skal udrettes.« vedblev Andreas.

»Lad nu være med at spekulere paa den Død, det er jo kun at gøre det hele tungere. Døden kommer jo en Gang alligevel, før eller senere og saa — ja, saa maa

vi vel ha' udrettet det, vi var bestemte til her paa Jord, om det saa kun var til at falde herude,« sagde Maleren. Han havde selv mørke Anelser, men søgte at trøste Vennen ved at tale opmuntrende til ham.

»Netop dette at falde for disse Tyranner, falde for det tyske Fædreland, vore egne Undertrykkere, synes jeg, er saa smertelig haardt.«

Andreas gemte Ansigtet i Hænderne. Der gik som en brudt Hulken gennem hans kraftige Skikkelse.

»Glem ikke, at vi trods alt har Troen og Haabet paa Retfærdighedens Sag,« sagde Maleren og lagde sin Arm om Vennens Skulder. »Om vi saa skulde dø herude, var der maaske ikke saa meget tabt endda.«

»Men vi maa afsted,« sagde han, »ellers er jeg bange for, vi kommer ind i den tyske Spærreild.«

De rejste sig og gik ned mod Kløften; hvor Vejen, der førte til »Steilhang«, gik igennem. En tysk Granat for bort over Hovederne paa dem; den var bestemt for Douamont. Tyskerne begyndte allerede at bombarede det, de for faa Timer siden havde forladt.

»Nu har Franskmændene da Douamont igen,« sagde Andreas.

»Ja,« sagde Maleren, »og paa 304 skal Tyskerne ogsaa være slaaet tilbage, de sidder nok omtrent i deres gamle Stillinger igen.«

»Det er i Grunden mærkeligt, at vi glæder os, naar Franskmændene vinder.«

»Det synes jeg ellers er ganske naturligt, husk paa, jo mere Fremgang de Allieredes Tropper har, desto nærmere er vi ved v o r t Maal. Blot vi kan holde ud og vente, saa« — — han afbrød brat. »Vi maa se at komme af Sted i en Fart, Spærreilden kommer nærmere og nærmere, om et Øjeblik er den lige over os.«

Maleren sprang et Par Skridt fremad; men Andreas fulgte ikke med. Det var, som om en usynlig Haand holdt ham tilbage.

Da kom det — et øredøvende Knald — et Par Minuter laa Maleren bevidstløs af Braget og Lufftrykket, saa sprang han op. Der, faa Skridt fra ham, laa Andreas udstrakt paa Jorden. Staalhjelmens var revet af Hovedet paa ham, og Blodet piblede frem fra et lille Saar i Tindingen.

»Han er død,« stønnede Maleren og knælede ned ved Siden af ham. Gang paa Gang strøg han sin Haand kærtegnende gennem Andreas' blonde Lokker. — —

»Død, død, død.« — — —

»Saa slog din stolte Tro, at ingen fransk Kugle kunde træffe Dig, dog til,« mumlede han hen for sig. »Det var Tyskernes eget Bly og Staal, der slog Dig ned. Det er Lønnen for den tunge, tvungne Pligt: Døden og saa en navnløs Grav.«

Han saa op mod de tindrende Stjerner, der blinkede rundt paa den natblaa Himmel, og løftede Haanden som for at sværge:

»Hører I, I Stjerner, deroppe!« raabte han som for at overdøve Granaternes Bulder. »Retfærdigheden maa og skal sejre; den vil sejre, saa sandt der er en levende Gud.«

Da han aabnede den Dødes Uniform for at løse Identitetsmærket, greb hans Haand om den tynde Guldkæde med Germaines Medaillon.

»Den skal Du beholde, gamle Ven,« hviskede han. »Tag Du den og dit Kærligheds-Eventyr med Dig i Døden.« — — —

Han løsnede sin Haandspade fra Livremmen og gav sig i Færd med at grave en Grav i den stenhaarde Jord. Rundt omkring ham eksploderede Granaterne i Flæng, og Splinterne fløj brummende og hvislende omkring; men han ænsede det ikke. Han arbejdede, saa Blodet sprang frem under Neglene paa ham. I to Timer sled han uafbrudt, saa tog han Liget af den faldne Kammerat

og lagde det i Graven, saa varsomt og nænsomt, som han kunde, og foldede dets Hænder over Brystet.

»Sov sødt, Du gode, trofaste Ven,« hviskede han. »Hvem ved, kanske følger jeg snart efter.«

Dagen efter i Morgendæmringen saa franske Soldater, der gik frem mod »Steilhång« et hjertegribende Syn: Ved Siden af en aaben Grav, hvori man fandt Liget af en høj, blond, tysk Soldat, laa der en anden i det slesvigske Regiments Uniform, han holdt endnu en Spade i venstre Haand, med højre Haand havde han grebet frem efter som for at holde sig fast. —

De to Venner, der var uadskillelige i Livet, var gaaet ind i Døden sammen, som Ofre for det Lands Kanoner, de var tvungne til at kæmpe for.

Disse tavse, alvorlige Mænd, der hin Augustdag drog ud med det slesvigske Regiment, er ikke mere. De kæmpede, stred og faldt for en Sag, der ikke var deres. De bar den tunge Hjemve gennem de haarde Krigsaar, Længselen mod de slesvigske Agres bugnende Grøde og deres Hjemlands dejlige, smilende Natur. Nu hviler de under en eller anden Tue ude paa de store Valpladser eller sover deres sidste Søvn i Kløfterne og paa Højderne ved Verdun. Med deres Død har de købt og betalt Retfærdighedens Sejr for deres Land og Folk.

Ære være Mindet om de danske Sønderjyder af det slesvigske Regiment.

=====

Det slesvigske Regiment.

Morten Kamphøener: *Det slesvigske Regiment.* 135 S. (Aschehoug).

Der er forstaaeligt, at mange af de unge Mænd, der har deltaget i Verdenskrigen, nu, da den er tilendebragt, føler sig fristet til at give en Beskrivelse af de baade nedslaaende og oploftende Begivenheder, de har oplevet. Det er for alles Vedkommende Oplevelser, hvortil intet andet i deres Liv danner Sidestykke. Den unge Sønderjyde, der i den foreliggende Bog giver en Skildring af det slesvigske Regiments Deltagelse i Verdun-Kampene, synes én af disse mange, hvem Oplevelsernes Vælde trykker Pennen i Haand. At have levet ved Fronten i disse Krigsaar betyder en Isolation, hvorom man næppe helt formaar at gøre sig den rigtige Forestilling, og det er derfor kun naturligt, at en Række Skildringer i en Bog som denne i nogen Grad virker som Gentagelser af, hvad tidligere Krigsbøger har indeholdt og beskrevet; dette har Forfatteren været forhindret i at kontrollere. Men ét er nyt, nemlig Beskrivelsen af den dybe Tragik, der ligger i at kæmpe for en Nation, man ønsker Nederlag, og imod Magter og Folk, man ønsker Sejr; dette Forhold maa for de danske Sønderjyder have gjort Krigen

til et endnu hedere Helvede, end den i sig selv var. Med dyb Bevægelse læser man Hr. Kamphøveners jævne og redelige Skildring, der er saa langt fra al Romansensation og er bygget helt ud paa Selvoplevelse og Selvsyn. Det er ikke nogen bestikkende eller blændende Fremstilling; Amatørens tunge Haand har ikke undgaaet at præge Bogen, men i Grunden ikke paa ufordelagtig Maade; Værdien ligger i Stoffet selv og opvejer fuldtud de stilistiske Ubehjælpsomheder. En Ungdom som den, der fortælles om i denne baa-
de fordringsløse og vederhæftige Bog,
er Danmark vel tjent med at modtage

R. G.

Spaltelikkens d: 10/3 1919.

EN ENESTE VAR FOR MEGET

De faldne danske Sønderjyder. Hvor Kampen var haardest.

Af MORTEN KAMPHÖVENER

I Anledning af, at Udvalget, der staar i Spidsen for Landsindsamlingen til et Mindesmærke for faldne danske i Verdenskrigen, har besluttet at lade de faldnes Navne indhugge paa den Mindemur, der tænkes rejst i Marselisborg Mindepark, har den slesvig-holstenske Historiker Dr. Karl Alnor i „Apenr. Tagebl.“ skrevet en Artikel, hvori han statistisk forsøger at føre Beviset for, at Tallet paa de i Verdenskrigen paa tysk Side faldne danske Sønderjyder ikke — som saa ofte fra dansk Side nævnt — er 6000, men derimod mellem 3000 og 3500. Man har, skriver Hr. Alnor, fra dansk Side villet gøre Tallet paa de danske Krigsofre større, end det i Virkeligheden er. Det er ligefrem bleven Mode i Danmark at tale om de Tusinder sønderjydske faldne, som den tyske Hærledelse har drevet i Døden, og i de fleste Tilfælde bliver Tallet 6000 og i nogle ilfælde endog 6—7000 bragt i Anvendelse. Men da nu Navnene skal anbringes paa Mindemuren i Marselisborg, mener Hr. Alnor, at det er paa Tide, at man fra tysk Side gør Indsigelse. Hittil har man ikke villet tage til Orde mod de danske Angivelser, fordi man ikke ønskede at gøre vore danske Landsmænds Krigsofre i Nordslesvig til Genstand for en politisk eller endog agitatorisk Drøftelse“.

Overfor en Udtalelse af Borgmester Lindhagen i Stockholm om, at „den tyske Hærledelse havde forsøgt at udrydde de danske Nordslesvigere i Krigen ved fortrinsvis at sætte dem paa en Uriaspost“, ønsker Dr. Alnor, der forøvrigt nedstammer fra en dansk Slægt, tillige at fremføre sine statistiske Beretninger for at godtgøre,

at Tallet paa de faldne i den genforenede Landsdel ikke er større end i den øvrige Del af den tidligere preussiske Provins Slesvig-Holsten, ja endog lavere. Der skal føres Bevis for, at der ikke har været Tale om, at de danske Sønderjyder er bleven sat paa en Uriaspost. Men herom senere.

Tallet paa de faldne i Provinsens forskellige Kredse (Amter) opgør Dr. Alnor i følgende Liste ordnet i Rækkefølgen i Henhold til Størrelsen af deres procentvise Krigstab.

1. Husum	1770
2. Segeberg	1796
3. Oldenburg	1724
4. Stormarn	3557
5. Syd-Tønder	1212
6. Finneberg	4732
7. Lauenburg	2006
8. Plön	1886
9. Kiel	7986
10. Neumünster	1302
11. Syd-Ditmarsken	2058
12. Rendsborg	2685
13. Steinburg	3046
14. Nord-Ditmarsken	1463
15. Ejdersted	590
16. Flensborg-Syd	1539
17. Flensborg-Nord	87
18. Aabenraa	1140
19. Slesvig	2522
20. Helgoland	116
21. Tønder-Nord	950
22. Egernfærde	1502
23. Vandsbæk	1130
24. Flensborg By	1942
25. Bordesholm	1231
26. Sønderborg	1179
27. Altona	5023
28. Haderslev	1780

Ialt 57784

Herefter slaar Dr. Alnor fast, at de to nordsleviske Kredse Sønderborg og Haderslev (bortset fra Altona, hvor særlige Forhold paa Grund af Værit- og Krigsindustri gjorde sig gældende), procentvis staar lavest med Hensyn til de lidte Tab, idet Haderslev, der staar lavest, udviser en Tabsprocent paa 2,79 og Husum, der staar i Spidsen, er oppe paa 4,31 pCt. Gennemsnitsprocenten er 3,55 og under denne

ligger altsaa Tabsprocenten i de fire nordsløvsigske Kredse, Haderslev, Aabenraa, Sønderborg og Tønder-Nord, medens Flensborg-Nord (Bov Sogn) er oppe paa Gennemsnitsprocenten.

De faldnes Tal er efter Dr. Alnors Opgørelse for hele den forhenværende Provins 57,794. Deraf falder paa det nuværende Slesvig-Holsten 52,658 (3,85 pCt.), og de sønderjydske Landsdele 5136 (3,09 pCt.). Det samlede Tal opgiver han til 57,794, altsaa en lille Fejlregning paa 10. (Jynfr. Opgørelsen forhen).

Selv om man gaar ud fra, at disse Tal er rigtige, er det dog et meget stort Spørgsmaal, om man uden videre kan anvende en kold og nøgtern Procentregning til at slaa fast, at de danske Sønderjyder ikke har været særlig stærkt udsat og anvendt under Krigen. Det maa nemlig erindres, og det synes Dr. Alnor at lade ude af Betragtning, at Tropperne fra Provinsen Slesvig-Holsten jo ikke udgjorde en kompakt Formation. selv om Reservten for en stor Del blev indkaldt til Garnisonerne i Provinsens Byer, Haderslev, Sønderborg, Flensborg, Neumünster, Kiel og Altona. Mange Sønderjyder var som bekendt ved Krigens Udbrud garnisonerede i fjerne Provinser som Vestpreussen, Posen og Alsace-Lorraine, medens mange tjente ved Garderegimenter, ved hvilke ogsaa det gamle Mandskab (Reservisterne) skulde give Møde. Der maa her tages særligt Hensyn til de Regimentter, som — navnlig ved Krigens Begyndelse — indkaldtes til Garnisonerne i de sønderjydske Byer, og det drejer sig i første Linie om Regiment 84 (2. Bataillon) i Haderslev og Regiment 86 (Königin) i Flensborg og Sønderborg, som i meget udstrakt Grad er bleven anvendt paa særlig udsatte Poster og til særlig vanskelige Opgaver baa-
de paa Vest- og Ostfronten. Det er

ved disse Regimentter, de fleste danske Sønderjyder faldt, og først og fremmest gælder det vel nok Regiment 84, hvortil Flertallet af de gamle Reservister indkaldtes, og som af-
tog den meget betydelige Forstærkning af nyuddannede Rekruter fra Depotterne i Slesvig og Husum. Dette Regiment tildeltes efter blodige Kampe ved Hartmansweilerkopf i Begyndelsen af Aaret 1915 en af de saakaldte flyvende Divisioner (Nr. 54) under Ledelse af Generalmajor, Friherre v. Watter (som ogsaa i den senere Tid har gjort sig bemærket ved dristige Foretagender), og under hans Ledelse deltog Regimentet i Champagneslaget, i den store russiske Offensiv fra Juli til Oktober 1915, i Slaget ved Verdun, hvor Divisionen blev anvendt ikke mindre end et halvt Aar i forreste Linie og led betydelige Tab, som dog ikke synes at staa i Forhold til den overordentlig farlige og vanskelige Stilling, det var at deltage i Kampene der. I 1917 deltog Regimentet først i Sommeslaget i Flandern og dernæst i de blodige Kampe ved Cambrai fra d. 25. Oktbr. til den 21. Novbr. Alene ved den blodige ræfning den 20. Novbr., hvor Regimentet blev saa godt som oprevet, var Tabet 41 Officerer og 1662 Underofficerer og Menige.

Ogsaa Regiment 86 har deltaget i svære Kampe flere Steder paa Fronten, bl. a. Slaget ved Moulin, som staa skrevet med blodige Tal i dette Regiments Historie.

Vi ser altsaa, at samtidig med at en stor Del danske Sønderjyder har været spredt for alle Vinde over hele Fronten, har en lille kompakt Styrke været særlig haardt anvendt paa farlige Brændpunkter.

— — —

Om det Slutresultat, Dr. Alnor er naaet til, naar han efter sine halvfærdige Beregninger mener at kunne fastslaa, at Tallet paa de faldne dan-

Kresten Andresen fra Ullerup, kendt fra „Krestens Breve“, og „Niels fra Kloster“

ske Nordstevigere ligger mellem 3000 og 3500, er der al god Grund til at nære Tvivl.

Naar Tallet 6000 ofte er blevet nævnt, er der dermed i Almindelighed ment Tallet fra hele Landsdelen uden Hensyn til nationalt Sindelag. Det maa ogsaa erindres, at dette Tal navnlig fremføres i Forbindelse med en Omtale af det Tab, Landsdelen samfundsøkonomisk har lidt ved at miste en stor Del af sin bedste Ungdom, og da Tallet har været almindelig bekendt, er det jo heller ikke saa mærkeligt eller uforstaaeligt, at det ogsaa er blevet anvendt i anden Omtale.

Hvad selve Motivet til den tyske Redegørelse angaar, kan Dr. Alnor berolige sig med, at Mindemuren i Marselisborg rejses til Minde om samtlige i Verdenskrigen faldne danske, baade dem i de franske, engelske, amerikanske og tyske Hæere. Og for Sønderjyllands Vedkom-

mende vil der ske det, at der til hvert Sogn vil blive udsendt Spørgeskemaer, hvorpaa de faldnes paarørende selv kan faa Lejlighed til at bestemme, om de ønsker Navnene opført paa Mindemuren eller ej. Paa den Maade vil man altsaa faa saa nogenlunde det rigtige Tal. Glemmes maa det jo heller ikke, at der i Sognene sydfor Grænsen var mange dansk-sindede blandt de faldne. Og de tæller jo ogsaa med.

Til Slut blot dette: Fra dansk Side er der sikkert ingen, der ønsker at skabe Sønderjylland et Martyrium paa Antallet af de mange, der faldt for fremmed Sag. Selv om der kun var faldet een eneste, var det alligevel for meget.

*„Jul. Tid“ 1913
Side 130.*